

HAJDÚ-BIHARI

XLII. ÉVFOLYAM
228. SZÁM

ÁRA: 2,20 FORINT

1985. IX. 28.,
SZOMBAT

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

NAPLÓ

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

SZÉP ERNŐ ÉS A LÁNYOK 7. oldal

A DEBRECENI KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBŐL 8. oldal

A GYŐRI BALETT VENDEGSZEREPLÉSEI 9. oldal

ELŐRELEPNI A HÁTTÉRBŐL 10. oldal

Október 10-re összehívták az országgyűlést AZ ELNÖKI TANÁCS ÜLÉSE

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa pénteken ülést tartott. Az alkotmány 22. paragrafusának (2) bekezdése alapján az országgyűlés őszi ülészakát október 10-én, csütörtökön 10 órára összehívta.

A Minisztertanács javasolja, hogy az országgyűlés tüzze napirendre a kormány öt éves munkaprogramját, valamint az 1984. évi állami költségvetés végrehajtásáról szóló törvényjavaslatot.

Az Elnöki Tanács megtárgyalta és elfogadta Suhartónak, az Indonéz Köztársaság elnökének látogatásáról és a magyar-indonéz tárgyalásokról szóló tájékoztatót.

A testület az előterjesztést elfogadva megállapította, hogy a látogatás és a kétoldalú tárgyalások hozzájárultak a békés egymás mellett élés elveinek gyakorlati megvalósításához, jól szolgálták hazánk és az Indonéz Köztársaság kapcsolatának fejlődését, további ösztönzést adtak a köl-

csonösen előnyös együttműködés kiszélesítéséhez.

A továbbiakban az Elnöki Tanács határozott a fegyveres erők napja alkalmából adományozandó kitüntetésekéről és kinevezésekről, majd bírákat mentett fel, választott meg és egyéb időszerű kérdéseket tárgyalta.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Oláh István vezérrezedest hadseregtábornokká, Harangozó Szilveszter rendőr vezérőrnagyot, Nárai István vezérőrnagyot, Török Mihály vezérőrnagyot altábornaggyá, Adam Béla ezredest, Fehér Béla munkásőr ezredest, Gócze István ezredest, Gyuricza Béla ezredest, dr. Horváth József rendőr ezredest, Kollár János rendőr ezredest, Kurucz Zoltán ezredest, Strényi Ferenc rendőr ezredest, Széles Róbert ezredest, dr. Turi Károly orvos ezredest vezérőrnaggyá kinevezte. (MTI)

Megnyílt a Budapesti Nemzetközi Vásár. A képen Szépvölgyi Zoltán a nyitóünnepség keretében elvágja a nemzetiszínű szalagot (Hauer Lajos felvétele — Telefótó — KS)

Negyvenkét ország mutatja be termékeit

Megnyílt az őszi Budapesti Nemzetközi Vásár

Hazánkkal együtt 42 ország, valamint Hongkong és Nyugat-Berlin kiállítóinak részvételével péntek délelőtt tíz órakor ünnepélyesen megnyílt a 82. BNV, a fogyasztási cikkek őszi szakvására. Üzleti tárgyalásokra, a látogatók tájékoztatására felkészült több ezer vállalati, gazdasági és műszaki szakember foglalta el a helyét a tárgyalószobákban, és a kiállított árucikkek mellett ők váltották fel a vásárt előkészítő szerelőket, díszítőket, berendezőket, akiknek utolsó csoportja alig néhány órával a nyitás előtt fejezte be munkáját.

A vásárváros parkjait, pavilonjait virágokkal díszítették, hogy ezzel is kellemessé tegyék a vásárt várhatóan sok százezer látogatója számára.

A vásár főterét a Nemzetközi Vásárok Szövetségének emblémája és a BNV-n részt vevő országok zászlói díszítik. Itt gyülekeztek a megnyitó ünnepség vendégei: Havasi Ferenc, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, Marjai József, a Minisztertanács elnökhelyettese. Ott volt az Elnöki Tanács és a kormány több tagja is. Részt vett a megnyitó ünnepségen Erlén Ki-

rikovics Pervisin szovjet híradástechnika-ipari miniszter és Rahim Dzsán Gafurov, a Tadzsi SZSZK miniszterelnök-helyettese, jelen voltak a Budapesten akkreditált diplomáciai képviselők vezetői és tagjai, valamint a hazai és külföldi kiállítók képviselői.

A Himnusz elhangzása után Szépvölgyi Zoltán, a Fővárosi Tanács elnöke mondott beszédet.

A Fővárosi Tanács elnöke köszöntötte a megnyitó ünnepség résztvevőit, majd így folytatta:

— Az őszi BNV szakmai értéke — s ezt jóleső érzéssel állapíthatjuk meg — határainkon kívül és belül egyaránt növekszik és ezúttal is nagy hazai és nemzetközi érdeklődés kíséri — mondták. Ennek is köszönhetjük, hogy a vásáron 42 ország gyártói és kereskedői mutatják be termékeiket.

Ezután arról szólt, hogy a vásár nemcsak ünnepi esemény, nagy tömegeket vonzó látványosság, hanem tükör is, amelyben megláthatjuk valós teljesítményeinket, azt a kínálatot, áruválasztékot, amely egyben válasz is lehet a bel- és külföldi vásárlók által megfogalmazott igényekre. A

vásár kitűnő lehetőséget nyújt a gyors technikai fejlődés eredményeinek megismerésére, az új termékek bemutatására, összehasonlításokra, gyártók, kereskedők és vásárlók kapcsolatteremtésére, ennek erősítésére, a véleménycserére. A látogatók joggal kíváncsiak arra, hogy mire képes iparunk, kereskedelmünk és mit mutatnak be a külföldi kiállítók. Mindez ösztönzést, segítséget adhat iparunknak és kereskedelmünknek egyaránt a vásárlók igényeinek még jobb, magasabb színvonalú kielégítésére.

Már a nyitás napján megkezdődtek a szakmai bemutatók, sajtótájékoztatók.

***

Mivel a kapuknál már délelőtt igen sokan várakoztak, a vásárváros kapuit a tervezett 13 óra helyett már 12.20 órakor megnyitották a nagyközönség előtt.

Szombaton és vasárnap — mindkét napon 10-től 19 óráig a nagyközönségé a vásár. A szakmai programok azonban nem szünetelnek, a hétvégi napokon is folytatódhatnak az üzleti tárgyalások. (MTI)

A béke, a rend védelmezői

Ünnepségek a fegyveres erők napja alkalmából

A fegyveres erők napjáról ez évben is méltóképpen megemlékeznek valamennyi testületnél. Megyénkben az ünnepségek egy részét már pénteken megtartották. Az állománygyűléseken, ünnepségeken szóltak a béke, a rend védelmezőinek nagy felöltségéről, a társadalom életében betöltött szerepéről, méltatták a szolgálatban kiváló érdemeit, akik közül számosan kitüntetések is vehettek át.

Tóth Imre átveszi a kitüntetést Sikula Györgytől

A megyei pártbizottság

A megyei pártbizottság épületében tartotta ünnepségét a Hajdú-Bihar megyei Honvédelmi Bizottság. Magyar József, a megyei pártbizottság titkára, a Honvédelmi Bizottság elnökhelyettese köszöntötte a résztvevőket, majd Bakóczy István honvédelmi referens felolvasta a honvédelmi miniszter parancsát, melynek értelmében Sikula György, a megyei pártbizottság első titkára, a Honvédelmi Bizottság elnöke kitüntetésekkel nyújtott át.

A Haza Szolgálatáért Erdemérem arany fokozatával tüntették ki Tóth Imrét, a megyei pártbizottság titkárát, bronz fokozatával Kálmán Mihályt, a megyei pártbizottság osztályvezetőjét, Nagy Sándort, a városi pártbizottság munkatársát, dr. Szabó Tibort, a Debrecen városi Tanács V. B. Hivatalának elnökhelyettesét és Vályi Elekét, a Debreceni Ingatlankezelő és -közvetítő Vállalat igazgatóját. A Honvédelmi Emlékérem 15 év utáni fokozatát kapta Bartha Csaba, a megyei pártbizottság garázsának vezetője, a 10 év utáni Kovácsné Csóka Erzsébet, a hajdúszovátai pártbizottság titkára.

A Hadkiegészítési és Területvédelmi Parancsnokságon

Százhusz tartalékos tisztet léptettek elő magasabb rend-

fokozatba pénteken délelőtt a Hajdú-Bihar megyei Hadkiegészítési és Területvédelmi Parancsnokságon. A délutáni ünnepségen megjelent dr. Alberth Béláné, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkára és dr. Virágh Pál, a megyei tanács vb-titkára is. Magyar József, a megyei pártbizottság titkára mondott beszédet, majd Mihálka János ezredes, megyei parancsnok kitüntetésekkel adta át.

A honvédelmi nevelő munkában több év óta eredményesen dolgozó aktivisták közül a Haza Szolgálatáért Erdemérem arany fokozatát vehette át dr. Alberth Béláné, Szatmári Sándor, a Léta-vertési nagyközségi közös Tanács elnöke, Zsurka János a megyei tanács főelőadója. Az ezüst fokozatot kapta: Papp György, a Hajdúdorogi nagyközségi Tanács vb-titkára, Sárvári Kálmán, a Bihar-keresztesi nagyközségi közös Tanács vb-titkára, Szörnyű Sándorné, a Zsákai nagyközségi közös Tanács vb-titkára és Bartha László zászlós. A bronz fokozatát kitüntette lett Jakabinyi András, az illetékhivatal osztályvezetője és Kovács Lajos, a parancsnokság polgári alkalmazottja. Hárman a Kiváló Munkáért kitüntető jelvényt, többen szolgálati évek után

járó kitüntetést, illetve törzsgadajelvényt vehettek át.

A Bocskai laktanyában

Erdélyi Géza, a városi párt-végrehajtóbizottság tagja, a csapatzászlót adományozó Járókitűző Üzem párttitkára mondott ünnepi beszédet a Bocskai laktanyában rendezett ünnepségen, amelyre a hagyományokhoz híven meghívták a nyugdíjasokat is. A Haza Szolgálatáért Erdemérem ezüst fokozatát vehette át Kocsis Sándor főtörzsmester, Magyar János főhadnagy pedig a bronz fokozatot. Többen elismerésben, pénzjutalomban részesültek.

Az MHSZ-nél

Előléptetési ünnepséggel kezdődött Debrecenben és Hortobágyon a Magyar Honvédelmi Szövetség megemlékezése, kilencvenketten léptek elő honvédelmi munkájuk elismeréséül tiszthelyettesi, tisztségi rendfokozatba.

Csütörtökön lövészversenyt rendeztek a belügyi szervekkel közösen, amelyen részt vettek a fegyveres testületek, valamint az Ifjú Gárda cs-

(Folytatás a 3. oldalon)

A MEOSZ vezetői Debrecenben

Debrecenbe látogatott dr. Csikán Csaba, a Mozgássérültek Egyesülete Országos Szövetségének elnöke és Kelenméné Szakonyi Júlia főtitkára.

A PIREMON Kisvállalat sziklagi épületében dr. Gere Kálmán, a megyei egyesület titkára köszöntötte a vendégeket és a megye vezetőit, köztük dr. Onosi Lászlót, a megyei pártbizottság titkárát, dr. Virágh Pált, a megyei tanács vb-titkárát, Zsurkovits Sándornét, az SZMT titkárát, Koósné Török Erzsébetet, a megyei KISZ-bizottság első titkárát, Herczku Józsefnét, a Vöröskereszt megyei titkárát, valamint a Hazafias Népfront megyei bizottságának és a debreceni városi tanácsnak a képviselőit.

Dr. Csikán Csaba előadását követően dr. Pete László, a megyei egyesület elnöke számolta be a hajdú-bihari mozgáskorlátozottak lehetőségeiről.

A szovjet parlamenti küldöttség Bács-Kiskun megyében

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Viktor Nyikonnovval, az SZKP Központi Bizottsága titkárával az élen hazánkban tartózkodó küldöttsége pénteken Bács-Kiskun megyébe látogatott. Először a delegációt vidéki útjára Sárlos István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az országgyűlés elnöke, Korom Mihály, az MSZMP KB tagja, az Alkotmányügyi Tanács elnöke és Borisz Sztukalin, a Szovjetunió magyarországi nagykövete.

A megye székhelyén — Kecskeméten — a megye párt- és tanácsi vezetői fogadták a vendégeket, majd Romány Pál, az MSZMP Bács-Kiskun megyei bizottságának első titkára tájékoztatta őket az ország leg- nagyobb területű megyéjének társadalmi, politikai és

gazdasági életéről, agrártermelésének sokrétűségéről, iparáról. A delegáció ezután a több mint százéves Kecskeméti Baromfifeldolgozó Vállalat tevékenységével ismerkedett.

A látogatás következő állomása a kecskeméti Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet volt.

Az üzemlátogatás után magyar-szovjet barátsági gyűlést tartottak a közös gazdaság nagytérében. A szövetkezet tagjain, szocialista brigádfővezetőin kívül a környékbeli mezőgazdasági üzemek küldöttei is jelen voltak.

A barátsági gyűlés után — Bács-Kiskun megyei látogatásának utolsó állomásaként — a szovjet parlamenti delegáció a pálmonorai Keleni Fény Termelőszövetkezetet kereste fel. (MTI)

BER 27.,
PJA
kor
DOJÁRÁS
bobbára de-
zár az idő
ki szél ele-
an élénk,
rengé, mér-
laacsonyabb
let általa.
özött ala-
ti ország-
területein
fagy való-
sabb nap-
északkele-
fok fölött,
rül alakul.
PTÁR
előtt, 1905.
letett, és 69
en hait meg-
-díjas kar-
köztársaság
en Fleischer
kari vezény-
a Városi
Operaház
karmeste-
ysikerű ope-
t. A felsza-
zonnal viz-
Állami Ope-
korrepetitor,
a színház
ója. Nevéhez
peraház kö-
Ez a költ-
a Peter
Igor herceg,
n, és önálló
sikert ara-
karnagy-
emlékezetes
Verdi,
ogyin Igor
nylése. 1947.
zeti Zenede,
Ferenc Ze-
operatán-
ben vonult
ra is ered-
zett fiatal
operaénekes-
CÖR. 6—8.
lányok is-
rádióépi-
s, a rádió-
e, de szép
Helye a
Üttörőház,
agy múltú
verseny-
dményeket
INHÁZ A
N. Az Új-
művelődési
moziállás
dését a
áz, amely
enként nek
előadá-
vermekkö-
ek szep-
t 10 óra-
rúttes Há-
músoza
NYEK
ndégeinket,
1985. szept-
s 1. kö-
3—13 órá-
3 óráig üze-
k figyel-
felújítás
30-tól előre-
g nem üze-
süket. Haj-
rdó igazga-
tán október
és új szol-
kedves ven-
né közme-
Kossuth u.
egrendelői-
telefonszá-
Tömösváry
16.C. Tele-
szájbész-
rendelésé-
a megválto-
emi u. 12.
ráig. (x)
ögzdasági
eiml tago-
4/A osztály
85. október
között szer-
tet Hunya-
Debrecen,
7. címre
ebrecen.
- Felölös
forint —

Ünnepségek a fegyveres erők napja alkalmából

(Folytatás az 1. oldalról)

patai. A jó hangulatú fegyverbaráti találkozó győztese a férfiak mezőnyében a megyei tűzoltóság, a nők között a megyei rendőrfőkapitányság csapata lett.

A pénteken tartott ünnepségen B. Tóth József megyei titkár kitüntetésekkel adta át a Honvédelmi Erdemérem kitüntetését kapta 35 évi honvédelmi nevelő munkáért elismeréseként *Dévényi Gyula és Gadl Zsigmond*, 30 év után *Hegedűs András, Módi Zsigmond és I. Tóth Gyula*, 25 év után *Gyarmati Miklósné, Harsányi Miklós, Kaszás Sándor és Lázár Pál*. A 20 év utáni elismerést nyolcan, a 15 évit tizenen, a tíz év utáni hatvanon nyolcan kapták meg. Az MHSZ Kiváló Munkáért

érem arany fokozatát kapta *Kurucz Károly, Nagy Imre, Berényi Béla, Korponai Lajos, Kozma Gyula*, ezüst és bronz fokozatát hatan vehették át. A berettyóújfalui művelődési központ ifjúsági fűvőszekara főtítkári elismerő oklevélben részesült.

A Kossuth laktanyában

A pedagógus énekkar és a Csokonai Színház művészeinek rövid műsora után *Alföldi Sándor* alezredest üdvözölte a Kossuth laktanyában az ünnepség résztvevőit, akik között jelen volt *I. G. Baljaszinszkij*, a Szovjetunió debreceni főkonzulja. Részt vettek az ünnepségen a párt-, állami és társadalmi szervek, valamint a tisz fegyveres erők képviselői is.

Szentei József alezredest is

mentette a honvédelmi miniszter, a belügyminiszter és a Munkásörsgész országos parancsnok ünnepi parancsát. A honvédelmi miniszter *Majoros László* alezredest ezredessé léptette elő s más tisztek előléptetése is szerepelt a parancsban. A fegyveres erők napja alkalmából a Haza Szolgálatáért Erdemérem arany fokozatát kapta *Mégyesvári János őrnagy, Mikó Endre őrnagy, Serfőző József őrnagy és Wágner Mihály százados*. Az ezüst fokozatot heten, a bronz fokozatot ötven vehették át, ketten Kiváló Munkáért kitüntető jelvényt kaptak.

A művelődési miniszter a helyorségi zenekarnak a Szocialista kultúráért kitüntetés adományozta, amelyet *dr. Ónosi László*, a megyei pártbizottság titkára adott át az ünnepségen.

Ifjúságnapok Debrecenben

Szeptember 27-én, pénteken délután Debrecenben a Nagyállomás oktatóterme, mondhatni úgy is, ünnepi díszbe öltözött. Megnyitották a XII. közlekedési ifjúságnapokat. Bevezető szavakat a KISZ városi első titkára, *dr. Debreczeni Ferenc* mondott.

Az ifjúságnapok összejövetelének a KISZ-ben már rég hagyományai vannak, s ezt erősítjük ma is tovább — hangsúlyozta mindjárt előjében. — Korunkban, a gyorsuló világban mind nagyobb szükség van az ifjúságunk összejövetelére, ahol akár ágazatilag is, színt vísz a mozgáslombba minden kicserél szö.

Említsük meg a főrendező, a Közüti Igazgatóság debreceni KISZ-alapszervezetének titkára, *Stébel Imre* által, hogy most is hiánytalanul képviselteti magát minden közlekedési cég KISZ-bizottsága az Autójavító Vállalat-tól, a Járműjavító üzemétől, a Volán 6. számú vállalatától, a Postaigazgatóságtól, a Közüti Építő Vállalattól, a MÁV-tól, s a Debreceni Közlekedési Vállalattól. A nyolc napon át tartó rendezvények, vetélkedők sokaságára, melyet mintegy kéthónapos szervező munka előzött meg, a sport nyomjára a bélyegét. Több mint ezer KISZ-es mozdult meg a kispályákon, a sporttelepeken, a honvédelmi versenyeken, a tekepályákon és így tovább. Természetesen az említett vállalatok jelentős anyagi támogatással járultak hozzá, hogy a fiatalok valóban jól érezhessék magukat.

Az ifjúságnapok október 4-én, pénteken a díjkiosztással érnek véget.

Eredményhirdetés a filmnapokon

Pénteken délelőtt záróak-tusához érkezett a II. országos közlekedésszövetség filmnapok rendezvénysorozat. *Kalanovics László* rendőrelzredest, az Országos Közlekedésszövetség Tanács titkára értékelt a filmnapokat, amelyeknek során megynkben több mint 45 ezer felnőtt és iskolás fiatal gyarapította közlekedési ismereteit a vetített filmek megtekintése révén.

Sor került az eredményhirdetésre és a díjak átadására is. 9 társadalmi zsűri döntése alapján az OKBT serlegét *Kárpáti György*, az *Amíg a mentő odaér* című film rendezője kapta. A megyei közlekedésszövetség tanács titkárának nyerte-se *Magyar József*, a *Nézz vissza!* című film rendezője, míg a közönség díját *Videlm Károly* kapta a *Pedálpéldák* című filmért.

A Debrecenben tartott rendezvénysorozat lezárult, az OKBT azonban máris meghirdette az országos gyalogos akciókat, amelynek részeként október 1. és december 15. között a megye filmszínházaiban rendszeresen vetítenek majd közlekedésszövetségi filmeket, és több olyan rendezvény is lesz, aminek célja a gyalogosok biztonságos közlekedésének segítése.

Magtermesztési bemutató

Pénteken délelőtt a magyarharmoniai Béke Termelőszövetkezetben az Alföldi Gyepvetőmag-termelési Rendszer és az Öntözési Kutatóintézet közreműködésével lucernamag-termesztési bemutatót rendeztek. A vendéglátók nevében először *Tarsoly Gyula*, a Béke Termelőszövetkezet elnökhelyettese tájékoztatta a bemutatón részt vevő huszonöt gazdasági képviselőt a vetőmag-termesztésben elért eredményekről. Ezt követte az Alföldi Gyepvetőmag-termelési Rendszer tevékenységéről szóló előadás, amelyet *Popovics Antal* igazgató tartott.

Egységfronttól a népfrontig

A KOMINTERN KONGRESSZUSA

A népfrontgondolat hazánkban is, a világon is a fasizmus elleni harcban kovacsolódozott ki igazán, bár előzményei a harmincas évek elejére: a munkáspártok egységfrontja körül vitákkal és óhajokkal pedig még egy évtizeddel előbbre is visszavezethetők. Korunknak, a XX. századnak — ahogy történelmünk fő vonalait egyre világosabbá válnak — központi kérdése a népfront szervezése és léte a munkásosztály politikai harcában. Három héten át követhető majd e hasábon, három részben a népfront vázlatos története: előbb a Komintern VII. kongresszusa, azután a magyarországi s végül a Hajdú-Bihar megyei népfrontmozgalom történetébe adunk bepillantást.

Az idézendő folyamatok mögött mindenütt emberek álltak, szenvedélyes vitákban, nemegyszer élesen fogalmazott szavakkal, mondatokkal próbálták lehetetlenné tenni a vitapartnert. De a személyes vitákon túl, amik pártvezetőket, hangadó politikusokat is jellemeztek az adott korban, mindenképpen látnunk kell, hogy a munkásmozgalom egysége és az ebben az egységben rejlő, társadalmakat átgyűrő erő tört a megvalósulás felé. A társadalmak átalakításának két főbb útja — a reformok, parlamentáris, polgári demokratikus lassabb, de kevesebb veszteséggel járó útja és a radikális, polgárháborút, „puccsot”, fegyveres harcot is számításba vevő, mindenekelött proletárdiktatúrát követelő — a munkásmozgalom a húszas évek forradalmi fellendülése után is megosztotta. De megugrta a munkások, s nemegyszer a pártok vezetői is több „hullámban” próbáltak meg álláspontokat egyeztetni, hogy a munkásmozgalom maga egységesebben küzdhesen a közös ellenség, a reakciós burzsoázia, majd később annak legvadabb diktatúrája ellen.

A Kommunista Internacionálé ötven évvel ezelőtt, 1935. július 25.—augusztus 20. között tartotta azt a „sorsfordulót is jelentő kongresszust, melyen elhangzott Dimitrov antifaszista népfrontot meghirdető beszéde. Az 1928-as, VI. kongresszus a fejlett tőkés országokban még tiszta proletárforradalmat képzelt el, a közepes fejlettségűekben polgári demokratikus forradalmat, mely gyorsan átönte a proletárdiktatúrába — de a kapitalizmus válságából egyszóval csak a forradalmi utat volt hajlandó látni és propagálni. Mindeközben, az amúgy is nehéz körülmények között, ellenforradalmi környezetben, de a szervezett munkásság nagy tömegeit mégis képviselő és mozgalmukat szervező szociáldemokrata pártok balszárnyát értékelte a VI. Komintern kongresszus a legveszélyesebbnek, sőt, a Komintern végrehajtó bizottságának X. plénuma megállapította, hogy a szociáldemokrácia „szociálfasizmus” fejlődött.

A náci hatalomátvételt megkönnyítette a németországi szociáldemokrata párt egységfrontot elutasító politikája és a német kommunista párt szektás elzárkózása. (A jelenleg nagyon sok országban, különösen azokban, melyek kommunista pártjai a Komintern irányítása alatt, annak tagszervezeteként működtek, hasonló.) Otto Bauer, az ausztró-marxizmus (Magyarországban is igen népszerű) irányzat egyik meghatározó képviselője ezt írta 1932-ben: „Illúziókat tartom az, hogy a proletariátus egységfrontja ma megvalósítható... Meggyőződésem az, hogy a proletariátus egységfrontjának nemzetközi méreteiben akkor ércszett el a történelmi pillanatja, ha a Szovjetunió nem fogja nélkülözni a világ egész proletariátusának támogatását, és ha a világproletariátus a pillanatban fenn-tartás nélkül fogja teljesíteni a hűségi szövetségben álló kötelességét.”

A kemény viták után elérkezett a Kominternben is a fordulópont: Dimitrov híres beszéde. Beszámolóját a kongresszuson rendkívüli figyelem kíséri. A visszaemlékezések szerint a Kommunista Magyarországi Pártja kivételével az összes többi delegáció a szünetekben rendszeresen összeül és vitatkozik, véleményükkel is alakítja a Komintern politikáját. A fasizmus a „nemzetközi ellenforradalom rohamcsapata”, a „fináncok legreakciósabb, legszovinsztább, legimperialistább elemeinek nyílt, terrorista diktatúrája” — állapítja meg Dimitrov beszéde első, elemező részében. A fasizmus győzelmének egyik oka: „elsősorban azért tudott hatalomra jutni, mert a burzsoáziával való osztály-együttműködés politikája következtében, amelyet a szociáldemokrácia vezetői folytattak, a munkásosztály megosztva, politikailag és szervezetiesileg lefegyverezve állt a támadó burzsoáziával szemben” — tér rá rögtön a régi vádra. De megállapítja azt is, hogy: a kommunista pártok országban a fasizmus elleni tőmegharc elengedhetetlen kibontakoztatásáért meddő bölcselekével helyettesítették a fasizmus jellegéről „általában” és szektás szűkkeblűséggel a párt időszerű politikai feladatainak kitűzése és megoldása terén.”

A válasz a kérdésekre, a fasizmus elleni harcra: „A Kommunista Internacionálé ezt feleli: az első, amit tenni kell, amivel kezdeni kell, az egységfront megteremtése, a munkások akcióegységének létrehozása minden üzemben, minden járásban, minden megyében, minden országban, az egész világon.” Ez az egységfront hatással lenne a katolikus, anarchista, szervezeten munkásokra, a dolgozó nép valamennyi többi rétegére. Az egységfront tartalma: „a munkásosztály közvetlen gazdasági és politikai érdekeinek védelme, a munkásosztálynak a fasizmus elleni védelme legyen az egységfront kiindulópontja és fő tartalma valamennyi tőkés országban.” Egyezményeket kell kötni a szociáldemokrata pártokkal, a reformista szakszervezetekkel és a dolgozók egyéb szervezeteivel. E proletár egységfront talaján azután megteremthető a széles körű antifaszista egységfront, melynek létrehozásában Dimitrov igen fontosnak tartja a helyes közlekedést a parasztsághoz és a városi kispolgársághoz.

A vitázó beszédekben Dimitrov a vita során több tekintélyes kommunista politikust és több nagy munkásmozgalom tapasztalataitól megerősítve, részleteiben pedig finomítva mondhatta: „a proletariátus egységfrontját és az antifaszista népfrontot a harc eleven dialektikája kapcsolja, fonja egybe, ezek a fasizmus elleni gyakorlati harc folyamán átszabnak egymásba...” S, mondja, nem lehet univerzális receptet adni minden országra.

Még nem mindenki látta be, hogy az előretört fasizmussal szemben a fennálló polgári rendszerek védelmét is célként kellett kitűznie a munkásmozgalom pártjainak, taktika még és nem stratégia, amit Dimitrov megfogalmazott. De a francia és spanyol tőmegek balra tolódása (később népfront-kormányisik (!)) megerősítették a Komintern népfrontvonalát. A népfrontpolitika az elmélet és ideológia szempontjából addig vastörvényként kevelt álláspontok (ezek valójában anti-leninista álláspontok már ekkor!) feladását is jelentette.

Szilágyi Gábor

Ünnepség a Parlamentben

A fegyveres erők napja alkalmából pénteken a Parlament kupolacsarnokában ünnepséget rendezett a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és a Minisztériumok. Az ünnepségen részt vett *Lázár György*, a Minisztériumok elnöke, *Németh Károly*, az MSZMP főtítkárhelyettese, *Hámori Csaba*, a KISZ Központi Bizottságának első titkára, a Politikai Bizottság tagjai; *Horváth István*, az MSZMP KB titkára, *Czinege Lajos*, a Minisztériumok elnökhelyettese, *Katona Imre*, az Elnöki Tanács titkára, *Varga Péter*, az MSZMP KB osztályvezetője, *Oláh István* hadseregtagbörnök, honvédelmi miniszter, *Kamara János* belügyminiszter, *Borbély Sándor*, a Munkásörsgész országos parancsnoka.

Pontosan 12 órakor kürt-szó harsant, majd *Elkán Károly* vezérőrnagy, Budapest helyorségparancsnoka jelentést tett *Trautmann Rezsőnek*, az Elnöki Tanács helyettes elnökének. Ezután *Trautmann Rezső* mondott ünnepi köszöntőt, majd átadta a kinevező okiratokat és kitüntetések.

Az Elnöki Tanács a fegyveres erők napja alkalmából a haza védelmében rájuk háruló feladatokat ellátásában, a közrend biztosításában, valamint a szolgálat teljesítésében elért kimagas-

lő eredményeik elismerésé-ként

Stock János altábornagynak, *dr. Berki Mihály* vezérőrnagynak, *Pálincás Ferenc* rendőrzvezérőrnagynak, *Rózsa Lajos* vezérőrnagynak, *Kovács Vencel* nyugállományú ezredesnek, *Nagy Sándor* munkásör ezredesnek, *dr. Szűcs János* rendőrzvezérőrnagynak, *Vasmanszki Károly* határőrzvezérőrnagynak, *Liebl Antal* munkásör szakasparancsnoknak, *Pallánki István* munkásör szakasparancsnoknak

a Szocialista Magyarorszá-gért Erdemrendet;

Komáromi István vezérőrnagynak, *Kucsera László* nyugállományú rendőrzvezérőrnagynak, *Paál György* vezérőrnagynak, *Bálint István* nyugállományú rendőrzvezérőrnagynak, *Nagy László* ezredesnek, *Németh István* határőrzvezérőrnagynak, *Pály István* ezredesnek, *Tordai Ferenc* rendőrzvezérőrnagynak, *Kucsera László* nyugállományú rendőrzvezérőrnagynak, *Paál György* vezérőrnagynak, *Bálint István* nyugállományú ezredesnek, *Kertész Ferenc* nyugállományú ezredesnek, *Kogler Tibor* ezredesnek, *dr. Lontai Lajos* ezredesnek, *dr. Oszváth Károly* orvos ezredesnek, *Pados Gábor* rendőrzvezérőrnagynak, *dr. Rácz Zoltán* rendőrzvezérőrnagynak, *Tor-*

Kéri György vezérőrnagynak, *Schmidt István* vezérőrnagynak, *dr. Baranyai Béla* rendőrzvezérőrnagynak, *Gyémánt András* nyugállományú ezredesnek, *Kertész Ferenc* nyugállományú ezredesnek, *Kogler Tibor* ezredesnek, *dr. Lontai Lajos* ezredesnek, *dr. Oszváth Károly* orvos ezredesnek, *Pados Gábor* rendőrzvezérőrnagynak, *dr. Rácz Zoltán* rendőrzvezérőrnagynak, *Tor-*

Előléptetések, kitüntetések

A fegyveres erők napja alkalmából pénteken ünnepségek között tartották a fegyveres erők és testületek tagjait.

A Honvédelmi Minisztériumban *Oláh István* hadseregtagbörnök, miniszter 46 alezredest ezredessé léptetett elő, több tisztnek pedig soron kívül adományozott magasabb rendfokozatot, másokat a Haza Szolgálatáért Erdemérem különböző fokozataival tüntetett ki. Számos vadászrepülőnek aranykoszorút, I. osztályú hajózt, több tisztnek, tiszthelyettesnek aranykoszorús első osztályú ejtóernyős kitüntetés adományozott. Több polgári alkalmazottat a Honvédelmi Erdemérem kitüntetésével, illetve a Kiváló Munkáért kitüntető jelvényt vehette át. Eredményes szakmai, politikai és közeleti tevékenysége elismeréseként négy polgári alkalmazottnak honvédelmi minisztériumi tanácsosi címet adományozott. Az elismerések és kitüntetések átadásánál jelen volt *Czinege Lajos*, a Minisztérium elnökhelyettese és *Varga Péter*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője. Részt vett az ünnepségen *Nyikolaj Szilcscenko* vezérőrnagy, a Varsói Szerződés tagállama egysített fegyveres erői főparancsnokának magyarországi képviselője, valamint *Alekszej Gyemidov* altábornagy, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsapat parancsnoka. Ott volt a Honvédelmi Minisztérium katonatanácsának több tagja,

valamint a társfegyveres testületek számos képviselője.

A Belügyminisztériumban eredményes munkájuk elismeréseként *Kamara János* belügyminiszter 19 alezredest ezredessé nevezett ki, valamint soron kívüli előléptetéseket adott át. Főtiszteket, tiszteket, tiszthelyetteseket a Haza Szolgálatáért Erdemérem, a Közlekedésszövetség Érem és a Tűz-biztonsági Érem arany, illetve ezüst fokozatával, valamint a Kiváló Munkáért jelvényt és a Kiváló Társadalmi Munkáért éremmel tüntetett ki. A Belügyminisztérium társadalmi segítői közül többen kaptak miniszteri dícséretet és jutalmat. Az ünnepségen részt vett és felszólalt *Pozsgay Imre*, a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsának főtítkára.

Fegyveres erők napi ünnepséget tartottak a Munkásörsgész Országos Parancsnokságán is. *Borbély Sándor*, a Munkásörsgész országos parancsnoka ünnepi parancsban köszöntötte a munkásöröket és fegyvertársakat.

Ezt követően kitüntetésekkel adta át a munkásöröknek, munkásör-parancsnokoknak, a testület tevékenységét segítő pártmunkásoknak, gazdasági, társadalmi szervezetek vezetőinek, valamint a társ fegyveres erők és testületek tagjainak. Az ünnepségen a Haza Szolgálatáért Erdemérem különböző fokozatát 65-en vehették át, 15-en soron kívüli előléptetésben részesültek.

Rendezvényen adták át a művelődési miniszter által adományozott Kiváló Munkáért, illetve a Szocialista Kultúráért kitüntető jelvényt négy munkásörnek. Az ünnepségen *Faluégi Lajos*, az MSZMP KB tagja, a Minisztérium elnökhelyettese köszöntötte a Munkásörsgész tagjait.

A KISZ Központi Bizottság székházában *Varga László*, az Úttörőszövetség főtítkára és *Varga-Sabján László*, a KISZ Központi Bizottságának titkára a fegyveres erők napja alkalmából elismeréseket, kitüntetésekkel adta át. A kiválóan végzett ifjúsági munka elismeréseként egy személyt a Munka Erdemérem bronz fokozatával tüntettek ki, 11-en az Ifjúságért Erdeméremet, 24-en a KISZ Erdeméremet kapták. Az Úttörőszövetség négy-négy személyt a Gyermekéért Erdeméremmel, illetve az Úttörővezető Erdeméremmel tüntetett ki.

A fegyveres erők napja alkalmából a pákozdi hősi emlékműnél koszorúzási ünnepséget rendezett pénteken a KISZ Fejér megyei bizottsága és a Hazafias Népfőnt Fejér megyei elnöksége. Az ünnepségen a megye városából és falvaiból mintegy háromezer fiatal vett részt. Koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatán a megye politikai, állami, társadalmi és tömegszervezeteinek és fegyveres testületeinek képviselői, valamint *Pákozdi, Sukoró és Mezőszentgyörgy* községek elöléptetésben részesültek.

kezdeté-
la 1975-
lenné vá-
a két or-
tó céljai-
ti.
dos San-
ndott a
rt a se-
a Magyar
újít An-
pítő mun-
Pál pedig
népének
eti függet-
vésében, s
ez belső
nyek kö-
k a párt
nevelősi-

kifejezte
gy ez a
tovább
arárságát,
tár fel-
működés
t utóbbi
szervez-
kötődalú
közásokat,
hőssége-
g. A ple-
megelét
ét ország
kban ed-
ról is.)
Eduardo
zvacsorát
tisztelő-
elás dísz-
ett a ma-
a hivata-
kívül az
élet leg-
sége. Je-
joma, a
enszégért
őke is.
pohárkö-
el.
hezi Pál
egkoszo-
Neto el-
fjáját. A
zogot egy
s-buszo-
s. Dél-
megbe-
zi Pál és
zött. A
magyar
szakár-
k ango-
(MTI)

da
ert

szak és
nak mi-
találko-

külügy-
zerint a
amerikai
Sevard
ymiszter
átnyjú-
ail Gor-
KB főtít-
zerelésre
álláspón-
ddigiek-
pokát is
pvtet fél
fi szov-
lési tár-
majd a
nást kö-

mán

s helyet
zámgép-
ari-gép-
és a
ermékei.
ovábbra
jarmú.
szakban
nyelvgép-
üzemű
ai beho-
günk.
nyekre
an ki-
együtt-
tesztésé-

zott Ve-
kedelmi
véle-
a kö-
aruce-
ny lét-
íról és
kisérete
Buda.

Kié a „miénk”?

– egy böszményi ülés ürügyén –

Furcsa kérdés, morfondírozhat a tisztelt olvasó, hát kié lenne? Ám nem így egyszerűen a dolgot, mert az „enyém, tied”... világos birtokeviszonyt fejeznek ki, de a többi mintha összesomná, pláne a „miénk”. Addig nem is lenne baj, míg ez csupán nyelvezeti problémát okoz, hovatovább azonban – a nyelv tükröz! – sokkalta többről van szó! Például arról, hogy a 60-as évek második felében évi 200 millió forintot kárt szenvedett a társadalmi tulajdon, ezzel szemben az utóbbi öt esztendőben évente 500 millió s 1,2 milliárd közötti összegrerugott a veszteség! S még egy adat: évente 25–28 ezer a társadalmi tulajdon sértő bűnéset válik ismertté.

Nemely számítások szerint a kár jóval nagyobb, hiszen nem minden ügyre derül fény. De a számok mindenképp irratlanok, nem békülhetünk meg velük, még ha tudjuk is, hogy két évtizedre tekintve vissza, a bűncselekmények számában állandóság mutatkozik. Mert a veszélyesség viszont nőtt!

Milliók úsztak s úsznak el!

A társadalmi tulajdon védelmére, a köz érdekét szolgáló témát tűzött napirendjére a városi pártbizottság is legutóbb Hajdúböszörményben.

A kérdéseket taglalván elhangzott, hogy szűkebb házak bűnözési helyzete 1980–82 között ugyászserűen romlott, s ez károsan hatott életünkre, közérzetünkre. Megannyi negatív tény tükrében mindenekelőtt a széles körű társadalmi összefogás szükségessége fogalmazódott meg. De (a szocialista törvényességét javítandó) határozat is született, hogy a vállalatoknál, a szövetkezetben s a nagyobb intézményekben társadalmi tulajdonvédelmi tanácsok alakuljanak, melyek révén meginkább egysegesen, koordináltan és hatékonyabban hajthatók végre a minisztériumok előírásai.

Mi történt azóta? Az eltelt évek során – noha a bűnözés nyugtalanító jelenségei számosak – kedvező tendencia tört utat magának meggyökben, így Böszményben is. Az országos és helyi intézkedések, a bűnözést megelőző s üldöző tevékenység eredményeként meg nyugtató összképet kapunk. Sőt, a múlt esztendő első felében az országos átlag alá sikerült szorítanunk a bűnözést. Természetesen *elégedettség*ről szó sincs! Hisz meg lehet, az utóbbi 3 évben a termelő üzemekben s az intézményekben különösen nagy értékre irányuló, társadalmi, illetve személyi tulajdon elleni bűnéset nem fordult elő, kivéve a kereskedelmet, mégis: a személyi tulajdon is mind többen károsítják meg. A kereskedelembe kizárhatóatlannak látszik az árdrágítás, a leltárhány, a következtelen belső ellenőrzés, a korrup-

ció, az összefonódás, a szerződéses üzletek túlkapasai... S amint az a jenni szokott, a becsületes kereskedő iránt is megrendül a bizalom az ingatag erkölcsűek miatt! Tarthatatlan állapot ez, hisz gondoljunk e téren is növekvők.

Noha az erőfeszítések nem csekélyek. (Ám mégsem elegendők?) A tt-tanácsok rendre megalakultak a böszményi gyárakban, gyár-egységekben, szövetkezetekben is, mi több, például a Tungstromban, a városgazdálkodási vállalatnál már a határozatot megelőzően jöttek létre, s kidolgozták azt is, miként működnek együtt a rendszerekkel. A tanácsok tagjai többnyire csoport- és művezetők, anyaggyártók, személynzeti vezetők, elnökök pedig főmérnökök s főkönyvelők. Joggal vetődik föl: *miért nincs nagyobb számban fizikai dolgozó a tagságban s az elnökök közt?* Ezen föltétlenül változtatni kell! Törekedni kell arra, hogy a tanácsok továbbra is társadalmi jellegűek maradjanak – fogalmazták meg a böszményi párt-vb-ülésen. Mivelhogy nyilvánvaló: nem csupán azokra hárul a közös óvása, akiknek egyébként is munkakörü köteleessége. Aprópó, köteleesség. Mi tagadás, ebben sem makulátlan a kép, ugyanis a bűnözés okai között éppen gyakorta szerepel az, hogy a vezetők némelyike nem tekint munkája szerves részének a társadalmi tulajdon védelmét. Lazábbra engedti az intézkedések gyeplőjét, s máris könnyen elszaladhat a fogat... Rések nyilvának... Márpedig közkeletű tapasztalat, hogy ahol valóban következetes a számonkérés, erős a munkamorál, illetve fejelem, ott ritkábban esik meg a baj.

Fikarcnyi kételes se férhet hozzá: *sokkalta több gondos gazdára van szükségünk!* S ebben nem mervadó a szaképgzettség s a beosztás. Bizonyára ismerős a tétel: a portástól az igazgatóig, a vállalati tanácsig. A társadalmi tulajdon védelmének erősítéséért a gazdálkodásban, a mérlegek megvonásában külön (konkrét, jövőbe tekintően hasznos javaslatokat tartalmazó) fejezetet kell szentelni a tt-tanácsoknak. *Egyértelműen* kapcsolódjunk be e munkába a párt- s szakszervezet s a KISZ! A vezetés véleményezésekor szintén hangsúlyozottan szerepeljen a közös védelme. A megelőzésben jobban működjék együtt a társadalmi szervek, a népi ellenőrök, a rendőrök. Mert a prevenció, a nevelésen rengeteg múlik! A felsoroltakat summara, szigorúan, következetesen alkalmazva világosabbá válnak az „enyém, tied... miénk” birtokviszonyai. Mert azok a milliók, azok a milliók...

Sz. Tamás Tibor

Egy vágóhíd kálváriája

A hadháztéglási Új Barázda Termelőszövetkezet és a helyi nagyközségi tanács között 1984. október 12-én megkötött szerződés alapján, a tanács tulajdonában levő kényszervágócsarnokot és a halósági hűsöltöt a szövetkezet 1984. november elsejétől egy évre bére vette. Szerződő felek abban állapodtak meg, hogy az üzemeletés során keletkező nyereségen (vesztésen) a közös kockázatvállalás elve alapján egyenlő arányban megosztottak. A KJSZ (Közegészségügyi Járványügyi Szolgálat) 1984. december 20-i és 1985. január 31-i helyszíni szemléje során azonban a rendeltetészerű működést gátló hiányosságokat fedezett fel. Mivel az illetékesek nem tették meg a szükséges intézkedéseket a kényszervágó csarnok üzemeletési feltételeinek megteremtése érdekében, a KJSZ és az Állategészségügyi Állomás szakembereinek együttes véleménye alapján felfüggesztették annak működését.

Azt hitték, ami eddig jó volt, az ezután is jó lesz

Az Új Barázda Termelőszövetkezet irodájában az elnökhelyettes és a kereskedelmi ágazat vezetője avat be a történetbe.

– Szövetkezetünk 1977-ben vágott először teljes értékű állatot a vágóhídon. Kényszervágásaink természetesen ezelőtt is voltak, de ennek elvégzéséről a tanácsnak kellett gondoskodnia. 1984-ben gondoltunk arra, hogy kibéreljük a kényszervágó csarnokot, s az ezzel együtt működethető hátsági hűsöltöt. A tanáccsal meg is kötöttük a szerződést. Azonban alig telt el egy hónap, amikor megjelentek a KJSZ szakemberei.

A vizsgálat eredményeiről a hatóság által felvett jegyzőkönyv tanúskodik. Ebből érdemes néhány részletet kiemelni: „A fal kopott, sok helyen hullik. Mosogatómedence és meleg víz hiányában a bárdok és kések tisztítására nincs lehetőség. A szociális helyiséget nem használják, az nem fűtendő, melegvizellátása nem megoldott.”

– Ezek a hiányosságok a bérbérelt előtt is megvoltak – állítja a kereskedelmi ágazat vezetője. – Egy hónap alatt nem mehetett volna el a csarnok. A szövetkezet abban a tudatban vette át a kényszervágó csarnok működtetését, hogy ami közegészségügyileg eddig megfelelt, az ezután is megfelel majd. Elkévtük azt a hibát, hogy nem néztünk utána, milyen problémák is voltak eddig a csarnokban.

A hatósági vizsgálat eredményeiről a KJSZ értesítette a nagyközségi tanácsot. Ez idő tájt a szövetkezet is levelet küldött a tanács illetékeseihez. Ebben azt a kérésüket közölték, hogy a tulajdonos vállalja át a felmerülő költségek ötven százalékát. Ezt a javaslát és karbantartási munkákhoz kapcsolatot vállalta a tanács. Ám ez a válasz nem elégítette ki a szövetkezetet.

– A kényszervágó csarnokban nemcsak javítási, karbantartási munkák merültek fel. Soha meg nem levő berendezések létesítéséről is szó volt. Ezek költségei számításaink szerint elérik a kétszázezer forintot, aminek a kifizetését szövetkezetünk nem vállalja.

Annak ellenére, hogy az ellenőrzést követően a tsz elkészített egy, a kényszervágó csarnok üzemeletési körülményeit javító intézkedési tervet, mégsem történt változás. Időközben ugyanis az Új Barázda megújva a huzavonát, bejelentette a KJSZ-nek, hogy a csarnokban nem vágnak tovább teljes értékű állatokat. (Erre a kényszervágások mellett – hetente maximum tíz állatra – engedélyük volt.) A bejelentést követő ellenőrzésnek lett aztán a következménye a kényszervágó csarnok működésének a felfüggesztése.

– Jelenleg Hajdúböszörménybe szállítjuk a kényszervágásra itelt állatokat – folytatja az elnökhelyettes. – Ez azt jelenti, hogy évente mintegy ötszáz állat hűsöltöt esik el a nagyközség lakossága. (Ez a hús közegészségügyi okokból nem szállítható, így Hajdúböszörményben kerül értékesítésre.) Pedig elsősorban a vékony pénztárcájú emberek körében lenne igény az olcsó húsrá.

A nagycsarnoknak nincs üzemeletetője

A vágóhíd körüli események felől érdeklődve, a nagyközségi tanácsban vastag aktákraknak elem.

– A közel huszonegyezer lelket számláló nagyközség hűsöltésében feltétlenül helye van a kényszervágó csarnokból kikerülő termékeknek – kezdi beszélgetésünket Gulyás Sándorné vb-titkár. – Jelenleg öt hűsölt található a településen, de ezekből csak két – a hajdúböszörményi Béke és az Új Barázda üzemeletésében – működik megfelelően. Az ÁFÉSZ három boltja közül az egyik életveszélyes körülmények között fogadja a vásárlókat (ez szeptember 23-án új helyre költözték), míg a másikat a KJSZ akarja bezárítani.

A vágóhíd múltjáról Egerházi Józsefné, a mezőgazdasági osztály főelőadója tájékoztat. Szavaiól kiderül, hogy 1976-ig a vágóhíd nagycsarnokát a Debreceni Minőségi Szabó Ipari Szövetkezet bérelte és szabásműhelyként hasznosította. 1977-ben elsősorban az ÁFÉSZ üzemeletési szándékán felbuzdulva, a tanács hozzákezdett a vágóhíd felújítási munkálataihoz. Ettől az évtől 1983-ig, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. járási Hivatalának mezőgazdasági osztálya által kiadott ideiglenes működési engedélyt háromszor hosszabbították meg. A tanács

ez idő alatt több mint ötmillió forintot költött a vágóhíd korszerűsítésére. A kényszervágó csarnok mellett megújult a teljes értékű állatok vágására alkalmas nagycsarnok is. Ez utóbbit a KJSZ felszólítására – igaz, kivitelező hiányában 1977. július elseje helyett 1981-re – elkészült a felsértesek függesztett szállítását megoldó demagópálya. Az 1982. december 16-i műszaki átadás során azonban még mindig felmerültek hiányosságok (elsősorban hiányzó szakipari munkák), így a vágóhíd a végleges működésig engedélyt csak 1983. áprilisában kapta meg. Ettől az időponttól napjainkig nincs üzemeletetője a nagycsarnoknak! Az ÁFÉSZ ugyanis 1980-ban – annak ellenére, hogy a korszerűsítés megkezdésében üzemeletési igényével jelentős szerepet játszott – kilépett a béről sorából. Tavaly a tanács nagy erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy üzemeletőt találjon, de ajánlatai elől a hűsítőipar, az ÁFÉSZ és az Új Barázda Termelőszövetkezet is elzárkózott. Ilyen előzmények után jelentkezett a tanácsra a szövetkezet, és bérelte ki a nagycsarnok helyett a kényszervágó csarnokot. Azt, hogy mi történt ez után, már a tévesz illetékeseitől megtudhatjuk.

A hatóságok véleménye

A Közegészségügyi-Járványügyi Szolgálat két felügyelője, dr. Pongor Ilona és dr. Radóczy Marianna, jól ismerik a vágóhíd gondokkal terhes történetét.

– A két csarnokból álló épületben ez ideig még soha nem mehetett zavartalanul a munka. A nagycsarnokban sokáig hiányzott a demagópálya, de emellett egyéb hiányosságokat is tapasztaltunk. A kényszervágó csarnokban is rendszeresek voltak a problémák. Soha nem volt fűtése a teremnek, és a karbantartást, takarítást végző személyzet is gyakran hiányzott. Ez év januári ellenőrzésünket követően intézkedési terv készítésére köteleztük a bérő Új Barázda szövetkezetet. A tévesz március 11-i nyilatkozatában vállalta, hogy a felmerülő hiányosságokat megszünteti. Június 30-ig kellett volna elvégezniük a munkákat. 1985. április 30-án újabb levelet kaptunk a szövetkezetől. Ebben közölték, hogy a kényszervágó csarnokban abbahagyták a teljes értékű állatok vágását, ezért a már elvállalt munkákat anyagi lehetőségeik hiányában nem végzik el.

A levél alapján a KJSZ július 3-án ellenőrzést tartott a csarnokban. A vizsgálat során megállapították, hogy a szociális létesítmény és az illemhely használhatatlan, az eszközök mosogatása nem megoldott. E tények birtokában július 10-i hatállyal elrendelték a kényszervágások beszüntetését.

A KJSZ a helyszíni vizsgálatokat gyakran az Állategészségügyi Állomás szakembereivel együtt végte. Dr. Tanyi László, az állomás igazgatóhelyettese és dr. Pósn György megyei szakállatorvos, a következőképpen vélekedik a történetekről.

– Bannünk a feltételek meghatározásánál két szempontot vezérel – említi dr. Tanyi László. – A jogszabályokban foglaltak mellett arra is ügyelnünk kell, hogy ne kerüljön olyan termék a fogyasztó elé, amitől megbetegedhetne. Az országos szinten jó húsellátás ellenére a kényszervágásra kerülő állatok hűsöről a jövőben sem tudunk lemondani. Ezért is lényeges kérdés, hogy milyen körülmények között működnek a kényszervágóhidak.

– Két éve felerősödött az a folyamat – veszi át a szót dr. Pósn György –, amely szerint az eddig tanácsi kezelésben működő kényszervágóhidakat mezőgazdasági üzemek vehetik bérebe. Ezt a megoldást az indokolta, hogy az ilyen módon vágásra kerülő állatok döntő többsége a nagyüzemekben „kelekeznek”, a vágás helyüel szolgáló épületek karbantartási és üzemeletési költségei viszont a tanácsokat – tehát az államot – terheltek. Azok az üzemek, amelyek most tanácsi tulajdonú vágóhidakat bérelnek, saját költségükön kell hogy biztosítsák annak működési feltételeit.

Ez vonatkozna tehát az Új Barázda Tsz-re is. Ok azonban valószínűleg rosszul értelmezett gazdasági megfontolásból nem törekedtek a hiányosságok megszüntetésére.

– Nem hiszem, hogy előírásaink teljesítése valóban nagy anyagi terhet jelentene a szövetkezeteknek – fejezi be a beszélgetést dr. Tanyi László.

...
Az érdekeltek véleményének a meghallgatása és a kínálókozó tanulságok levonása után itt akár be is fejezhetnénk az írást. A beszélgetések óta azonban újabb – ezúttal kedvező – változás következett be a kényszervágó csarnok életében. A tévesz, mintegy igazolva az Állat-egészségügyi Állomás igazgatóhelyettesének zárógondolatát, mégiscsak hozzájárult a munkák elvégzéséhez. (Az már más kérdés, hogy a szövetkezet illetékeseinek mi oka lehetett az újságíró elől elhallgatni a megkezdett munkák tényét!) A termelőszövetkezet felkérésére szeptember 5-én a KJSZ és az állategészségügyi hatóság újabb vizsgálatot végzett. Ebből kiderül, hogy a felfüggesztő határozatban foglalt hiányosságokat a termelőszövetkezet kielégitően megoldotta, így újra végezhetnek kényszervágást a csarnokban.

Az, hogy végül is mennyire megnyugtató a jelenlegi állapot – ismervé a termelőszövetkezet párföldulását, azt, hogy a tanácsnak már egyetlen forintja sincs a vágóhíd további korszerűsítésére és a KJSZ sem engedhet többet az alapkövetelményekből – éppúgy a jövő dönti majd el, mint a nagycsarnok kihasználatlansága körül évektől felmerülő kérdéseket.

Szakács Tamás

A biz

PÁRTF

– A pártf... segíten, de s... őrizze pártf... vissza szeretn... elfogad minket... úgy jön ki a b... továbbra is sz... sadalommal, t... kezdeni, neve... ember létezn... jobban szere... akiknek vélem...

Nevelés,

– A pártf... lényegében ké... des. Miben... rendőri felü... kérdeztük dr... büntetésvégre... aki a megyei b... vatásos pártf... irányítja, össze... Polgári... forma, s egy... enyhébb, mint... ügyelet. Akir... „ref” alatt var... be általában n... vagy tartanak... fogó felügyel... rétebb ennél... tudni a szomsz... turált, emberl... nevelésnek, a... tásnak, az elle... nyegében utóg... feifogható.

– Ezek szer...

– Nincs po... kánk, nem tu... a pártfogó f... gyan alakul a... sa, szembe ke... törvénnyel, v... rendes ember... A börtönbúr... vel a bünte... bíró szabja m... pártfogó felü...

Azonnal,

– A bizalor... ges emberi bá... adó a pártfog... kapcsolatomb... Varga Attiláné... is, de elsőso... szeretnék. Míg... be, nem állók... dékomtól, bá... talannak látsz... nyilant jönnek... nyira, hogy az... dtják minden... kat, egy kicsit... zelek minket... de azonnal:... családi helyze...

– Reálsan... az emberek a...

– Aki talp... azonnal, egysz... mindent – p... szett éveket... mény sajnos s... pen az, hogy... úton próbált... újabb bünte... Mintha az él... hiányozna v... között a tervs...

– Melyik id... hezebb? Egyál... vá menniük... után?

– Néha oc... lünk: igazolá... hogy az állon... sanak, míg a... tok beszerzése... ténik. Hisz tó... várja a csal... szállásunk –... Pesten – nin... készülő a sz... beilleszkedés... nál többet nem... lanságban, sik... munkahelyet... keríteni. Az... elűtéltek gyá... met, munkahé... be, esetleg a... sem tájékozta... tosan, mit ké... így mikor id... ki; se lakásuk... lyűk, se pénzü...

Ha nincs

„Reális, hatá... ja még nincs... foglalkozik. V...

A bizalom hosszú távra szól

PÁRTFOGÓK ÉS PÁRTFOGOLTAK

— A pártfogó feladata: segítsen, de egyben ellenőrizze pártfogoltját. Aki vissza szeretne illeszkedni, elfogad minket, aki viszont úgy jön ki a börtönből, hogy továbbra is szembeáll a társadalommal, tiltakozik. Sokan vitatják: mit tud velem kezdeni, nevelhet-e felnőt ember létemre valaki. Én jobban szeretem azokat, akiknek véleménye van —

Nevelés, ellenőrzés, utógondozás

— A pártfogói felügyelet lényegében kényszerintézkedés. Miben különbözik a rendőri felügyelettől? — kérdeztük dr. Baranyi Lajos büntetés-végrehajtási bírót, aki a megyei bíróságon a hivatalos pártfogók munkáját irányítja, összefogja.

— Polgáribb, szolidabb forma, s egyben civilebb, enyhébb, mint a rendőri felügyelet. Akiről tudják, hogy „ref” alatt van, környezetében általában megvetés kíséri vagy tartanak tőle. A pártfogói felügyelet jóval diszkrétebb ennél — nem kötelező tudni a szomszédoknak. Kulturált, emberi lehetősége a nevelésnek, a segítségnyújtásnak, az ellenőrzésnek. Lényegében utógondozásnak is felfogható.

— Ezek szerint eredményes is? — Nincs pontos statisztikánk, nem tudjuk, ha letelt a pártfogói felügyelet, hogyan alakul a pártfogolt sorsa, szembe kerül-e ismét a törvénnyel, vagy végképp rendes ember válik belőle.

A börtönbüntetés leteltével a büntetés-végrehajtási bíróság vizsgálja meg, ki helyez pártfogói felügyelet alá, ma-

akár pozitív, akár negatív — a pártfogói felügyeletről. Ez a kapcsolatteremtés egyik feltétele, a meggyőzést is lehetővé teszi.

Varga Attiláné a ritka foglalkozások egyikét üzi: hivatalos pártfogó a megyei bíróságon. Összesen öten vannak a megyében, munkájukat azonban a körzetekben, munkahelyeken az általuk megbízott társadalmi pártfogók is segítik.

gattartásabályokat ír elő. A kényszerintézkedés mindig összefügg az itélettel: lehetőleg ne kövessen el hasonló az illető. A magatartásabályok szerepelnek a személyn igazolványban, de a lakóhely szerint illetékes rendőrségnek is továbbítják.

— Szükséges, sőt kell az ellenőrzés, hisz lehet, hogy a szabadulás után még jobban elvetik a sulykot, mint azelőtt — mondja dr. Baranyi Lajos.

— Végül is megbélyegzésnek számít a pártfogói felügyelet?

— Van, aki annak veszi. A börtönből általában tiltakoznak ellene, egymást uszítják; nem látják be, hogy bár ez is kényszerintézkedés, kedvezőbb számukra a rendőri felügyeletnél. Amit a pártfogó megkövetel — hogy pártfogolja tisztességesen dolgozzon, fizesse a kártérítést, gyerektartást, tartsa be a magatartásabályokat — az alap. Amit mindezen túl nyújtanak — hogy a kisiklott emberi sorsok rendeződjenek — rendkívül szerencsés. Hisz a munkahelytől a szociális helyzet rendezéséig próbálnak a lehetőséghez mérten segíteni.

Azonnal, egyszerre mindet

— A bizalom, a tisztességes emberi bánásmód mérvadó a pártfogókkal való kapcsolatomban — mondja Varga Attiláné. — Követek is, de elsősorban segíteni szeretnék. Míg nem csapnak be, nem állok el ettől a szándékomtól, bármilyen kilátás talannak látszik. A legutóbb nyíltan jönnek ide. Olyannyira, hogy azonnal ránk zúdítják minden problémájukat. Egy kicsit istennek képzelnek minket, intézkedjünk, de azonnal: segély lakás, családi helyzet, kölcsönök.

— Reálisan építik fel ezek az emberek a jövőt?

— Aki talpra akar állni, azonnal, egyszerre szeretne mindent — pótolni az elvesztett éveket. A következők sajnos sok esetben éppen az, hogy nem egyenes úton próbálkoznak, ami újabb büntetéshez vezet. Mintha az életfelfogásukból hiányozna valami: többek között a tervszerűség.

— Melyik időszak a legnehezebb? Egyáltalán: van hová menniük a szabadulás után?

— Néha oda kényszerülünk: igazolást kell adni, hogy az állomáson aludhasanak, míg a hivatalos iratok beszerzése meg nem történik. Hisz többségüket nem várja a család, átmeneti szállásunk — mint például Pesten — nincs. Aki igazán készül a szabadulásra, a beilleszkedésre, egy éjszakánál többet nem tölt bizonytalanságban, sikerül számára munkahelyet, munkásszállót keríteni. Az a baj, hogy az elítéltek gyakran fiktív címet, munkahelyet mondanak be, esetleg a nevelőtisztek sem tájékoztatják őket pontosan, mit kell beszerezni. Így mikor idejönnek, derül ki; se lakásuk, se munkahelyük, se pénzük.

Ha nincs mentőőv

„Reális, határozott életcélja még nincs, jövőjével nem foglalkozik. Vágyódik a fe-

töltött három év kilenc hónap időtartama alatt — 1986 áprilisáig — kötelező számúra a pártfogói felügyelet. Élettársát ölte meg, majd önmagát is szíven szúrta — hajszálon múlt az élete.

— Tizenhárom évi bezártság után nem ismerte meg Debrecent. A rokonai megijedtek tőle, egzaltált külseje, zavart, ideges magatartása elriasztotta az embereket. Jelentkeznie kellett az ideggondozóban. A HAEV-nél sikerült elhelyeznem, elintézték, hogy a munkásszállóba kerüljön, mert sehová nem mehetett. Az idegei lassan rendbe jöttek, de nem bírta a nehéz fizikai munkát. Egy darabig udvarosként dolgozott, ezt nem szerette. Ismét segíteni próbáltam, most már eredeti szakmájában, lakatosként dolgozik egy kisközségben. Az ottani személyzeti vezető lett a társadalmi pártfogója. Időközben megismerkedett a jelenlegi feleségével, úgy tűnt, ez még inkább meggyorsítja számára a beilleszkedést. Aztán a családi életük felbomlott, a felesége felkeresett, kijelentette: válni akar. Fél Kálmántól, nem ismerte az előéletét, ki tudja, mi lesz ebből. A pártfogolt napokra eltűnt a munkahelyéről. Beszéltem vele: nagyon zavart volt, valóságilag összeroppant. Hiába próbáltam lelket önteni belé, elszakadt a szál, ami a biztonsághoz kötötte, mentőőv volt, hogy a felszínen maradjon. Pár hét múlva eljött az asszonnyal: rendbe jött a sorsuk, nem tudnak egymás nélkül élni.

Kálmán kitörő örömmel fogadja Varga Attiláné, amikor lakásán felkeressük. Számára ő a másik biztos pont: csodát váró gyerekként ragaszkodik hozzá; mintha ő, aki egyben a törvényt képviseli, sorsok, a kettőjük sorsának bírja lehetne. Aki nem jelenlétén, gondoskodásán, bizalmán keresztül meg lehetne nyerni véglegesen a feleség döntését ömellette, elűzi a kételkedését, a féltelmét.

Az asszonyt az emberek bujtogatják: hogy mer egy fedél alatt meglenni olyanokkal, akik embert ölt, Kálmán pedig felejtleni szeretne és a felszínen maradni. A kilátástalan kezdet után kapott valami jót az élettől, maroknál mind a kezével, hogy el ne veszítse valahogy.

A börtönviseltség érzése kísér

Kálmán beszél szaporán, kettőjükéről, amint együtt ülnek az idő vonaton és hiába a korkülönbség, a rovvolt múlt, megértik, kiegyenlítik egymást. A zenéről: „Tele vagyok muzsikával, az fogja a fejem, aminek dallama van” és előveszi a tangóharmonikát, amin gyerekkora óta játszik, végigfuttatja ujjait a billentyűkön, éneklir: „Ha valaki átöleli a hűséges pártját.”

— Mindig ilyen vidám? — Az ember próbálja „el-mellőzni”, ami rossz volt. Mert elfelejteni persze nem lehet. Arra próbálok gondolni, hogy most jó, sinen vagyok. A háttérben ott a börtönviseltség érzése, ez kísér minket, akik sitten voltunk. Próbálok helytállni, bizonyítani a munkában is.

— Van kitaratása hozzá?

— Az emberben sok minden összetörik, amikor odabenn van. Mikor megtudtam, hogy előbb szabadulok, úgy éreztem: meg kell ragadni, ez az utolsó lehetőségem. Nagy volt a lendület, újrakezdeni mégis roppant nehéz volt. Az én életemben volt egy nagy küszöb, amit

nem bírtam átlépni, elbuktam benne. Próbálok talpon maradni, de azt hiszem, egyedül nem menne. Nagy az ellenállás velünk szemben, szerencse, hogy a pártfogónk egyengetik az utunkat.

— Ez biztosságot ad?

— Eleinte nem volt kellemes bejárogatni a bíróságra. Időve végig gondoltam: mi volna, ha senki nem törődne velünk? Alapjában véve vigyáznak: ha érhetne is valami az embert, ne érje, védjük ki idejében, ha lehet.

— Érezte-e úgy a szabadulása óta, hogy mégsem megy, inog a lába alatt a talaj?

— Amikor a feleségem el akart válni tőlem. Ő jelenti nekem az otthont, a gondviselést, erőt ad, hogy elviseljem az életet. Az öngyilkosság gondolata foglalkoztatott, kezembem sem vettem a harmonikát, semmi nem érdekelt.

— A bizalom hosszú távra szól — mondja Varga Attiláné. — Kálmán idáig kitaratott. Jó volna, ha végleg sikerülne neki.

D. Karádi Katalin

Közteherviselés anno 1980-as évek

„Kész vagyok aránylagosan minden köz terhekben részt venni” — jelentette ki 1841-ben Széchenyi István. Napjainkban kevesebb pátosszal, de tartalmát tekintve hasonló jellegű nyilatkozatot kérnek, várnak a tanácsok a települések lakosaitól. Arról kell szavaznunk, egyet értünk-e a településfejlesztési hozzájárulás bevezetésével, s véleményünk szerint milyen célra, mekkora összeggel kellene a lakosságnak hozzájárulnia egészen szűk értelemben vett házája gyarapodásához.

Szavazzuk meg azt, hogy fizetni fogunk? Ehhez valóban akkora emelkedettség kellene, amilyen „a legnagyobb magyar” lelkében izzott. Hiszen így is mindannyiunknak kevesebb a pénze nál, amit könnyedén el tudna költeni. Nincs abban semmi rendkívüli, ha első pillanatban így érezzük, baj csak az lenne, ha a másodikban sem kezdenénk el gondolkodni, s ha a gondolkodáshoz nem kapnánk megfelelő érvanyagot.

Az egész lakosságnak kell megszavazni

Ahhoz, hogy megértsük, milyen szerepet kap a jövőben az egyes városok, községek életében a településfejlesztési hozzájárulás — amit szakkereskedésben máris „tefá”-nak becéznek —, nagy valószínűséggel ismerni kell a tanácsai gazdálkodás néhány meghatározóját, illetve annak változásait. Sokan tudják talán, hogy eddig a tanácsok kétféle pénzből gazdálkodtak, volt a költségvetési összeg, amiből az intézmények működését, felújítását lehetett fedezni és volt a fejlesztési alap, amit új létesítmények építésére lehetett használni. A kettő között merev választóvonal, aminek korábban volt funkciója, mostanában azonban egyre inkább kerékkötőjévé vált annak, hogy a tanácsok a lehető leggyorsabban használják fel a lehetséges pénzeiket. Január elsejétől egységes pénzalap lesz, aminek forrását a helyben beszedett adók jelentik, s ebből kell telni a működési, felújítási költségeknek és a fejlesztéseknek is. Amennyiben a helyi bevétel erre nem elég — a lakosoktól előírt minimális fejlesztési összeget véve figyelembe —, jön az állami kiegészítés. A „nagyassza”-ból azonban többre nem számíthatnak a települések, komolyabb fejlesztésre csak az egyéb bevételekből kerülhet sor. Ezek közé az „egyéb” bevételek közé tartozik a területfejlesztési hozzájárulás is.

Az Elnöki Tanács rendelete, amely a területfejlesztési hozzájárulásról rendelkezik, számunkra ma még szokatlanul tűnő szabadságot engedélyez ez ügyben a városoknak és községeknek. S nem is a tanácsoknak, hanem lényegében az egész lakosságnak. Azt ugyanis, hogy fizessenek-e valahol hozzájárulást, az egész lakosságnak kell megszavazni, s csak abban az esetben vezethető be, ha az ingatlanulajdonosok, illetve lakásbérlők 50 százaléka és még legalább egy helyesnek tartja. (A rendelet értelmében ugyanis a hozzájárulást nem személyek, meg csak nem is családok szerint szabják ki, hanem az ingatlan kategóriába tartozók tulajdonjoga, illetve használata alapján.)

Hogyan lehet minden családot — az egyszerűség okáért mondjuk így — megszavaztatni? Nem könnyű dolog. Lehet levélben kérni a voksokat, lehet falugyűlésen, lakókörzeti gyűlésen nyíltan szavazni, s lehet — tanácsstagoknak, néppontaktíváknak, tanácsai dolgozóknak — listával a kézben házról házra járva gyűjteni az aláírásokat. (Aláírásnak minden esetben lenni kell!) Megyénk tapasztalatai szerint ez utóbbi módszer a legcélravezetőbb. Így mindenkinek alkalma nyílik közvetlenül felvilágosítást kérni, véleményt mondani, aggályait kifejezni.

A többség döntése kötelező

Miről kell véleményt mondani? Két dologról. Hogy legyen kiindulási alap, a helyi tanács elkészít egy javaslatot arra, hogy a területfejlesztés összege mekkora legyen a rendelet által engedett 300 és 2000 forint között, s hogy az így befolyt összeget milyen célra használják fel. Ezt a javaslatot kell az állampolgárok véleményezni, s az ő véleményük alapján születhet meg a tanács újabb ülésén a testületi döntés.

Senki sem képzelheti, hogy ez mindegyik simán és egyszerűen megy. Kabán például a tanács az ivóvíz vastalanítására és belvízelvezetésre tett javaslatot, amihez a számítások szerint úgy gyűlni össze elegendő pénz, ha 800 forint lenne a területfejlesztési hozzájárulás. A céllal egyet is ért a lakosság, ám a szavazásra jogosultak nagyobb része csupán 300 forint fizetését látja reálisnak. Most kezdődhetnek elől a számítások, aminek eredményeként vagy a terveket kell szűkíteni, vagy az összegeket emelni. Báránon viszont a lakosok annyira fontosnak tartják az út-, járdaépítést, iskolabővítést, hogy ingatlanonként ezer forintot is hajlandók áldozni rá évente.

Félreértés ne essék, nem valamiféle önkéntes megajánlásokról van szó. Mindenkinek meg kell fizetnie, ha első vagy község lakossága fizessen-e községfejlesztési hozzájárulást, s ha a többség igen-nel dönt, úgy az az egyéni véleményétől függetlenül kötelező. Azok kivételével, akiket a fizetés alól mentesítenek.

A mentesítés alapját a család egy főre jutó jövedelme adja, ha ez nem éri el a havi 2500 forintot, akkor nem kell fizetni. Mint általában, ez esetben sem könnyű a családi jövedelmet pontosan meghatározni. Nagyjából az az irányadó, aminek alapján a gyermekintézmények térítési díjait meghatározzák, de a helyi tanácsoknak módjukban áll egyéni is mérlegelni. Az illegális jövedelemeket természetesen ez alkalommal se igen sikerül majd hálába fogni — ez más problémakörbe tartozik —, de az azt megteheti a tanács, hogy ne adjon hitelt minden „szegénységi bizonyítványnak”, ha nyilvánvaló, főként kisebb településeken, hogy az illető család meglehetősen jómódban él.

Ezek szerint tehát lesznek, akik fizetik a hozzájárulást, és lesznek, akik csak élvezik annak gyümölcsét. Valóban így lesz, s így is természetesen csaknem minden esetben. Hiszen a mentesítés nagy számban nyugdíjasokat érint, akikről senki sem vitatható, hogy sokat tettek már lakóhelyük érdekében munkaképes korukban. A másik nagy csoport a több gyerekeseké. Ma, amikor már a munkaerőhiányt — s így népgazdaságunk gondjain is — kezdjük érezni a korábbi demográfiai hullámvölgy negatív hatását, ki vonhatná kétségbe, hogy aki három gyereket felnevel, sokat tesz a közösségért, indokolt számára a kedvezmény. Maradnak aztán azok, akiknek jövedelme önhibájukból alacsonyabb a kelleténél. Szerencsére nincsenek sokan, s az ő, illetve az általuk okozott problémák megoldása is más lapra tartozik.

Az ellenőrzés joga

Egy újfajta közteherviselésről van tehát szó, ami lényegesen igazságosabb a korábbi községfejlesztési adónál, s várhatóan mégis nagyobb fejlesztési lehetőségeket nyújt majd a VII. ötéves terv időszakában. Még a végleges számok nem ismertek, hiszen a települések többségében jelenleg folynak a szavazati és véleménykérdések, de előzetes becslések szerint megközelítőleg 70–80 millió forinttal növeli évente majd az új létesítményekre, bővítésekre fordítható összeget, szemben a korábbi 48 millió községfejlesztési adóbevételével. S ha figyelembe vesszük egyrészt, hogy felülről jött pénzre a jövőben nemigen számíthatnak a helyesek, másrészt, hogy az említett „egyéb” bevételek növelésének több formája is lehetséges a kötvénykiadásoktól a társadalmi munkáig, mindenképpen nélkülözhetetlen, hogy a lakosság többsége megértse, támogassa a településfejlesztési hozzájárulás bevezetésének gondolatát.

S ha Széchenyivel kezdjük a gondolatot, folytassuk is néhány mondatával. „Értsük egymást — írta —, nem bizonyos terhekben egyedül... hanem kivétel nélkül minden lehető terhekben (mármint hajlandó részt vállalni), s nem szabad ajánlközként egyedül, de törvényes kötelességileg, s mi több, a rám vetett adónak mire fordítását sem kívánom ellenőrizni mindaddig, míg a polgár és pár ilyesmiből ki van szorítva.” Ehhez csak annyit szívesen vennék meg múltán: talán soha sem volt még közpénz, aminek hova fordítását ilyen közvetlenül ellenőrizhette volna a lakosság, mint tette ezt a településfejlesztési hozzájárulás esetében. A nagyérdésű gróf, ha most élne, okkal-joggal ragaszkodhatna ellenőrzési jogához, ami nem privilégium, hanem természetes dologga kell hogy váljon számunkra a huszadik század utolsó évtizedeiben.

Nagy Zsuzsa

Debr... a sok

Az MSZMP D...
rosi Bizottsága...
KB mellett műk...
lődéspolitikai M...
ség elmúlt év ös...
nosságra hozott...
sából adódó vár...
tokkal foglalkoz...
múltban megtart...
A testület Bort...
nak, a városi ta...
helyettesének e...
alapján vitatta...
cen művészeti é...
déseit. Az írásos...
letesen foglalkoz...
rásis intézménye...
val, az úgynev...
rendezvények je...
és hatásával, a...
a közönség kap...
kritika helyzeté...
natúra gondjaiv...
dik öt éves terv v...

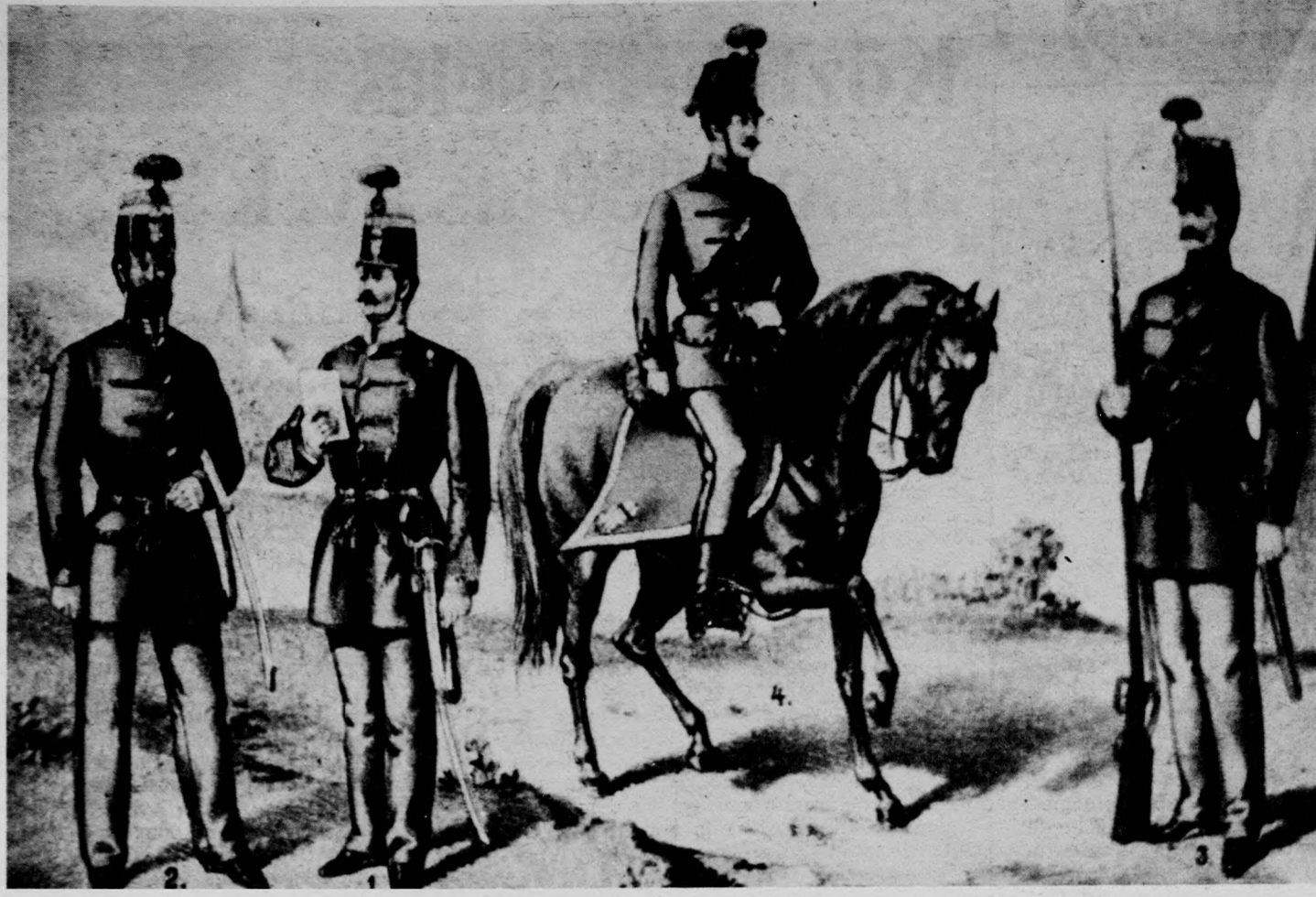
A művésze

A nagy, művé...
rendezvények...
kórusfesztivál, de...
dalmi napok, debr...
ri tárlat, debrec...
napok) ország...
nemzetközi jeler...
képzőművészeti...
határozó tényező...
ismeretet gazda...
nalas, művészi...
mélto környezeti...
kiállítás, hogy a...
szélesebb rétegek...
hessék. A város...
nincs megfelelő...
rem, ezért az eg...
riák anyagi tám...
rül előtérbe. M...
vizsgálni újra e...
representatív...
építésének lehet...
sunkban.

A jelentés h...
az értékek szeri...
javításában, a k...
entálásában, a...
leninizmus heg...
érvényesülésében...
feladat hárul a...
tikára. Az elő...
megfogalmazódo...
irodalomkritika...
megoldatlan a...
tika helyzete...
Kevés a jól fel...
rendszeresen pu...
tikus. Ennek gy...
kezménye az ér...
az elbizonytalan...
lenlegi állapotot

Szép... A RA

Szép Ernő...
(asszonyok)...
meglehetősen...
Amikor ugy...
(asszonyok)...
hederítették...
mindazonáltal...
lia, a spleen...
egoizmus, a...
világfájdalom...
szenvelgő ka...
semmittevőre...
ifjú — ha n...
telligens és...
legszívesebbe...
tott volna a...
nuló kacér-r...
teljesen szűz...
bármelyikére...
után a még...
velgő, napja...
dolkodó una...
tó hírlapíró...
igazi szerele...
ákác alatt, e...
don; akkor é...
nem veszi é...
kor deresedő...
szeretnek a...
szonyok); ak...
férfi már ne...
ni. Örökké n...
hol imádvá a...
taluk imádtá...
sem képes a...
két állapotot...
hozza); Szép

Fegyveres erőinket köszöntjük

Alltam a pákozdi dombte-
tő obeliszkje előtt, néztem
kissé megilletődve az emlékművet, s próbáltam földézni magamban: vajon milyen volt az a nap, 1848. szeptember 29-e? Bizonyára már hulltak a falevelek, hideg szél nyargalt. A férfiak éppúgy kiballagtak a határba dolgozni, az asszonyok főztek, mostak, a gyerekek pedig játszottak az udvar végében. Am a tekintetek a Dunántúl felé fordultak feszült figyelemmel, mert ismét idegenek törtek a hazára. Ismét a „házam s hazám” védelmének legfőbb parancsa szólította fegyverbe a népet.

Szabadság, függetlenség — e legszentebb vívmányokért kaptak kaszára, kapára a jobbágyok, ragadtak puskát s kardot nemesek és nemtelenek, magyarok és nem magyarok. E „szedett-vedett népségből” szinte órák alatt reguláris csapatok szerveződtek, és azon a napon Pákozdi-Sukoró dombjain fényes győzelem született. A végveszély órái, a forradalmak mindig megteremtették a nép hadseregét: Dózsa parasztjait, a végvári vitézeket, a hajdúkat, a kurucokat, a 48-as honvédeket...

Alltam a pákozdi emlékműnél, azok előtt fejet haj-

va, kik történelméme nemesítették csatájukat, örökre a nemzet emlékezetébe vésve azt a napot. Ennek emlékére a Minisztertanács 1951-ben a néphadsereg, később a fegyveres erők napjává nyilvánította szeptember utolsó előtti napját. Katonák, rendőrök, vám- és pénzügyőrök, munkásőrök, tűzoltók, az MHSZ, a polgári védelem, s az Ifjú Gárda tagjai munkálkodnak a Védjük és építjük elvülhetetlen jelszó jegyében. Immáron negyven éve béke honol hazánkban, de a béke törvény — óvni kell! S miközben fegyveres erőink a külső s belső rendet

vigyázzák, az országgyarapító feladatokból is kivesszük részüket, és ha elemi csapások zúdulnak ránk, akkor is számíthatunk rájuk.

Alltam a pákozdi dombon, s arra gondoltam, hogy vajon én mit tettem volna azon a napon. Nyilvánvalóan ugyanazt, mint azok a honvédek. Hisz a hazáról volt szó, hazá pedig csak egy van, s azért sem tehetnök másképp, mert politikai hitvallásunk ma sem lehet más, mint a békés egymás mellett élés és a nyugodt alkotómunka.

Sz. Tamás Tibor

IKLÓDY JÁNOS
ÉS NAGY GÁBOR FELVÉTELEI

Debrecen művészeti életét a sokszínűség jellemzi

Az MSZMP Debrecen városi Bizottsága az MSZMP KB mellett működő Művelődéspolitikai Munkaközösség elmúlt év őszi nyilvántartásából adódó városi feladatokkal foglalkozott a közelmúltban megtartott ülésén. A testület Borbély Miklósnak, a városi tanács elnökhelyettesének előterjesztése alapján vitatta meg Debrecen művészeti életének kérdéseit. Az írásos anyag részletesen foglalkozott a kulturális intézmények munkájával, az úgynevezett nagy rendezvények jelentőségével és hatásával, a művészet és a közönség kapcsolatával, a kritika helyzetével, a mecenatúra gondjaival és a hetedik ötéves terv városi kultu-

rális beruházásainak koncepciójával. A Csokonai Színház művelődéspolitikai, műsorgetervezési és társulatépítési törekvései összhangban vannak az alapvető művelődési és társadalmi politikai céljainkkal. A realista népszínház megvalósítása érdekében változtatlanul a közönség széles rétegeire szóló, szocialista eszmeiségű, értékes művek színvonalas bemutatására törekszik a kollektív. (Bár kétségtelen, hogy ennek a stílusnak a szakmában és a kritikai életben nincsen túlságosan nagy hangja.) A magyar drámák és a legfiatalabb korosztályhoz szóló művek színvonalát várja a városi tanács a jövőben is.

dasági és szervezeti feltételeinek javítását nem elsősorban az anyagi feltételek növelésével, hanem a dotáció átcsoportosításával, ésszerű elosztásával lehet biztosítani. Folytatódik a színház rekonstrukciója. Támogatja a tanács a Csokonai Színház művelődéspolitikai emelésére, valamint egy önálló színházi zenekar létrehozására irányuló törekvéseket. A Vörös Hadsereg útja 58. szám alatti épületben műtermes lakások épülnek. A mecenatúra meghatározó szempontjai változatlanul a szocialista eszmeiség és az értékközpontúság.

Az írásos előterjesztés leglényegesebb vonatkozásait emeltük ki. Meglepő volt azonban, hogy Debrecen irodalmi életéről egyáltalán nem esett szó. Ez annál feltűnőbb, mivel az utóbbi néhány évben igen termékeny voltak a debreceni irodalmárok, és szép számmal jelentek meg verseskötetek és egyéb munkák.

A kultúra megkülönböztetett szerepe

A hozzászólások a művészeti élet különböző szféráit érintették. Többek között az alkalmazott művészetek, az iparművészet és a környezetkultúra fontosságát is elemezték a résztvevők. Érdekes fejtegetést hallottunk a gazdaság és a művészetek kapcsolatáról, az üzemek mecenánsi szerepéről, a megrendelésekről. Magától értetődően ma már minden gazdaságvezető felteszi a kérdést, ha a kultúrára költ, hogyan ha az vissza a gazdaságra. Elhangzottak kritikai megjegyzések is, többek között arról, hogy nincsenek rendezvények a városi televízió és a későbbiek során önálló intézményként kívánja működtetni. Addig kéthetenként, majd hetenként sugároz adást a városi tévé. Remény van arra, hogy rövid időn belül a körzeti rádióadó megkezdje működését.

esés figyelhető meg a kórusmozgalomban, a művelődési házak munkamódszere is megújításra vár, szükséges alkalmazkodni a művelődési igények változásaihoz. Annál is inkább, mivel a művelődéspolitikai állásfoglalás a befogadói oldalról közelíti a művészetekhez — ez volt egyébként az egyik új vonása —, ebből adódóan a művészetek közönségkapcsolatának problémái előtérbe kell hogy kerüljenek. A városi pártbizottság az irányító, koordináló munka javítása érdekében tervezte kulturális-művészeti pártvezetőség, esetleg pártbizottság létrehozását. Ez nyilvánvalóan segítheti bizonyos eszmei kérdések tisztázását, a nem marxista nézetek határozottabb elvi bírálatát. Ennek eszközei lehetnek továbbá a művészetpolitikai aktívák.

A művészetkritika helyzete

A nagy, művészeti jellegű rendezvények (Bartók Béla-kórusfesztivál, debreceni irodalmi napok, debreceni nyári tárlat, debreceni dzsessznapok) országos, illetve nemzetközi jelentőségűek. A képzőművészeti életben meghatározó tényező a valóságismeret gazdagító, színvonalas, művészi alkotások méltó környezetben történő kiállítása, hogy azokat minél szélesebb rétegek megismerhessék. A városközpontban nincs megfelelő kiállítóterem, ezért az egyetemi galériák anyagi támogatása kerül előtérbe. Meg kellene vizsgálni újra egy korszerű, reprezentatív kiállítóterem építésének lehetőségét városunkban.

kritikusok hiányosságait magyarázzák. Szükségesnek látszik a mecenatúra eszközeit felhasználva alkotó műhelyek létrehozása. A kultúra propagálása terén jelentős lehetőségek rejlenek a kábeltelevízióban. A hálózat kiépítése az Újkert után a Tócsokertben is indokolt, valamint a Dobozi-lakótelepen. A tanács a városi televízió és a későbbiek során önálló intézményként kívánja működtetni. Addig kéthetenként, majd hetenként sugároz adást a városi tévé. Remény van arra, hogy rövid időn belül a körzeti rádióadó megkezdje működését.

Hogyan összegezhetnénk az elhangzottakat? Amint arra dr. Postás Sándor, a városi pártbizottság első titkára is utalt zárszavában, Debrecenben mindig megkülönböztetett szerepe volt a kultúrának. Így van ez most is. Megnyugtató, hogy ideológiai problémák városunk művészeti életében nincsenek. Nem találkozunk devians jelenségekkel, izléstromboló, modernkedő törekvésekkel. Szükséges azonban, hogy a művészeti élet egyes szférái preferenciát kapjanak, elsősorban a színművészet. Változtatlanul válságban van a Debreceni Kör, nem vált a művészeti élet fórumává. Bizonyos fokú vissza-

A művészetpolitikai munkaközösség állásfoglalásából adódó helyi feladatokról szóló jelentés és a vita alapján úgy érezzük, városunk művészeti életére a sokszínűség a jellemző. Annyi megállapítható, hogy az elmúlt évekhez képest alapvető változások nem történtek. Az is nyilvánvaló, hogy számos területen csökkentek a lehetőségek a korábbi évekhez viszonyítva. Bizonyos elkerülhetetlen (könyvkiadó) ma elérhetetlennek tűnnek. A meglévő intézményeknek kell úgy funkcionálniuk, hogy azok megfeleljenek a kétszázéves város igényeinek.

Filep Tibor

Képzőművészeti figyelő

1. A vizuális közművelődésben is megkezdődött az új „tanév”. A nyitány csillogó jele az *üzemi tárlatsorozat* ismételt útjára bocsátása. Ne beszéljünk most azokról a velünk élő művészekről, akik időlegesen vagy véglegesen, ilyen vagy olyan okokból fölfüggesztették ismeretségüket ismerkedésükre a *munkaruhás* dolgozókkal. Akik itt vannak: a régi, hűséges ismerősök és a fölbukkanó új arcok a fontosak. Az *üzemi tárlatok* léte már nem számít szenzációs újdonságnak, de jelentősége a munkásművelődésben változatlanul nagy.

Az első és alapvető benyomásom az, hogy ismert műveket látok itt új szereposztásban. Ez önmagában egyáltalában nem baj, s a tárlatsorozat alapvető közművelődési célkitűzésével is összhangban van; de mégis jó emlékezni azokra az időkre, amikor ez az üzemi környezetekbe helyezett kiállítás jelentős műalkotások *premierje* is volt. Túlsgosan közeli élmény még egy-két művész egyéni tárlata (Bényi Árpád, László Ákos), a tavalyi jubileumi kiállítás (Maghy Zoltán) és a „hortobágyiak” *Egerházi Imre, Fekete Borbála, Madarász Gyula, Szilágyi Elek* számadása. Lehetséges persze, hogy ez utóbbi esetben a „désza vu” tudatos.) Ugyanakkor van részvényessége az ismert mottónak: új közönség előtt minden alkotás debütál.

A kritikus egyéni gondolja, hogy ilyen esetben mit írjon. Most különösen nem ildomos ismételnie önmagát, mert egy-két értékelő és értelmező gondolata — más szerzők társaságában — a szép ajándéknak számító katalógusban is szerepel. (Természetesen bíráló észrevételek seholsem idéztek...) A leghevesebb, ha csak az újdonságokról írunk; még inkább akkor, ha újonnan jelentkezők prezentálják azokat.

Elsősorban Fátoly Zoltánra és Király Sándorra gondolok. Mindkét ígéretek tehetség új szint, új hangulatokat és gondolatokat képvisel. Az elmúlás iránti nem szentimentális érzékenység és az elnémett-eltaposott panaszok iránti, etikai tudatos figyelem jellemzi Király Sándor munkáit. Fátoly Zoltán pedig szeretném lebeszélni arról, hogy teli éjeket fessen. A legkevésbé sem azért, mert nincs hozzá érzéke. Amikor egész kollektívok állnak rendelkezésünkre ebből a témából, akkor igazán luxus, ha az emberi problémák iránt ilyen szívbemerkolón érdeklődő művész elmerül az éjszaka — csak ritkán egyértelmű és szimbólumteremtő — rejtelmeibe. Kívánom, hogy azokat a törekvéseit vigye tovább, amelyeknek legösszefogottabb példája most a *Sebesült fiú. A 20. század minden asszimilálható művészeti eredményével vissza kell térni az emberhez, az ember szűkebb környezetéhez és belső világához*. Megnyugvást, „üdvösséget” csak ez hozhat a ma művésze számára. Nem szokásom tanácsokat osztogatni, de ahol alternatívákat látok — mint most Fátolyról —, választanom kell (*Alföldi Nyomda, BIOGAL Gyógyszergyár stb.*)

2. A Debreceni Műhely 1984-ben alakult képző- és iparművészeti alkotóközösség. A csoport történeti előzményei, működésének problémái vázlatosan kiderülnek abból az interjúból, amelyet Cs. Nagy Ibolya készített Bíró Lajos festőművésszel (*Művészet és kereskedelem*; Napló, 1985. szeptember 14.). A tagokról pedig abból a kis füzetből tájékozódhat az érdeklődő, amelyet a kiállítás színhelyén kaphat kézhez.

A tárlat egyik fő érdeme *léte*ben van: a Debreceni Műhely a kollektív szerepléssel vállalja (s a jövőben is vállalni kívánja) a nyilvános megméretést is. A festmények nem használati tárgyak, így az *eladhatóság* és az *esztétikai kvalitások* — a potenciális vásárlóközösség nagy átlagát tekintve — nem mindig esnek egybe. Ebből ered a jelenlegi kiállítás szándékának tisztessége, még akkor is, ha sok könnyen eladható alkotás „prototípusa” nem került a paravánra. Ugyanakkor másfelől az is igaz, hogy a tagok képességeinek nem minden esetben a látható anyag a maximuma.

A tárlat másik fő érdeme, hogy minden gátló tényező ellenére több olyan művet is megnevezhetünk, amelyeket föltétlenül érdemes megszemlélni, netán megvásárolni. A Debreceni Műhely önálló stílusarcúlatáról, „izmust” alapító programjáról természetesen nem beszélhetünk. Gazdasági társulás ez, amelynek távlati terveiben sem igen szerepelnek közös esztétikai és ideológiai célkitűzések. Leghelyesebb hát, ha e gazdag anyag általunk kiemelkedőbbnek tartott darabjait a képzőművészet főbb ágai és tematikai műfajai szerint csoportosítjuk.

Annak ellenére, hogy a festészet két uralkodó műfaja most a *csendélet* és a *tájkép*, a színvonal éppen itt átlagon alul marad. Mindkét kollektív az elmélyültebb szemlélet során végül is nagyon monotonnak hat, mert a tónusokat és formákat nem az eredeti belső indulatok variálják; nem annak lehetősége, hogy a táj kontúrjai és tömegei, a csendélet motívumai különleges emberi sorsok szimbólumai lehetnek. A művészi útkeresés, a technikai igényesség természetesen jelen van. (*Kapcsa János: Csendélet kakassal, Fátoly Zoltán: Tokaji ősz, Szilágyi Elek: Alföld, Lóránt János: Mátra, Bihari Sándor: Elhagyott temető.*)

Sokkal jobb az arány a figurális képek esetében. Itt több a művészi értelemben vett érdekesség, az emberi sorsokkal fölkeltezt érzelmi és filozofikus reflexió. Elsősorban Ács Istvánra gondolok (*Éden, Félúton*), valamint Tóth Ernő és Bényi Árpád egy-egy képére (*Szerenád, Hosszú éjszaka*). Szembetűnő még *Buhály József* és *Király Sándor* alakulóízüben levő, az embert féltő humanizmust vállaló szellemi rokonsága (*Fények és árnyak, Panasz, Törédek*).

A grafikai anyagban belül igen jelentősek és kiáltoak a minőségi szintkülönbségek. (Nem a technikai tudásra és a rajkészségre gondolok.) *László Ákos* metszetei (*A város peremén, Ősz*) a festményeket meghaladó színélményt nyújtanak; nem is beszélve most azokról a gazdag és mégis egyértelmű gondolati asszociációkról, amelyek példáulan artiztikus munkái kínálnak. *Szilágyi Imre* mellett kellemes meglepetés volt fölfedezni *Topor András*t, a grafikus (*Dialógus, A bagoly, Bujkáló nap*).

A szobrászok közül elsősorban termékenységével tűnik ki *Györfi Sándor*. A *Játszma vége* ötlete és megvalósítása a legbravúrosabb; mindenesetre egészen más művészi gondolkodást sejtet, mint az eléggé érdektelen érme. Meg kell említenem még a márványból dolgozó *Kurucz Imrét* (*Madár I.*), valamint a festőként bemutatott (és természetesen képeket is kiállító) *Balogh Géza* igen szellemes domborművét (*Törékvők*). Az iparművészetet *Bartha Zsuzsa* „fémjelzi”. Mintha őbenne is két lélek lakozna: a formák, az ornamentek kedvelője (*Gyertyatartó, Tálca*) és a legnemesebb értelemben vett praktikus teremtő (*Tál alá való, Hamutartó*). Nem kétséges, hogy ez a második az iparművészet igazi hivatása.

A Debreceni Műhely alkotóközösségében sokféle művészi lehetőség rejtőzik. Nem egyedül rajtuk múlik, hogy mi kerül a magyar otthonok falaira, de amennyiben igen, annak — bemutatkozó kiállításaihoz és a képügynöki szállítványok összeállításához — minél magasabb szinten feleljenek meg. Az alkotóközösségek megalakulásával rövidebbre zártul egy kör, amelyet így nevezünk: a *művészek közönségteremtő feladása*. (Kölcsey M.M.K., Kossuth u. 1.)

Eles Csaba

Szép Ernő és a lányok

A RADNÓTI SZÍNPAD VENDÉGJÁTÉKA

Szép Ernő és a lányok (asszonyok) kapcsolata meglehetősen ambivalens. Amikor ugyanis a lányok (asszonyok) még rá sem hederítettek a lángoló, mindazonáltal a melankólia, a spleennel dústított egoizmus, a mérhetetlen világfájdalom fátylai alatt szenvedő kamaszra, ifjú semmittevőre, akkor ezen ifjú — ha nem olyan intelligens és jól nevelt — legszívesebben rájuk rontott volna az utcákon vonuló kacér-romlott, netán teljesen szűzes hölgyek bármelyikére. Amikor azonban a még mindig szenvedő, napjai javát gondolkodó unalomban töltő hírlapíró találkozik az igazi szerelemmel, a *lila ákác* alatt, egy ligeti padon; akkor ezen ifjú ezt nem veszi észre. S amikor deresedő halántékába szeretnek a lányok (asszonyok); akkor a meglepett férfi már nem mer szeretni. Örökké nők karáiban, hol imádvá azokat, hol általuk imádatva (de soha sem veszi arra, hogy e két állapotot összhangba hozza); Szép Ernő és a

lányok kapcsolata ropant ambivalens. Ugyanakkor — jelleméből, személyiségjegyeiből, alkataból következően — szűkszerűen, természetesen ilyen ellentmondásos. Hogy ezt — nem feltétlenül az írói-költői életmű, karakter ismeretében, hanem csak nézőként is megállapíthassuk, abban elsődleges szerepe a *dramaturg Bálint Andrásnak* lehetett: aki igen-csak okosan, jó érzékkel, érzékenyen válogatta össze a kétszemélyes produkció irodalmi anyagát. Versek, levelek, dalokból és dalocskákból felépítette azt a megbízható, szöveges alapot, melyek életre keltésével először is megteremtődött, színpadi életet kapott a századelő irodalmának e különös-sajátos alakja. Úgy való-gatott, hogy tévedhetetlenül és pontosan feltűnjene az írói-emberi karakter legfontosabb jegyei, hogy a szelíd szerelmi csaták hőse és szenvedője ne *valaki* legyen, kizárólag Szép Ernő. Bálint András dramaturgiai

munkájának eredményeképpen tehát ott állt (feküdt, hevert, elomlott, ballagott, botjára dönt, piszmogott, merengett stb.) a színen egy szüntelenül önmegfigyeléseket végző, az én rejtelmeibe mélyedő, önmagát hol szenvedve imádvó, hol hűvös fölényvel vizsgáló, jól fejlett öniróniáját soha paragon heverni nem hagyó művész, író: akinek azután bizonyos, de ebből a karakterből következő minőségű és típusú kapcsolatai voltak a nőkkel. A dramaturg ezek bemutatásában is példamutató: jól választ és jól rendezte. Adott tehát a biográfiai időrendet is jól követő, a személyiséget és annak szerelmi szokásait jól tükröző váz: a többi a színész, illetve a színészek dolga. Bálint András és partnere, a színészi pályát még éppen csak izlelgető *Zsirus Ágnes* sokszínű, kellemes, átgondolt, szép játéka maradéktalan élmény. Persze, kettőjük közül Bálint András az erőteljesebb, rutinosabb, mesterségének titkait job-

ban és mélyebben ismerő színész. Szép Ernője összetéveszthetetlen figura. Egyéniség: aki éppenhogy vagy végzetesen, de mindig kívül van a világban, aki — mert érti, többnyire időben és jól érzékeli — akkor is fölötte van a helyzeteknek, ha nem alakítja, csak éppen eltűri azokat. Ha eltűri: akkor is tudja, mi az, s mit ér. Ennek villanásnyi, de igen frappáns jelzése az új rendszer első éveit is megelőző, idős író honorárium-emelést kérő levele: az „*üdvözlöm a felséged elvtársnőt*”, avagy a *csókolom a kilincsedet, hogy ne legyen olyan hideg*”-féle alázat finoman szikrázó iróniája jellemfestő érvényű megnyilatkozás és színészi remekelés egyúttal. Az ifjú színész, Zsirus Ágnes humora, érzelmi telítettsége, a szakmai bizonytalanságokat nem feledtető, de bizalomgerjesztő alakváltó, színváltó képesség nemcsak kellemes élmény volt, hanem reményekre is okkal jogosíthat.

Cs. Nagy Ibolya

ÉRTSÜNK SZÓT!

Be lehet-e rúgni a helyzetet?

Tisztelem a sportújságírókat és -riportereket, akik az esemény színhelyéről nagy lelkesedéssel, hozzáértéssel tudósítanak. Nem könnyű dolog előszóval vagy az írás erejével visszaadni a mérkőzések hangulatát, a másodpercenként változó játékok képét. Ezért fordulhat elő, hogy néha bebecsüzzük egy-egy rosszul megfogalmazott mondat.

A Naplóban például egy alkalommal ezt olvashattuk: „Sportszerű mérkőzést látunk, melyen közhelyeszerű a tanulság: amelyik csapat győzni kíván, rúgja be a helyzetét.” Mivel a gólt és a labdát szokták rúgni, a helyzeteket pedig kihaszalálják, pontosabb lett volna, ha az újságíró ez utóbbit írja. Sajnos, több napilámpunkban is olvashatunk hasonlókat: „Gere egy százzszázalékos helyzetet mellőlött” (értsd: százzszázalékos helyzetből lőtt mellé). — „Ha akkor 2—0-as magyar vezetéstél Hidegkuti belővi azt a holtbiztos helyzetet...!” (vagyis: kihaszalálja a helyzetet). — „Ezt az ordító helyzetet sem rúgta be!” (pontosabban: kihagyta).

Nyelvünkben vannak olyan szavak, amelyek két alakban, de azonos jelentésben használatosak: *seper* —

söpör, veder — vödör, — cseber — csöbör, serte — sörte, szeg — szög stb. Más azonban a *felé* és a *fölé!* Az előbbi a helynek (*hová?* és *hol?* kérdésre felelő), illetve az időnek (*mikor?* kérdésre felelő) hozzávetőleges meghatározására szolgáló névtű. A *fölé* jelentése pedig: függőleges irányban valakinél, valaminél magasabban levő helyre. „A 20. percben László megszerezte volna a debrecenieknek a vezetést, de 16 méterrel az *üres kapu felé* durrantott.” Ez így azt jelenti, hogy az üres kapu irányába lötte a labdát, ami nem kétséges; viszont a labda a kapunál magasabbra, azaz *fölé* mehetett, ezért nem szerezték meg a debreceniek a vezetést. „Később Farkas a felpályáról indult kapura, senki sem zavarta, de a jobb alsó sarok mellé *helyezett*.” A kiemelt ige tárgyias, tehát szokatlan a tárgy nélküli használata. Sőt, az egész mondat azt sugallja, mintha a játékos szándékosan lötte volna mellé a labdát. A *helyez* ige jelentése ugyanis a sport nyelvben, a *helyezi a labdát* kifejezésben anynyi, mint „kiszámítottan úgy irányítja, hogy az ellenfél kapusa ne érje el”.

Nyelvtanilag teljesen helyes a következő példa, de egyáltalán nem sportszerű: „Fényárban úszott a hatalmas épületmonstrum, s *illendő füttykoncert* fogadta a melegítési kijött hollandokat.” Az *illendő* a társadalmi érintkezés, a jó modor, az udvariasság szabályainak összessége, az *illendő* pedig azt jelenti, hogy az illetlenek megfélelő. Nevetségesen naiv dolog lenne azt javasolnom, hogy a karneváli hangulatban ordító, győzelemre vágyó szurkolók *illendően* módjára viselkedjenek. Közudomású, hogy a lelátókon gyakori a füttykoncert, s ez egyáltalán nem a jómodor, az udvariasság fokmérője, hanem a nemtetszés, a düh. Csak a düh, mert a magyar csapatot várták elsőként a pályára, de a hollandok jöttek. A 0—1-re végződött mérkőzés végén is kifüttyülték csapatunkat. A füttykoncert jogos volt, mert a szurkolók csalódtak. Az lett volna *illendő* és sportszerű, ha válogatottunk egészében véve sikeres teljesítményét tapsal jutalmazta volna a közönség.

Salga Attila

KÖNYVJELZŐ

Ojtozi Eszter: A Görög Katolikus Hittudományi Főiskola könyvtárának szláv és román cirillbetűs könyvei

A debreceni Egyetemi Könyvtár Régi tiszántúli könyvtárak címmel értékes és színvonalas sorozatot indított útjára a hetvenes évek elején. 1972-ben, Csúry István ajánló sorával jelent meg az első kötet: *A debreceni Református Kollégium nagykönyvtárának katalógusa* (I. rész, orvostudományi szakcsoport), melyet *A máriapócsi baziliták cirillbetűs könyvei* című kiadvány, majd ismét *A debreceni Református Kollégium nagykönyvtárának katalógusa* (II. rész, földrajzi szakcsoport: hazai és egyetemes földrajz, útleírások, térképek) követték.

Az idén megjelent negyedik kötet kiadását évekig tartó, gondos előkészítő munka előzte meg. Katalógizálás előtt, az 1950-ben alapított nyíregyházi Görög Katolikus Hittudományi Főiskola könyvtárában található könyveken túl, össze kellett gyűjteni a Miskolci Apostoli Kormányosság és a Hajdúdorogi Görög Katolikus Püspökség parókiáin fellelhető egyházi szláv és román nyelvű cirillbetűs könyveket és kéziratokat is. „E negyedik kötet legnagyobb érdeme — írja az előszóban Gomba Szabolcsné dr., az Egyetemi Könyvtár igazgatója — a parókiák, kon eddig számon nem tartott értékes könyvek egybegyűjtése és feltárása.”

A Régi tiszántúli könyvtárak című sorozat kötetinek elvitathatatlan érdeme, hogy nem szimpla szerzői név- és címjegyzékek, hanem száraz adatgyűjtemények, hanem elmélyült elemző és rendszerező munkán alapuló igényes és élvezetes könyvészeti szakmunkák.

Dr. Ojtozi Eszter (egyéb-ként ő állította össze a sorozat második kötetét is) bevezetőjéből megtudjuk, hogy a hazánk északkeleti részén élő görög katolikusok többsége évszázadokon át az egyházi szláv liturgikus nyelvvel használta, a egyes lakosságú magyar-román településeken pedig román nyelven folyt a szertartások. A szükséges liturgikus könyveket és az egyéb vallásos irodalmat — az Egyetemi Nyomda budai korszákaig — elsősorban a keleti

szláv és a román területekről szereztek be.

A könyvgyűjtő utakon bejárt ötvennégy parókia közül hat Hajdú-Bihar megye területén található: Bagamérban, Hajdúdorogon, Hosszúpályiban, Létavértesen, Nyírcsádon és Pocsajesztáron. Bagamérból egy román nyelvű, Hajdúdorogról két román nyelvű, Létavértesről három egyházi szláv és hét román nyelvű, Pocsajesztárról pedig egy román nyelvű liturgikus könyv került a gyűjteménybe.

A könyvek általában igen rossz állapotban, kötés és címlap nélkül kerültek elő, feldolgozásuk aprólékos, igen gondos munkát igényelt. Körülbelül százötvennyi azoknak a töredékeknek a terjedelme, amelyeknek származási helyét (nyomdáját) és kiadásának évét egyelőre még nem sikerült meghatározni. A legrégibb, a 16—17. századból származó példányok adatait Ojtozi Eszter már eljuttatta Moszkvába, a nemzetközi együttműködéssel készülő „Cirill és Glagolita Könyvek Katalógusa”-nak szerkesztésébe.

A kötet 146 egyházi szláv nyelvű és 42 cirillbetűs román nyelvű könyv bibliográfiái adatait tartalmazza. A könyvek jegyzékét betűrendbe szedett nyomdadarabok, címlapok, a rak-tári számok mutatója és a könyveket korábban birtokolt parókiák mutatója követi, majd a hűsz legfontosabbnak, legérdekesebbnek ítélt illusztráció fényképmásolata zárja le.

A katalógusban szereplő legrégibb, egyházi szláv nyelven írott könyvet (bibliát) Osztrogban nyomtatták ki 1581-ben, a kétszínnyomásos cirillbetűs román nyelvű könyvet pedig Buzauban, 1700-ban. Az előbbi Máriapócsról, az utóbbit pedig Makórról vitték a könyvtárba. A legtöbb liturgikus könyv a lvoivi (lembergi) nyomdából került Magyarországra, a legérdekesebb hazai kiadvány a budai Egyetemi Nyomda terméke, 1799-ből.

A parókiákról összegyűjtött könyvek nagy többsége szerzőnyv, kivételnek számlát néhány prédikációs

könyv, imakönyv és biblia. Teljes szerzőnyvkiadást egyetlen templomban sem sikerült találni.

Az elmúlt évszázadok viharaiiban a kutatók területen bizonyára sok liturgikus könyv veszendőbe ment. A megmaradtak összegyűjtésével és katalógizálásával Ojtozi Eszter és munkatársai igen nagy szolgálatot tettek a magyar művelődéstörténetnek.

A kötet a Debreceni Akadémiai Bizottság anyagi támogatásával jelent meg.

Lévai Béla

BÁBA MIHÁLY:

Egyszerű tag

Amikor a tmk-ban új brigádot verbuvdítak, Kozma Janit is megkérdezték: — *Jani, te nem akarsz belépni?*

Kozma Jani, ez a már deressedő hajú ember a tmk legcsendesebb melósa volt. Nem ugrált, nem lármozott, nem ment fel a pumpája, nem lépett be meg ki soha sehova, mint egyesek, ha valami nem tetszett nekik. Amíg a többiek a meccseket, a kihagyott gólokat tárgyalták, meg hogy melyik futballistának hol, melyik utcában van pancéje, és ki-nek a nevén fut, ő üldögélt a fal mellé húzóda, cigarettázott, újságot olvasgatott. Néha még sportújságot is. Most picit félrehajította fejét, ránézett a kérdezőre, hallgatott egy sort, aztán csendesen azt mondta: — *Beléphetek, de csak egyszerű tagnak.*

A tmk-sok nevettek.

Jól van, lép be egyszerű tagnak. Ezt, ha akartod, odairjuk a neved mellé.

Kedzetben sokat értekeztek, egyezkedtek, veszekedtek, hogy hogyan lehetne jobban, gyorsabban dolgozni, hogy a boríték mindig vastagabb legyen. Mert az is fontos ám, hiszen egyre

A DEBRECENI KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBŐL Csikos Antónia (1887)

K. Csikos Antónia nagybányai műtermében 1980-ban

Sorozatunkban eddig lezárult életműveket foglalkoztunk. Kivételt képez a közel százezeroldos Csikos Antónia, Antika (így nevezték Debrecenben), aki rég kiszakadt a debreceni és a magyar képzőművészeti életből.

1887. július 5-én született Debrecenben. Édesapja sebész volt, a Péterfián laktak. Rajztudása alakulását Bosznay Istvánnak és Bakoss Tibornak köszönhette. 1904—1909 között Deák Ébner Lajos női festőiskolájának tanítványa volt. 1909-től rendszeresen látogatta a nagybányai Szabad Iskolát, az 1913—14-es tanévet pedig a Képzőművészeti Főiskolán, Pesten töltötte. Mint ismeretes, 1902-ben, Hollósy Simon kiválásával megváltozott Nagybánya művészeti eleme: Réti István, Ferenczy Károly, Thorma János, Iványi Grünwald Béla megalakította a Nagybányai Festők Társaságát, amelynek szabadiskolája demokratikus szellemű volt: csak modellpénzt kellett fizetni. Debrecenből Jászi Viktor, Bartók Margit és a Csikos nővérek jártak a telepre. Az 1912-es nagybányai tárlaton „Csendélet”-ét és két arcképet állították ki, 1911-ben, 1913-ban és 1916-ban részt vett a Debreceni Műpártoló Egyesület csoportjátán. Közben európai utat tett szülei, fél évig például Krétán élt. 1912-től gyakran találkozunk nevével a budapesti kiállításokon: 1912-ben „Kertészlet”-ét mutatta be a Múcsarnok teli tárlatán, 1916-ban a Nemzeti Szalonban csendéleteket állított ki a Magyar Képzőművésznők Egyesülete VIII. kiállításán, a Múcsarnok 1917-es teli tárlatán Nagy fák, az 1918-as teli tárlaton Borús táj, a Képzőművészeti Társulat 1918-as teli tárlatán Esti napsütés, Húgom arcképe című olajképei vettek részt. 1916 nyarán a Magyar Iparművészeti Társulat rendezésére választotta, 1922-ben viszont már a Nagybányai Festők Társasága törzstagja lett, mert 1919 után is Nagybányán maradt. Krizsán János festőművész felesége

lett 1925-ben. Réti István mindig nagyra becsülte: 1909-ben például megfestette a Csikos nővérek kettős portréját, 1926-ban, majd a Nagybányai művésztelep című könyvében szeretettel írt róla. Csikos Antika így nyilatkozott: „Réti tanított meg látni”.

1921-ben Klein Józseffel, Pascu Eugennel és Egey Sárival rendezett Nagybányán közös kiállítást, 1925-ben a nagybányai telep jubileumi tárlatán, 1930-ban pedig kolozsvári reprezentatív kiállításán szerzett szép elismerést. Működését az itthoni sajtó is figyelemmel kísérte, 1939—43 között pedig meghívták a budapesti nemzeti kiállításokra; s az állam vásárolt is tőle (1942-ben pl. a Bányászhaték című olajképet).

Ami magánéletét illette: boldog házasságban élt Krizsán Jánossal, akinek mellett művésztársa is volt. Együtt jártak be Európát, legemlékezetesebbek párizsi he- teik. A negyvenes évek végén egyedül maradt, de művészetét változatlan erővel vitte tovább. 1951-től a Képzőművészek Szövetségének nagybányai fiókszervezete tartományi, tartományközi és területi tárlatain vett részt. Művészetét Vida Géza, Ciupe Aurel, Agricola Lidia méltatta, s több mint harminc cikk. 1972-ben, 85. születésnapján a Maritul Cultural második fokozata kitüntetését kapott, 1977-ben pedig, 90. születésnapján gyűjteményes kiállítással tisztelte meg Nagybánya. Neve 1982-ben bukkont fel ismét Magyarországon: a máramarosi képzőművészek csoportkiállításán, Gyulán szerepelt műveivel. 1984. május 31-én így válaszolt levelemre: „Nagyt megisztelő számomra, hogy szülővárosom múzeuma érdeklődik sorsom felől és számon tartja tevékenységemet.” Reméljük, a 100. esztendő is egészségesben találja az örök fiatal Csikos Antikát!

Sz. Kürti Katalin

Próbászünetben

A Gy

Premier Bayban, vendégját kadatlan sora — Hiába kerest ünnepi játékok azonnal autóbu mert másnap Szedegre vártá Magyar Népha val, a Szarvass Fialatos lend tették mindezt megállapította sa után.

Végre a Tar művészkantib vetkező napon rezidencián eg rel debütált R zönség magas jukat.

— Együttés eseménye a ba Iván. Ezt attól kor a múlt év tában előadott tivál művészet tunk, és felvet kódésunkkel k Carmina Bura adásunk, elmo amikor a Carr ta volna a mi nek.

— Ilyen elő kánkra, ugyan rendezni, és a nagyon hű korót, amelyet m — Wagner zánk Györbe, hogy forgó szí irányba forgó

— Hogyhogy dött a brigád? Kozma fo elött a pohar Mintha báni nyitotta szája A brigádvész — És mért már el ezt seinken? Kozma fele — Nem a monda hat Nem akartam egy egyszerű is akarok mindig jártat számat, még fu tok, hogy fu De most, hogy borocska mel beszélgetünk, dom.

A brigádvész fordult egész lebb is hajo hogy csendes megértse.

— Hát cs mintha az id a jó segg szelgetnénk ben, hogy v jen az idő.

A brigádvész nyolodás ell nyaka is vör Kozma töl szippantott a — Nézd — rát forgatva kódás nálunk lenség miatt egyet mon nincsenek jó va. Mintha a fentről, javi volna févtől

Próbászünetben a Győri Balett tagjai Wolfgang és Markó Iván társaságában

A Győri Balett vendégszereplése

Premier Bayreuthban, világfújsági találkozó Moszkvában, vendégtársulat Szegeden és mindezekre a próbák szakadatlan sora — ez volt a Győri Balett nyári programja. Hiába kerestük őket lelkes gratulációkkal a bayreuthi ünnepi játékok megnyitó előadására, a Tannhäuser után: azonnal autóbusszal utaztak vissza Budapestre. mert máskor már Moszkvába indultak, a VIT után pedig Szegedre várták a társulatot az ünnepi játékokra, ahol a Magyar Néphadsereg Művészegyesületével közös produkcióval, a Szarvassá változott fiakkal léptek fel.

Fiatalos lendülettel és hevülettel vállalták és teljesítették mindezt — mint, ahogy a nyugat-európai sajtó is megállapította a magyar táncosok bayreuthi bemutatkozása után.

Végre a Tannhäuser második előadásának szünetében a művészkörök találkoztunk Markó Ivánnal, majd a következő napon szakítottunk időt a számokra berendezett rezidencián egy kiadós beszélgetésre. A Győri Balett sikerrel debütált Richard Wagner városában. A kritika, a közönség magas mércével és elégedetten fogadta produkciójukat.

Együttesünk pályafutásának megtisztelő és kiemelkedő eseménye a bayreuthi meghívás — mondotta Markó Iván. Ezt attól a pillanattól kezdve tudjuk és érezzük, amikor a múlt évben Nyugat-Berlinben a kongresszusi palotában előadott műsorunk után Wolfgang Wagnerrel, a fesztivál művészeti vezetőjével és feleségével együtt vacsoráztunk, és felvetette elképzelését arról, hogy a mi közreműködésünkkel kívánja felújítani a Tannhäuser-t. Akkor a Carmina Buranát látta tőlünk, nagyon tetszett neki az előadásunk, elmondta, hogy ő Orfnak az asszisztense volt, amikor a Carmina Buranát bemutatták, és ha a szerző látta volna a mi produkciókat, biztosan nagyon tetszett volna neki.

Ilyen előlegezett bizalommal térünk rá a közös munkánkra, ugyanis nagyapja művét Wolfgang Wagner akarta rendezni, és a színpadképet is ő tervezte hozzá. A zenéhez nagyon hű koncepciót követ, azt a bizonyos drezdai verziót, amelyet maga Richard Wagner állított színpadra.

Wagner út és felesége két alkalommal is eljött hozzánk Győrbe, megmutatta a díszletterveket, és kiderült, hogy forgó színpados megoldást kíván, mégpedig a három irányba forgó mozgó terepen — amely még lejt is — kell

a táncképet megeleveníteni. Ez a körülmény a táncosoktól megerőltető koncentrációt követelt. A próbákat a győri színházban kezdtük el, aztán Bayreuthban folytattuk. Döbbenetes élmény volt számunkra Wagner színházába lépni, sehol a világon ilyen tökéletes technikával és akusztikával nem találkoztunk. Itt minden azt a célt szolgálja, hogy minél jobban érvényesüljön a színpadi cselekmény. Nagyszerű légkörben próbáltunk együtt, nagyon megszerettük a kivételes művészt, aki jóindulatával, kedélyes, szeretetteljes megnyilvánulásával rendkívüli hangulatot tudott kialakítani az alkotóshoz.

A Tannhäuser sajátossága, hogy rendhagyó módon, eltérően az operától, balettjelennel kezdődik, ami azzal a veszéllyel jár, hogy nem épül be szervesen az operába. Markó Iván úgy tervezte a táncképet, hogy összhangot teremtett a mű mondanivalójával. Arról szól, amiről utána az opera folytatódik, a Bacchanáliában érzelmileg megalapozza a szerző mondanivalójának befogadását, megértését, élvezését.

Amikor a függőnyt felhúzták, égő vörös köpenyekből tíz táncos párt bontakozott ki, hogy Vénusz, a szerelem istennője előtt hódoljon. Valóságos technikabravúrral táncoltak hat percen át a különböző irányokban forgó színpadon, mozdulatalközből nemesen, egyszerűen sugárzott a szerelem minden elsőpró vágya, kincs, boldogsága.

Markó Iván koreográfiája igazolta a balettet kezdődő opera életképességét, szerkezeti egységének kialakíthatóságát. A száznegyven évvel ezelőtti Drezdában bemutatott mű körül egészen napjainkig világraszóló botrányok, heves viták támadtak. Wagner egyetlen alkotását sem kísérte ennyi balszerencse, élete végéig változatlan, javított rajta, de a végső kielégedéshez nem jutott el. Azóta több változatban adják elő, de eredeti szerkesztését a szerző által vezetett drezdai verzió őrzi. Az ideai bayreuthi felújítás alkalomával a hagyományokhoz ragaszkodó rendező, Wolfgang Wagner értő partnerre és gondolatainak hű közvetítőjére talált Markó Ivánnal.

Az öt héten át tartott fesztivál népszerű vendégművészei között tették le névjegyüket Wagner színházában a magyar balett-táncosok, a következő években visszavárlák őket, mert a Tannhäuser öt éven át szerepel az ünnepi játékok műsorán.

Erdősi Mária

KALÁSZ LÁSZLÓ VERSEI

Szenesedett

csontoló

a fák
zörög az út
a kövek
jégpáncél alatt
várják az olvadást

a gyökerek
kábeleiben
élet gyűl
de rothadás is

a kő nem él
de meg se hal

A fásultság

lobbot vet hamvad
nyőszörög a nyirkos önérdék
vetődnek a pernyék a hamvak
eltirhulnak hátán a szélnek

Kezdődött a szél

a kövek megindultak a dombrol
dagadtak mint a lavina
szétperdültek lapátom elé
ott akkor láttam:
a világ kő és lapát
a fák hajlongtak
nagy kövér siratóasszonyok
ott akkor tudtam
nem marad egyéb:
kő és lapát
kő és lapát míg élünk
a fák hajlongtak
bő nehéz siratóasszonyok
kőnek lapátnak nekidőltem
akkor ott az idők végéig

A vidéki színházak tervei

Soóky Andrával, a Művelődési Minisztérium színházi osztályának főelőadóival az idei évadról, a vidéki színházak terveiről, vendégszerepléseiről beszélgettünk.

A műsorterveket lapozgatva úgy látjuk, hogy az ideai színházi évadban gazdag választékot kínálnak a színházak. Mintegy 260 bemutatott számlálom össze vidéki színházainknál, s a műsoron levő darabok száma meghaladja az ötszázat. Azt hiszem, ez nemzetközi viszonylatban is figyelemreméltó. Természetesen nem a mennyiség az elsődleges, de a szerzők névsora tekintve szinte okunk a szégyenkezésre. A világirodalom jelentős alkotói, az ókori görögöktől napjainkig mind helyet kaptak a műsortervekben. Ezt az évadot — bár nincs semmiféle kerek évfordulója — akár Shakespeare-évének is mondhatnánk, olyan sok drámáját mutatják be a színházak. Csak egy-két példa: Debrecenben a Troilus és Cressida, Kaposváron a Vihar, Veszprémben a Szeget szeggel, Békéscsabán a Szentiványi álom színe vitelét tervezik.

Mi a helyzet a magyar drámák bemutatásával? — Ez valóban lényeges kérdés, hiszen egy országnak a színházi kultúráját a saját drámatermésének színén tartása határozza meg. Nálunk a bemutatásra váró daraboknak közel a fele magyar szerző műve, klasszikus, „félklasszikus” vagy ma élő szerző munkája. A veszprémi Petőfi Színház műsortervében a kilenc bemutatott mű közül hat magyar darab szerepel. Músortra tűzik Tamási Áron Tündérlő Jermos, Heltai Jenő Egy fillér, Aszlányi Károly Szélmóss kerestetik, Háry Gyula A ló, Vészi Endre Don Quijote utolsó kalandja és Molnár Ferenc Pál utcai fiúk című alkotását. Győrött Karinth Ferenc új művének ősbemutatójára készülnek, és Szántó Péter első színpadi művét, az Ágyarájrokat mutatják be. Zalaegerszegen Háry Gyula Mohács című tragédiáját, és Jókai Mór művét, A közhívó ember fiait tűzik műsorra. Szolnokon Déry Tibor Tanúk, Miskolcon Illyés Gyula Kegycse, Békéscsabán Örkény István Forgatókönyv című művét viszik színpadra. Természetesen a lista ennél jóval gazdagabb, említhetem volna Hernádi Gyula új művét, melyet Pécsen, Berkovics György drámáját, melyet Szolnokon, vagy Fábrián László darabját, amelyet Miskolcon mutatnak be az évad során.

A szocialista országok drámatermése is kiemelt helyet kapott a műsortervben: bolgár, cseh, román, horvát, sőt kínai szerző műve is bemutatásra vár. Kevesebb a kommersz, a bulvár darab, elhagyott értékes drámák, Harold Pinter, Tennessee Williams, Dürrenmatt, Edward Bond műveire készülnek a színházak.

Hadd emeljem ki az orosz és szovjet szerzők műveinek műsorra tűzését. Több színház tart Csehov-premiert, találkozhatunk a műsortervekben Goncsarov, Gogol, Turgejev, Osztrovszkij, Gelman nevével. Színházaink két szovjet vendégrendezőt is meghívta: Békéscsabán Anatolij Ivanov, a penzai Lunacsarszkij Színház főrendezője állítja színpadra Gogol Házitűznézőjét, Veszprémben Oleg Tabakov rendezi Goncsarov—Zorin Hétköznapi történetét.

Az ideai évad kezdetére esik a budapesti művészeti hetek és a szovjet kultúra napjai rendezvénysorozata. A művészeti hetek alkalmából Budapest vendégszerepel a zalaegerszegi és a győri társulat. Az előbbiek Babel Hűsvétját és Milne Micimackóját, a győriek Pinter Régi idők című drámáját adják elő, és fellép a fővárosban a Győri Balett is.

A szovjet kultúra napjai alkalmából hazánkba látogat a moszkvai Nagyszínház világhírű balettegyüttese, ők a fővárosban és Győrben lépnek a közönség elé, a moszkvai Komszomol Színház művészei pedig Budapest és Debrecenben mutatkoznak be.

Ugyancsak ennek az évadnak a „krónikájához” tartozik egy új kezdeményezés: a Radnóti Miklós Színpad a budapesti tavaszi fesztivál idején rendezi első országos kamaraszínházi találkozóját. Ezen a vidéki színházak kamaravagy kísérleti kamaraelőadásait szándékozik bemutatni. Nagyon örülnék, ha ez a rendezvény létrejönne, hiszen az országos színházi találkozón a vidéki színházak produkciói mellett az ilyen kamarajellegű előadások nem kapnak helyet.

Kárpáti György

— Hogyhogy? — vörösső-
dött a brigadéros arca, füle.

Kozma forgatta maga
előtt a poharat, hallgatott.
Mint ha bálna, hogy szóra
nyitotta száját. Késő volt.

A brigádvezető lecsapott rá.
— És mért nem mondtad
már el ezt a megbeszélés-
seinken?

Kozma felemelte a fejét.

— Nem akartam —

mondta határozottan.

Nem akartam, mert én csak
egy egyszerű tag vagyok, az
is akarok maradni, de ha
mindig jártattam volna a
számát, még azt mondaná-
tok, hogy funkciót akarok.
De most, hogy a jó vörös
borocsa mellett csak úgy
beszélgetünk, hát elmon-
dom.

A brigádvezető Kozmához
fordult egész testével, köze-
lebb is hajolt egy kicsit,
hogy csendesedő szavait is
megértse.

— Hát csak mondd,
mintha az időjárásról, vagy
a jó seggy tyúkokról be-
szélnétek iddögölés köz-
ben, hogy vidámban tel-
jen az idő.

A brigádvezetőnek, a gú-
nyolódás ellenére, már a
nyaka is vörössődött.

Kozma töltött, ivott, és
szippantott a cigarettájából.
— Nézd — mondta pohá-
rát forgatva —, sok a kap-
kodás nálunk. A szervezet-
lenség miatt, na. Csak
egyét mondok: a párok
nincsenek jól összeválogat-
va. Mintha valaki, onnan
fentről, favillával hányta
volna őket össze.

Abris bácsi az asztalra
csapott.

— Mondjad már, hogy
mire gondolsz, ne a favilla-
ról papolj itt nekem.

— Mondom. Prepukhoz,
akinek aranykeze van, nem
Fazekast kellett volna ten-
ned, mert az is majdnem
annyit tud, ezért szüntele-
nül leállhat okoskodni, el-
fecsérelik az idejüket. Mint
két kakas, mindegyik hajja
a maga igazát, miközben a
tyúkok árválkodnak.

— Az istenbe, mán meg
tyúkokkal jössz — pukka-
dozott a brigadéros.

— Én — bökött Kozma
Jani a mellére —, érted, én
Prepukhoz Kiss Gyurit ten-
nem, Fazekashoz meg a
balkezes Horváthot. Kiss
Gyurinak, Horváthnak is
sokat kell még tanulnia,
hogy jó tmk-s legyen.
Ha együtt küldöd őket va-
lamelyik géphez, akkor csak
kinlódnak szegények. Lát-
tam. Néha segítettem is ne-
kik, de sokat nem mertem,
nehogy megsértődjenek,
hogy nem te igazítod el
őket, hanem én, az egyszerű
tag. Vagy itt vannak a gép-
beállítások...

— Egyszerű tag hangja mint-
ha megerősödött volna. Ket-
ten, hárman is odafigyeltek
már. Az asztal végén Pre-
puk és Fazekas vitakozott
változatlanul. A brigádve-
ző homlokán gyöngyözni
kezdett a veríték. Nem vet-
te le tekintetét Kozma Ja-
niról. Nyugtalanosága, ide-
gessége elmúlt. Poharát
nem hagyták üresen, de

nem figyelt oda, hogy ki
töltögeti mindig tele. Csak
arra gondolt: egyre tisztá-
ban érzi, hogy Egyszerű
tagnak igaz van. A legöre-
gebb melós a tmk-ban, de
alig-alig ismeri az embere-
két. Sohasem jutott eszébe
az, amiről Egyszerű tag be-
szélt, hogy itt nem mindegy
az, hogy ki kivel dolgozik
együtt, hogy a gépbeállítá-
sokat mindig csak egy em-
ber végezze, mert akkor is,
ha tovább tart, mert utána
nincs kire áthárítani a fe-
lelősséget, mint ami olyan
sokszor megtörtént, ha hiba
csúszik a munkába. Hány
Abris javaslat hangzott el
a brigádmegbeszéléseken, és
csak az nem hótt hamvába,
amelyiktől vastagabb lett
rögtön a boríték. A többi-
ről aztán már alig esett szó.

Csordás Bandi, a kis zö-
mök szókimondó ember, aki
eddig csak a poharával fog-
lalkozott, áthajolt az asztal
fölött. Megbőkte Kozma Ja-
ni mellét.

— Te, Egyszerű tag, ide-
hallgass, neked kéne bri-
gádvezetőnek lenned. Mert
amit én itt hallottam, érted,
az azt sugja nekem, hogy
nekiünk még jobb lenne, ha
te lennél a brigádvezető.
Igazam van, brigadéros? —
fordult hirtelen Abris bá-
csihoz.

A brigádvezető megtöröl-
te homlokát, körbepislogott.

— Hát... — mondta bó-
logatva.

— Szóval igen — csapta
össze a tenyerét Csordás. —

Akkor válasszuk meg. Na
emberek, mit szóltok hozzá?
Egyszerű tagot megválaszt-
juk brigádvezetőnek. Abris
bácsi helyettes.

Kozma felállt. Már na-
gyon komoly volt az arca.
Hátrább tolt a széket.

— Engem nem lehet meg-
választani — mondta. — Én
csak egy egyszerű tag va-
gyok.

— Eddig az voltál — ne-
vettek az emberek. — De
ha megválasztunk...

— Nem lehet. Én nem ér-
tek a brigádvezetői munká-
hoz... Ahhoz tekintély is
kell, olyan tekintély, mint
Abris bácsinak van. Ha
mégis megválasztotok, ak-
kor kilépek a brigádból.
Mert én úgy léptem be,
hogy egyszerű tag leszek.

Felvette az üres poharat,
és visszament a régi helyé-
re.

— Hé, Jani! — kiáltott
utána Csordás is, meg Pre-
puk is, aki ekkor már ab-
bahagyta a vitakozást Fa-
zekassal. — Ne bomolj, ha
nem akarsz brigádvezető
lenni, akkor legyél tanács-
adó tag. Abris bácsi mel-
lett. Mert ha az üzem veze-
tőinek lehetnek tanácsadók,
akkor mért ne lehetne en-
nek a tmk-brigád vezetője-
nek is tanácsadója.

Senki nem emlékszik ar-
ra, kinek csattant össze elő-
ször a tenyere, csak azt vet-
ték észre, hogy Kozma Jani,
az egyszerű tag kivételével
mindenki tapsolt. Megvá-
lasztották tanácsadó tagnak
a brigadéros mellé.

Előlépni a háttérből

Szocialista községek találkozója Ebesen és Nagyhegyesen

— Rend és tisztaság! — ezt tapasztaltuk, amikor megérkeztünk Ebesre, majd Nagyhegyesre. És mi tudjuk, mi van emögött! Két életképes falu, ahol otthonra találtak az emberek — vélekedik a Bács-Kiskun megyei Kunfehértó népfőnöke.

— A negyvenes évek végén méltatlannak találták a tanyasi körülményeket, és az ekkori településfejlesztési elképzelések értelmében, a tanyákat „összeterelték”, és településeket hoztak létre — mondja dr. Tóth József, a MTA Regionális Kutatások Központjának főigazgató-helyettese. — E községek közül nem mindegyik maradt meg, de ahol a végrehajtást megfelelően előkészítették, ott ma is falvak állnak.

— Az ötlet, hogy meg kellene szervezni a felszabadulás után létrejött községek vezetőinek tanácskozását, 1981-ben született.

Közös sors!

— Akkoriban Ebes történelmével, világgal ismerkedtem — emlékezik Székely-hidi Agoston író —, és azt tapasztaltam, sok-sok közös vonás van Ebes és az általam korábban tanulmányozott Hajdúvid sorában. Vid is mesterséges körülmények között keletkezett — a tanyavilág visszaszorításáért. Egészen a hatvanas évekig, amolyan sorvadó község maradt, míg nem a térszomszagság és a tanyavilág átalakulása révén fejlődése természetes lendületet nem kapott. Az összehasonlításkor elmondtam: már ezeknek a fiatal községeknek is van történelmük. Javaslatot tettem arra, hogy éppen ezért a községek vezetői vegyék fel egymással a kapcsolatot, hiszen fejlődésükben sok a hasonlóság, és sorsuk további alakításában hasznos tanácsokkal is szolgálhatnak a másikkal.

1985. szeptember 21–22. Ebes, Nagyhegyes. Az ötlet a népről felkarolásával eljutott a megvalósulásig. Huszonöt ügynevezett szocialista község vezetői kaptak meghívást a találkozóra, és közülük tizen-nyolc képviselőt el is jötték Hajdú-Biharba a kétnapos tanácskozásra. Szombaton Ebesen, vasárnap Nagyhegyesen is megkezdtek a jelenlévők, közben beszélgetések, előadások, konzultációk követték egymást.

— A felszabadulás után született községek hazánk társadalmának csak egy kis darabját képviselik, de nálunk találhatók meg sürített az az elemek, melyek az ország társadalmi fejlődésében mutatkoznak — vélekedik Portörő János, Ebes tanácselnöke.

— Mi korábban kezdtük a szocializmus alapjainak lerakását, de ennek ellenére csak rövid múltunk van. Nincs viszont történelmünk, nem úgy, mint az ország több ezer községének. Valamivel több mint három évtized alatt alkotunk olyan községeket, melyhez hasonlókat a múltban évszázadok alatt sem tudtak.

Másodrendű állampolgárok?

Kiss József, Nagyhegyes tanácselnöke is a fejlődést hangsúlyozza. És mondja többek között a termelőszövetkezetéről:

— Van egy jól működő gazdaságunk, ahol az egy tagra eső jövedelem 73 ezer forint, a tiszta nyereség évente 50–60 millió.

Szabó György, a Baranya megyei Homorud községből jött a tanácskozásra. Indulatosan teszi hozzá:

— Itt Ebesen, Nagyhegyesen gyarapodnak. De én egy olyan faluból jöttem, mely mindenféle gazdasági bázis nélkül maradt. Mi lesz az ilyen településekkel? Hiszen a mi sorsunkat a városiak viszik. Panaszokodhatunk, elmondhatjuk keserveinket, de bizonyára ismerik azt a mondatot: „A jóllakott sohasem hisz az éhesnek.”

— E települések e három évtized alatt is többször halmozottan hátrányos helyzetbe kerülnek — folytatja dr. Tóth József. — Annak idején az újjáépítés során a pénzösszegek az ipar felé áramlottak. Az infrastruktúrára jutó összegek is az ipar kiszolgálását szolgálták. Hogyan reagálhatott erre az egyes ember? A népesség oda ment, oda vándorolt, ahol szükség volt rá. A falvakat elhagyták a szülők, a fiatalabbak... És közben a nagy aranyú fejlődés feltételeit többek között e falvaknak is biztosítani kellett — a háttérből. Fogyott a lélekszám, a falvak létükben voltak veszélyeztetve.

A sorban leghátul

— Az elmúlt évtizedek településfejlesztési koncepciói is mindig a nagyvárosokkal foglalkoztak kiemelten — teszi hozzá Inzsel Ottó, a HNF Országos Tanácsának osztályvezetője. — A pénzösszegek 63 százaléka 134 településre jutott és a további, közel háromszáz településre a maradék 17 százalék. A sorban leghátul a kisközségek álltak, melyekre sokszor már egy fillér sem jutott... Most a VII. ötéves terv előkészítésének közepén tartunk. Jó, ha mindenütt tudnak e korábbi fordulatokról, ha mindenütt felismerik a falvak életképességét, társadalmi, népgazdasági szerepét. De ehhez a falvakban élőknek is cselekedni, szólni kell. Különbözők úgy járnak, mint a néma gyerek.

— E fórum azt a célt szolgálja — ez már dr. Tóth József gondolata —, hogy a tapasztalatok áramoljanak, hogy e települések fogjanak össze, érdekeiket együtt védjék.

— De közben senki se feledje: olyan érdekekért szólnunk, melyek egybevágóak a nagyközösség, az egész ország érdekeivel — erősíti meg az elhangzottakat a kunfehértói HNF-elnök.

Inzsel Ottó még hozzáteszi:

— A bemutatkozás megtörtént, a községek legtöbbször eljött a tanácskozásra. Első lépésnek ez is valami. Egy kicsit azonban az általánosság szintjén maradtunk. Legközelebb viszont — mert nagyon bízom benne, hogy lesz legközelebb — már szűkebb témakörre koncentrálnunk, hogy konkrétabbak, célratörőbbek lehessünk!

D. Á.

Hozzáértő, felvilágosító munka

TUDÓSÍTÓINK JELENTIK A SZAKSZERVEZETI VÁLASZTÁSOKRÓL

Hajdúszörményben, a Tungsram Rt. Alkatrészgyárjában is megkezdődött a szakszervezeti választások előkészítése — írta Bagosi Antal. — A Vas-, Fém- és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezete, a Tungsram nagyvállalat és gyárai úgy döntöttek, hogy kétfoldos kettős jelöléssel és titkos szavazással döntenek a választásokon.

Hajdú Mihály üzb-titkár elmondta, hogy a választás a Tungsram Rt. nagyvállalatnál kétszakaszos. A bizalmi csoportokban megtörténtek a beszámolókat az ötéves munkáról. Ezt követték a bizalmiak, s helyettesiek megválasztása, és az alakuló ülések. Szeptember 30-án megtörtént a gyári alakuló ülés, ahol az üzb számot ad az elvégzett munkáról. Az alkatrészgyár minden egyes dolgozója a munkahelyén adja le szavazatát. Október 2-án az értekezést követően nyílt szavazás alapján kerülnek megválasztásra a munkabizottságok vezetői. A bizalmi és főbizalmi személyek kiválasztása jól sikerült, s ez a hozzáértő és felvilágosító munkának az eredménye. A szakszervezeti tagság néhány szakszervezeti csoportban nem tartotta szükségesnek a kettős jelölést és a titkos szavazást. A csoportgyűlések aktívák, a hozzászólások főként a népgazdasági helyzet nehézségeivel, a gyári gondokkal és problémákkal foglalkoztak.

Szociálpolitikai vonatkozásban igen jók tartják a nagycsaládok és az egyedülállók külön segízését, és a biztonságos munkavégzés körülményeiben beállt változásokat is pozitívan leheltek értékelni. (Példa erre az úgynevezett „Falma” technológia és a műszaki fejlesztés.) A szakszervezeti mozgalom gyengülését vélik felfedezni abban, hogy az országgyűlési képviselőválasztásoknál első számú szakszervezeti képviselőt nem választottak meg. Ezek foglalkoztatták a bizalmiakat és főbizalmiakat is — mondta a szakszervezeti titkár.

— Az augusztus 13-án megtartott gyári bizalmi testületi ülésen megválasztott választási munkabizottságok (jelölő, szavazatszedő, mandátumvizsgáló) megkezdtek a szakszervezeti tagsággal az elbeszélgetéseket — mondta Szabó Márton, a jelölő bizottság elnöke. — A 19 fős

jelölő bizottság megválasztása területenként megtörtént. A bizottsági tagok kiválasztása jól sikerült, ezt bizonyítják az öszinte hangvételű észrevételek, melyek megfogalmazták a jövőbeni elvárásokat úgy a bizottságokkal, mint a számításhoz jöhető bizottsági tagokkal szemben. A véleménynyilvánítások, észrevételek 95 százaléka a közösség érdekében szól.

Az elbeszélgetések eddigi tapasztalatai szerint a bizottság összetételére vonatkozóan egyöntetű vélemény alakult ki — mondta a jelölő bizottság elnöke. — Az eddigi munkamenet alapján az üzb, a vállalati főbizalmi testület tagjaira és a számvizsgáló bizottság tagjaira a jelöltek névsora szeptember 20-án, a választás előtt 10 nappal nyilvánosságra került, hogy a tagság a választás előtt megismerje az elbeszélgetések eredményét. Ezt követően teszi meg javaslatát az 1985. szeptember 30-i testületi ülésen.

***

A berettyóújfalui ÁFESZ báránfi tésztaüzemében is megtartották a szakszervezeti taggyűlést, megválasztották a tisztségviselőket — írta tudósítónk, Szilágyi Lajos. — A hozzászólásokban a dolgozók — többek között a következőket mondták el:

A szocialista brigádmozgalom eredményesen folyik az üzemben, ez elősegíti a termelést, s a kollektiva formálását. Keveselték a családok üdülőjegyek számát; évente csak 4-5 dolgozó kap családi üdülésre szóló beutalót. Az üzemben visszacsúszott a sporttevékenység: kevesebb a sportolások száma, hiszen többségük kisgyermekes anyja. Emellett azonban évente változatlanul részt vesznek a KPVD Sz által Debrecenben megrendezett tömegsport versenyeken (egy-egy alkalommal 15–20-an is). Szorgalmazták a hatékonyabb munkaidőkihasználást, hogy ezáltal is javuljon a termelékenység, kérték a gépek folyamatos karbantartását, s az egyes termékekért járó munkabérek normarendezését is.

A szakszervezeti taggyűlésen egy főbizalmi és helyettesét, valamint két bizalmi és helyettesét választották meg.

Földesen a Vegyestipari Szövetkezetben szeptember 12-én került sor a szakszervezeti tisztségviselők megválasztására. A szövetkezetnél 30 tagú szakszervezeti csoport működik. Az eltelt 5 év alatt 13-ról 30-ra emelkedett a tagok létszáma. A szakszervezeti csoport beszámoló gyűlésen a résztvevőket Jenei Lajos üzemi párttitkár üdvözölte, az eltelt öt év munkájáról Béres Mária a helyi csoport titkára adott számot. Elmondta, hogy javult az üzemi négyes-szög munkája, minden rendezvényen képviseli magát a szakszervezet, segíti az üzemben működő szocialista brigádok munkáját, a szociális jellegű ügyeket, a gyesen és táppénzen levők ügyét, segítséget ad a bérezés kialakításában, a nyugdíjba menők ügyének előkészítésében. Kifogásolta, hogy öt év alatt családok beutalót egy szakszervezeti tag sem kapott Földesen. Feladatát jelölte meg a beszámoló, hogy mindenben segítik a szövetkezet VII. ötéves tervében meghatározott feladatok megvalósítását, az MSZMP XIII. kongresszus határozatainak megvalósítását, a gazdasági feladatokat, a kulturális munkát, a béke és barátság erősítését.

Hozzászólásukban a tagok kérték, hogy a veterán szakszervezeti tagokkal tördeljék többet, lássa el a jobbabb munkáját a szakszervezet az üzemen belül, javaslatot terjesztse a szövetkezet vezetői elé. Többet javasolták, hogy éventenként legyen szakszervezeti taggyűlés, ahol az éves munkát értékelik és meghatározzák a következő év feladatait. Kérték a nyugdíjas szakszervezeti tagok kirándulásának szervezését, s hogy ismertessek a tagsággal a szakszervezet jogait és kötelezségeit, kötetlen beszélgetés formájában. Javasolták még azt is, hogy a 25, 30, 40 és 50 éves szakszervezeti tagsági időt elérők kapjanak elismerő oklevelet munkájukért.

A taggyűlés ezután megválasztotta a földesi vegyestipari szövetkezet szakszervezeti csoportjának tisztségviselőit. Titkárnak: Béres Mária, titkár helyettesnek: Lukács Andrásné választották — írta Gaál Zsigmond tudósító.

A „Magyarország szépe” címért

Finiséhez közeledik a Magyar Médea által rendezett országos szépségverseny. Egy héttel ezelőtt a Hungária Szállóban, ma, szeptember 28-án pedig ugyancsak Budapesten, a Fórum Szállóban dől, illetve dől el, hogy kik lehetnek ott — a tévé által is közvetített — október 5-i döntőben. A hatvanöt éves létszámú középdöntő mezőnyébe egy debreceni lány is eljutott. A 22 éves Gönczy Ágnes, a nyíregyházi tanárképző negyedéves földrajzrajz szakos hallgatóját azért kerestük meg, hogy bemutassuk olvasóinknak.

— Van önbizalma?

— Az átlagosnál kevesebb. A dolgok sokszor nem úgy sikerültek, ahogy szerettem volna. Rajzaim is többször azért nem annyira jók, mert nem vagyok igazán felszabadult. Ahhoz sem volt elég önbizalmam, hogy a Csokonai Gimnázium elvégzése után az Iparművészeti Főiskolára jelentkezsek.

— A rajzban nem voltak sikerélményei?

— Általános iskolás koromban nyertem pályázatokat. Egyszer első voltam egy köpenytervező pályázaton, egy másik alkalommal pedig a ruhaterveimmel második.

— Hordott is saját tervezésű ruhákat?

— Akkor még nem tudtam varrni. Most viszont a miskolci középdöntőre olyan ruhában mentem, amit magam varrtam.

— Nevezett a szépségversenyre. Ehhez sem kellett önbizalom?

— Korábban Debrecenben is, Nyíregyházán is egymástól függetlenül megkerestek fotósok — reklámokhoz. Tavaly Debrecenben az Anna-bálon egy ruhamodellel nyertem tudtam. Úgy gondoltam hát, nincs veszítenivalóm, ha benevezek. Ha már nem adatott meg nekem, hogy nyelvtételekben vagy valamilyen más képességben az átlag fölé ne legyek, talán ezzel szerencsét próbálhatok.

— Aprópó, szerencse. Mennyi mulhat ezen?

— Már az is szerencse volt, hogy a húgom egyáltalán észrevette a szépségversenyre való felhívást az egyik újságban, és biztatott, hogy nevezek.

— Egyedüli debrecenieként jutott a középdöntőbe. Mi lesz ott?

— Nyilván minden résztvevő a döntőbe szeretne kerülni. Én már csak azért is, mert azt remélem, hogy ilyen esetben közelebb kerülhetnék a divatszakmához, akár a ruhatervezéshez.

— Végül is milyen pályára készül?

— Tanárnak. De az embernek több fronton is ki kell próbálnia képességeit. A titkos álomom, hogy azért mégis eljuttok az Iparművészeti Főiskolára. Ha a szépségversenyyel sikerülne közelebb kerülnöm a divatszakmához, ott három-négy évnél tovább úgysem maradhatok. Különösen, ha családra, gyermekre vágyik az ember.

— A verseny kritériumai között az is szerepelt, hogy hajadonnak kell lenni.

— Igen... Ha jövőre is rendeznek hasonlókat, arra éppen ezért már nemigen tudok jelentkezni...

— A versenyről még nem is szólunk.

— Miskolcra, a Hungária Szállóban rendezték a középdöntőt. Először alkalmi ruhában, majd egyberészes fűrdőruhában, végül bikini-ben vonultunk el a zsűri előtt. Harmatvalahány lány közül a zsűri tízét juttatott tovább, egyre pedig a közönség szavazhatott. Én 111 ponttal lettem második egy 116 pontos lány mögött. (A maximális pontszám 120.)

— Miként viselte, hogy „méricskéllek”?

— A lépésekre koncentráltam meg a mosolyomra. Hogy a legelőnyösebb arcomat mutassam... A külvilágról alig szereztem tudomást.

— Szeptember 28-án lesz a középdöntő a Fórum Szállóban. Lehet erre készülni?

— Most éppen a kozmetikusokhoz megyek. De megpróbálom addig napozni vagy ha erre nincs lehetőség, akkor szoláriumba járni. Persze csak módjával, hiszen a főiskolán is van egy csomó dolgom. És a tanulást semmiképp sem rendezem alá ennek a versenynek.

Dombrovsky Ádám

TUD

Bety

2. Bet

A magyar nyelv fejezést használ betyárság jelölésben világosan elképzelt népi és a hivatalos. Jobb n igen sok segítség gyar Nyelv Értel ra is. De lássunk hogy világosan betyár szavunk tartalmi jelenté melyek azok, am inkig élnek, s m kifejezéseknek jelentősége és ér

1. Betyárlegény: Olyan, nőtlen vagy hajak aki nem szegő szolgáltaiban, hanem számba jár, alk végez

2. Betyár: Oly aki az elnyomó sadalmi rendszer nyel szemben áll személyes okok dosott, rablásra, ra, útonállásra

Egyszóval: a Rosszalló értele azt mondják, hitvány embere a vassót, haszon lan, főképpen füre. De mondják tréfa mindig játékos, mókás tekre is. Főleg o het, aki különös rül szert vagy gyekszedni. El mondják az oly is, aki munká felelősen végzi, nem teljesíti J met sértő, durv sű személyt is, fűrt, ravasz em tor, virtuskodó fiúra, de mond elviselhető, ross méstetere, és éle

3. Futóbetjár: it, hol ott felt betyár, akinek sorsa miatt sz gyöb tekintély npp előtt

4. Szegényleg: sen a múlt szá ben az idegen seregben való elől bujdosó, m levő, sokszor rablásra veter akít a nép nem zeti ellenállás hőskének tekinte

5. Futó szegén kött katona, sorsában bujka pársra, útonállás dó személy.

6. Kinnálló (legény): Ké szabad ég alatt gény vagy emb vény keze elől v dosik, kiálj az minden irányb het, s várja a k nak, hogy eg menyre, olyko szert tehessen, se.

7. Pusztázó em sorába tartozó aki a pusztán lenül, sokszor céllal a pusztáz pusztázó jelent ost, pandúrt, k

8. Pusztai b Jelentése azono gény vagy ki fogalmával, s merülő ügyek rendszerint ki belőle.

9. Kiűzött: B vagy tetek m területéről men zásra kényszer 10. Búvó e elől elhúzódo, egyedül, néha káló, éjjel jár 11. Lókötő: pen lótolvaj, v lop vagy szokó jelölheti a sen hűtő, csirkefog is.

12. Zsitány, dökben, pusztá kalandozó rab betyár, szegény úgy adódik, id marhat köt e eladja vagy-na

Betyárok nyomában

2. Betyár szavunk tartalma

A magyar nyelv számos kifejezést használ a betyár és betyárság jelölésére, amelyben világosan elkülöníthető a népi és a hivatalos állásfoglalás. Jobb megértéséhez igen sok segítséget ad a Magyar Nyelv Értelmező Szótára is. De lássunk néhányat, hogy világosan kiderüljön betyár szavunk fogalma és tartalmi jelentése. Lássuk, melyek azok, amelyek napjainkig élnek, s mi ezeknek a kifejezéseknek a jelentése, jelentősége és értelme.

1. Betyárlegény, betyárlegény: Olyan, rendszerint nőtlen vagy hajadon személy, aki nem szegődött rendes szolgálatba, hanem csak nap-számba jár, alkalmi munkát végez.

2. Betyár: Olyan személy, aki az elnyomó feudális társadalmi rendszerrel, törvényrel szemben áll s ezért vagy személyes okok miatt elbujdosott, rablásra, fosztogatásra, útonállásra adta magát. Egyszóval: szegénylegény. Rosszalló értelemben ma is azt mondják, semmirekellő hitvány emberekre, tréfásan a vásott, haszontalan, csintalan, főképpen fiú gyermekekre. De mondják a csinyekre, tréfára mindig kész, huncut, játékos, mókás kedvű felnőttekre is. Főleg olyan férfi lehet, aki különösen a nők körül szeret vagy szokott leigyeskedni. Elmarasztalóan mondják az olyan személyre is, aki munkáját nem megfelelően végzi, kötelességét nem teljesíti. Jelenthet illetémet sértő, durva magatartású személyt is, ráillik agyafúrt, ravasz emberekre, bátor, virtuskodó férfire vagy fiúra, de mondják a nehezen elviselhető, rossz emberi természetűre, és életre is.

3. Futóbetyár: Bujkáló, hol itt, hol ott feltűnő útonálló betyár, akinek szerencsétlen sorsa miatt szinte a legnagyobb tekintélye volt a közép előtt.

4. Szegénylegény: Különösen a múlt század első felében az idegen szellemű hadseregben való katonáskodás elől bujdosó, munka nélkül levő, sokszor útonállásra, rablásra vetemedő legény, akit a nép nem ritkán a nemzeti ellenállás romantikus hőseinek tekintett.

5. Futó szegénylegény: Szökött katoná, szerencsétlen sorsában bujkáló, sokszor lopásra, útonállásra is vetemedő személy.

6. Kinnálló legény (kiálló legény): Kényszerűsége miatt szabad ég alatt lakó, háló legény vagy ember, aki a törvény keze elől valamiért bujdosik, kiáll az utakra, ahol minden irányban széttekint, s várja a lehetőséget annak, hogy egy-egy szerencséményre, olykor jószágra is szert tehessen, vagy elköthesse.

7. Pusztázó ember: Betyárok sorába tartozó olyan személy, aki a pusztán él, nem véletlenül, sokszor meghatározott céllal a pusztákat járja. Mint pusztázó jelenthet csendbiztost, pandúrt, perzekutort is.

8. Pusztai legény ember: Jelentése azonos a szegénylegény vagy kinnálló legény fogalmával, s a pusztán felmerülő ügyekben illetékes, rendszerint ki sem marad belőle.

9. Kiűzött: Bizonyos dolgok vagy tettek miatt valamely területről menekülésre, távozásra kényszerített személy.

10. Bűvő ember: Mások elől elhúzódó, nagybárá egyedül, néha társakkal bujkáló, éjjel járó ember.

11. Lökötő: Tulajdonképpen lótolvaj, vagyis aki lovat lop vagy szokott lopni. De jelölheti a semmirekellő, léhűtő, csirkefogó személyeket is.

12. Zsivány, lözsvány: Erdőkben, pusztákon tanyázó, kalandozó rabló, rendszerint betyár, szegénylegény, aki ha úgy adódik, lovat, szarvasmarhát köt el, orgazdának eladja vagy-hamis módon át-

bilyogozva hamis passzussal (marhalevéllal) vásáron értékesíti.

13. Nyakló nélküli emberek: Az olyan személyek, akik nem tekintenek semmit, nem hallgatnak a figyelmeztető jó szóra. Gátlás nélkül megtesznek mindent, nem törődnek a következményekkel. Ahogy szokták mondani: „Nem ismernek sem istent, sem embert.”

14. Kőborló: Olyan személy, aki nem tud egy lakóhelyen megmaradni, megállapodni, mindamellett kőborló természetű, ide-oda vándorló ember.

15. Csavargó: Olyan személy, akinek nincs állandó lakhelye, különösen olyan, aki bűnözésből él. Az ilyen csavargó, csintalanságból vagy időtöltésből, határozott cél nélkül viszonylag hosszabb ideig ide-oda jár-kele, csatangol, kószál.

16. Útonálló: Olyan személy vagy csoport, aki vagy amely abból él, hogy útonállást követ el, gyanútlan utazókat feltartóztat, értékeiket elveszi, s így őket jortalanul megkárosítja.

17. Fosztogató ember: Rendszeresen, ismételten megkárosít valakit, rabol, s így másoknak néha tetemes kárt okoz.

18. Tolvaj: Az a személy, aki lop. Az ilyeneket a betyárok is üldözték, megvetették.

19. Rabló: Tisztességtelen úton és eszközökkel szerez jövedelmet. Ha csoportba szövetkeztek, akkor rablóbanda.

20. Haramia: Fegyveres útonálló, rabló, betyár, különben megvetett, gyűlölt személy, aki rendszerint orvul támad, becselen, gonosz céllal valaki ellen tör.

21. Pincefelverő: Kisebb alkalmi lopásokra vetemedett alkalmi tolvaj, aki nem ártallja mások őrizetlenül hagyott terményes vagy borospincéit megdézsmálni, míg rajta nem veszt.

22. Házásó: Lenézett közönséges tolvaj, aki szegény embereket is meglop. Kiássa az őrizetlenül hagyott, bezárt ajtajú, vályogfalú ház alját, oldalát azért, hogy onnan pénz vagy más értéket elvigyor, ellopjon.

23. Uri betyár: Urak közül való, urak közé tartozó alkalmi csinytevő, néha tréfából

vagy bosszúból betyáros életet élő személy.

24. Lacibetyár: Kisebb büntettek elkövetésére hajlamos személy. Lehet csintalan, pajkos, huncut személy vagy gyerek, ide tartozik a lányok között csapodároskodó legény, de lacibetyárnak nevezik a verekedő, hencegő legényembert is.

25. Aszfaltbetyár: Az a férfi, aki a nőket az utcán, ismerkedés végett toladó módon megszólitja, molesztálja.

26. Kapcabetyár: Hitvány, megbízhatatlan, csak a nála gyengébbekkel erőszakoskodó, gáztatáinak következményeit

A Szegegnél már tekintélyesen kiszélesedő Tiszát láthatjuk, hátán a vendéglátásra berendezkedett Szőke Tisza hajóval (KS)

A Tisza titkai

A Duna évszázadok óta előkelő idegenként hőmpolyog végig hazánk területén. A nép sohasem zárta igazán a szívébe. Kiseb-bik testvére, a Tisza valahogy mindig közelebb állt hozzánk, magyarokhoz. Mondák, népmesék, népdalok örökítették meg ártéri erdőikkel koronázott partjának szépségét, selymes vizét, óriás harscákat, csukákat nevelő morotvát. Egy évszázada azonban sokat változott a táj. Megszűntek a földeket elöntő, életet pusztító árvizek, a folyó békesen ballag medrében. Karcsú hidak ívelik át partjait, és duzzasztómű, vízierőmű települt rá. Az előbbire már csak azért is szükség volt, mert a Tisza vízjárásának elieg számottevő. Tokajnál például a legalacsonyabb és a legmagasabb vízállás közti különbség 1056 centiméter. Ugyanott a legkisebb vízhozam 53, a közepes 465, a legnagyobb pedig 4070 köbméter másodpercen-

ként. Amíg három nagy folyónknak a vízkészletéből a Tiszára csak 10 százalék jut, az ország mezőgazdaságilag művelt területének 47 százaléka fekszik a térségben. A magyarországi vízgazdálkodás egyik legnagyobb problémája éppen az, hogy az országos vízkészlet csaknem háromnegyed része a Tisza völgyében jelentkezik. Ugyanakkor a mértékadó augusztusi időszakban a térség hasznosítható vízkészlete csupán egyötöde az ország felszíni vízkészletének.

Az évtizedek óta kialakítás alatt álló Tisza-völgyi vízgazdálkodási rendszer egyik legnagyobb problémája a vízszennyeződés fokozása, a vízminőség romlása. A magyar Tisza-szakaszt ugyanis az ország szennyvizei mintegy 20 százaléka terheli, amihez még hozzájönnek a szomszédos országokból érkező — számottevő mértékű — szenny-

Egy fel-felbukkanó áltudomány

Az arcvonásokból a belső tulajdonságokra való következtetéssel, az ún. fiziognómiával évezredek óta foglalkoznak az emberek, s hosszú időn át tudományként tartották számon. Már az asszír szövegekben találunk rá utalást, de igazán az ókori görögök kezdtek tüzetebben foglalkozni vele.

A tudomány mai felfogása szerint nincs kapcsolat az arc sajátosságai és az ember jelleme között. Mert ugyan mit árulhat el például az orr alakja az értelmi képességekről, a homlokon levő ráncok a döntési készségről, és a száj szélessége a szenvedélyességéről. A fiziognómia áltudomány! Az emberek tudatában azonban a régmúltból eredő hiedelmek is helyet találnak. A fiziognómia utolsó nagy virágzása századunk húszas és harmincas éveire tehető, de napjainkban is föllelhetők a nyugati könyvesboltokban arcvonalással foglalkozó könyvek.

Az ókori görögöknek vajon miért állt oly nagy becsben az arcvonás? Alighanem azért, mert az embereket csak testi, és nem utolsósorban arcbéli jegyeik alapján tudták azonosítani. A rómaiak jórészt változatlanul tartották a görögöktől a fiziognómia tanait, s azok egészen a 17. századig elterjedtek.

Linné Thorndike történész szerint a fiziognómia a középkori élet- és orvostudomány felfogásában még teljesen összhangban volt. A középkori orvostudományban az úgynevezett komplexió elve uralkodott. E szerint a testi és lelki vonások együttesen különböztetik meg az egyik embert a másiktól. Minthogy minden embernek más és más a „komplexió”-ja, még ugyanabban a bajban szenvedő embereket is másképpen kell gyógyítani. Az ókorban nemcsak gyógyításra, hanem jóvendőmondásra is felhasználták a fiziognómiát.

Később, a középkorban, majd a reneszánsz idején a fiziognómia művelőit, mindegyik arcvonásért és tevékenységért etetnek minősített. A háttérbe szorított arcvonásait akkor lenűlt fel ismét, amikor 1775-ben megjelent a minden idők legnagyobb fiziognómusának kikiáltott J. K. Lavater svájci teológus Fiziognómiai töredékek című könyve. Ezután az arcvonás olyannyira népszerűvé vált, hogy Hegel is egy hosszú fejezetben cáfolta az áltudományt. A szellem fenomenológiája című könyvében Lavater fiziognómiai rendszere kevés dolgot vett át a megelőző rendszerekből. A szerző kitűnően tudott rajzolni, vázlatokat készített barátainak az arcáról. Erdélyi deklodését az keltette fel az arc tulajdonságai iránt, hogy olykor olyan dolgokat is meglátott az arc moeylean meglátott az arcon, amelyeket semmiképpen sem tudott a rajzon kifejezni. Azután maga is lecsodálkozott azon, hogy a hasonló arcú emberek a jellemükben is hasonlítanak egymásra.

Ma az amsterdami egyetem pszichológusa, H. N. Fojjda külön modellt dolgozott ki az arcon kifejeződő érzelmek felismerésére. A New York-i Sackeim pedig azt kutatja, hogy milyen aszimmetria fedezhető fel a két arcélen bizonyos érzelmek nyilvánításakor. E kutató úgy véli, az aszimmetria abból fakad, hogy a két agyféltekében nem egyformán képződnek le az érzelmek, arcvonások az egyik felére az egyik, a másik felére a másik félteke van nagyobb hatással.

Az arcról persze sok mindent leolvashatunk, hiszen érzelmünk tükröződnek az arcvonásokban, azokat nehezen tudjuk elleplezni. A jó színész is arcjátékával fejezi ki legjobban, milyen érzéseket él át az, akit megjelenít. Ennek azonban semmi köze a fiziognómiához. (KS)

Vándorló madarak

Az őszi madárvonulás időpontja fajától függően más, erősen összefügg az ökológiai tényezőkkel, és jelentős az éltör kor hatása is. A vonulást mindig az öreg madarak kezdi meg. A tavaszi érkezésük is ez a sorrend. Nyugat-Európa madarai délnyugatnak indulnak, a gibraltári szoros felé, a közép- és délkelet-európaiak délkelet felé repülve érik el a Boszporuszt, majd a Szezei-csatorna felé átkelve, Afrikát. Az oda-vissza vonulás gyakorta nem azonos légi útvonalon történik. Vándorlásuk közben a madarak hatalmas utat tesznek meg. A Dél-Afrikában telelő gólyaink, fecskéink az oda-vissza vezető útvonalon húszezer kilométert repülnek. A háromnapos őszi uton a gólyák naponta 110 kilométert tesznek meg, tavasszal pedig napi 150–160 kilométert repülve két hónap alatt érnek vissza.

A legtöbb madár a napsugarak segítségével tájékozódik. Ezt bizonyítja egy kísérlet, amikor a kalitkába zárt madaraknak tükrök segítségével elfordították a napsugarak beesési szögét, a vonulási irányban égő seregélyek ugyanilyen szögben megváltoztatták vonulási irányukat. A madár ugyanis a nap minden szakában meg tudja határozni saját helyzetét a földgolyón, míg az ember erre szerzőmésével csak a Nap delelésekor képes. No és éjjel? Akkor a csillagok segítségével tájékozódik a madár. De tudja a madár érzékelni a föld mágneses terének irányát és erősségét is. Több kutató feltételezi, hogy a madár a föld forgási vagy időtengelye és az otthoni függőleges irány közötti deklinációs szögét érzékeli, s ehhez viszonyítja az ismeretlen hely deklinációját. Ezt nevezik spontán navigációnak.

Akiről utcát neveztek el Debrecenben

VAJDA

A vajda szó szláv eredetű, az óoroszból került a honfoglalás előtti magyar nyelvbe, „hadvezető”-t jelent, később egy-egy tartomány urát, helytartóját. Az önálló erdélyi fejedelemség megalakulásáig az erdélyi magyar megyék és székely székek főkor-mányzója, főhadvezére a vajda volt.

I. István (1001-1038) Gyula vezér volt országrészét, a Maros völgyét királyi birtokká tette, élén az ispánnal. Kálmán (1095-1116) ebből a területből 4 megyéből álló határőrvidéket szervezett, élén a vajdával, akinek hatásköre 1263-ban egész Erdélyre kiterjedt. A vajda képviselte kifelé Erdélyt, befelé a 3 nemzet (magyar, székely, szász) intézményes kapcsolatait is rajta keresztül szövezték. Erdélyben ő volt a legfőbb bíró, a király helyetteseként ő vezette a hadat. A Róbert Károly (1308-1342) ellen lázadó Kopasz nádor seregét 1316-ban Debrecen mellett Debreceni Dózsa verte le, 1318-ban pedig már erdélyi vajdaként számolt le a király elensegeivel. Lackfi István vajda védte meg Erdélyt I. Lajos (1344-1376) korában a tatárokkal szemben. 1437-ben Csáky László vajda fojtotta vérbe a magyar-román parasztfelkelést. A vajdák legnagyobbika, Hunyadi János pedig éppen a paraszttokra támaszkodva aratta az Erdélybe törő törökökön nagy győzelmeit (1442). Mátyás (1458-1490) vajdája, Báthori István a Kenyérmezőn állta útját a török áradatnak (1479). Szapolyai János vajda (1510-1526) a Dózsa-féle parasztfelkelés leverésében „vitézkedett” (1514). A kettős királyság korszakában (1526-1540) Maylád István vajda a két király marakodását arra akarta felhasználni, hogy Erdélyt önálló tartományként magának szerezze meg. Átmenetileg Dobó István is viselte a vajdai tisztelet. Hunyadi János mellett somlyó Báthori István emelkedett még ki magasan az erdélyi vajdák hosszú sorából.

Az 1541. október 18-i debreceni országgyűlésen ülték először össze a majdani erdélyi fejedelemséget alkotó, eddig a hagyományok, a földrajz, a régi magyar közigazgatás határai által elválasztott társadalmi erők. Az erdélyi fejedelemség létrejöttével szűnt meg a vajdai méltóság (János Zsigmond, 1541-1566?).

A 16. sz. első felében a hajdúkatonaság gyalogságánál találkozunk a „vajda” elnevezéssel. Ezen a néven a 16-17. sz.-i magyar katonaságnál gyalogkapitányt vagy gyalogszázadost értettek. A vajdák kezdetben 100 embernek parancsoltak. Később, amikor már ötszázas létszámú csapatot szerveztek, ezek vezetőit a lovasságnál főkapitányoknak, a gyalogságnál fővajdáknak nevezték. A 100 főből álló századokat a 17. sz. közepén visszaállították (vajdaságok), a század végén pedig hajdúvezérek szervezését kezdték meg, melyek 3000 emberből és 12 kompániából álltak. A tisztai részek szabadhajdúságának nem voltak vajdái, hanem hadnagyaik, kapitányai.

A cigányoknál egy-egy vándorló csoport teljhatalmú vezetője a cigányvajda. Közismert Arany János A nagyidai cigányok c. hősköltményének (1851) Csóri vajdája, akinek népszerűségét így festi a költő: „Örökös fejünk tesszük Csóri vajdát, Ki Cigányországnak megveti alapját, Összegyűjtve itten, a régi Nagy-Idán, Mindazt, aki vitéz, mindazt, aki cigány.”

A Vajda utca a Vargakertben található, 1927-ben kapta nevét.

Dr. Nyakas László

AZ ORVOS TANÁCSA

A bölcsődei beilleszkedésről

A csecsemő és kisgyermek első természetes környezete a család. A családban a gyermekével örömmel foglalkozó anya mellett biztosítottak a gyermek számára egészséges testi és lelki fejlődésének feltételeit.

Társadalmunk átalakulása, az anyák munkába állása hívta életre a bölcsődéket. Így napjainkban a bölcsőde lett a nevelési intézmények első állomása. A bölcsőde megosztja az anyával a nevelés gondjait, és az anya távolléte alatt gondoskodik a gyermek egészséges fejlődésének feltételeiről.

Az átmenet azonban a családból a bölcsődei életbe, komoly megterhelést jelent a gyermek számára — mind testileg, mind lelkileg. El kell viselni az anyától való részleges elszakadást, ami ebben a korban nagy lelki megterhelés. Alkalmazkodnia kell egy új környezethez, felnőttekhez, hasonló korú társakhoz. Sok esetben teljes addigi életmusa megváltozik. A közösségekben és nehezíti számára az önálló tevékenységet, az én érvényesítését.

Megnő a megbetegedés veszélye. A legkritikus esetben tudja a gyermek tünet nélkül átvészelni az átmeneti időszakban jelentkező komoly megterheléseket. A gyermek életének szinte minden területén a legkülönfélébb dolgokkal kifejezheti „tiltakozását” a megváltozott körülményekkel szemben: sírás, depresszió, agresszió, étkezési, alvási probléma: a szervezet ellenálló képességének csökkenése stb. Fontos tehát, hogy megkönnyítsük az átállást, segítsünk a gyermeknek, hogy a bölcsődebe kerülés ne okozzon törést a fejlődésében.

A teljes alkalmazkodás kb. 3 hónapot vesz igénybe, de lényegesen lehet csökkenteni a megrázkódtatást, és el lehet kerülni a súlyosabb tüneteket.

sabb tünetek kialakulását, ha a gyermek megterhelése fokozatos.

Fokozatosan szoktassuk őket a bölcsődehez! A fokozatos beszoktatáshoz 10-12 nap szükséges.

A beszoktatás menete:

A bölcsődebe kerülése előtt: a gyermek szülei a bölcsődebe látogat, a bölcsőde vezetőjével és a későbbi gondozójával elbeszélgetnek (ennek eredményeként a mama még otthon kezdi megközelíteni a gyermek addigi napirendjét a bölcsőde napirendjéhez, megbeszéljük a beszoktatás menetét stb.). A gondozónő, akihez a gyermek kerülni fog, a felvétel előtti héten meglátogatja a családot. A gyermek meghitt, biztonságos környezetében ismerkedik tovább saját gondozójával. A szülők kedvessége, bizalma — bizalmat ébreszt a gyermekben is. A gondozónő megismerkedik a gyermekkel közelebbről is (szokásai, étkezése, alvási stb.). A bölcsődebe járást megelőzően 1-2 nappal a gyermek anyjával meglátogatja a bölcsődeben a gondozóját, ott ismerkedik kicsit a csoporttársakkal, játékokkal (orvosi papírai ekkor már készen vannak).

A bölcsődebe kerülés után: a gyermeket az első naptól kezdve 2 héten át a saját gondozójával veszi át anyjától. Először csak 1 órát marad a gyermek a bölcsődeben, majd reakciójától függően napról napra fél-fél órával tovább.

A fokozatos beszoktatással elérhetjük, hogy a gyermek könnyebben viseli el az átállás okozta megterhelést, és nem alakulnak ki a fejlődést hátráltató súlyosabb tünetek.

A zömében nőket foglalkoztató Minőségi Szűcs és Bőr Ruházati Kft. apci telepén készült ruhákat angol, francia, belga és holland hölgyek is viselik. Az elmúlt évben száztizmillió forint értékű árut állítottak

elő, amelynek jelentős részét szállították exportra. A képen: a frankfurti vásárra küldött szörmebundák

(MTI-fotó: Szabó Sándor — KS)

AUTÓSOK—MOTOROSOK

Az éjszakai vezetés problémái

Az éjszakai vezetés időszaka a szürkülettel kezdődik. Sokak számára már a szürkület is sötétségnek számít, mert nem tudják jól megkülönböztetni a tárgyakat. A szürkület időtartama este és reggel is azonos: addig tart, amíg a Nap a pályáján 6 szögfokot megtesz, ez kb. 30-40 percnyi idő. Legrövidebb októberben és márciusban, leghosszabb júniusban és decemberben.

A szürkület ideje alatt az emberi szem fokozatosan hozzászokik a sötétséghez. A sötétséget viszonylagosan kell értelmezni, mert a gépjárművezetés során mindig van bizonyos mértékű világítás, ha más fény forrás van a közelben, akkor a saját lámpánk fénye. A fő problémát a világításnál az okozza, ha a szemünket folyton változó erősségű fényhatások érik. A sötétből a fénybe vagy fényből a sötétbe jutásakor a szemnek időre van szüksége, amíg hozzászokik az új fényviszonyokhoz. Ezen idő alatt kü-

lönösen fontos a reflektor helyes használata; szemünknek a sötétséghez való alkalmazkodási ideje alatt jobban meg kell világítani előtünk az utat.

Az úttest és annak közvetlen környezete, ahonnan váratlan meglepetés érheti a vezetőt, jó megvilágítást igényel. Ha ez nincs, akkor a menetsebességet a látási viszonyoknak megfelelően szabályoznunk kell.

A világítás nem mindig megfelelő. A gyenge, pontszerű fényforrások nem adnak kielégítő fénykévet. A fény színe akkor volna ideális, ha a napfény sokféle színben állna össze, mivel azonban ez igen költséges lenne, ezért fényforrásaink egy színű készülnek. Ez esetben a sárga a legideálisabb szín, mert ködön nagyobb távolságra hatol, és ha a szemünkbe jut, nem okoz olyan nagy mértékű káprázást. A lámpák rossz elhelyezése is fászszt, káprázatot, ha például alacsony-

vannak elhelyezve, oldalról nem árnyékolják őket, fényük a szemet túlzottan igénybe veszi.

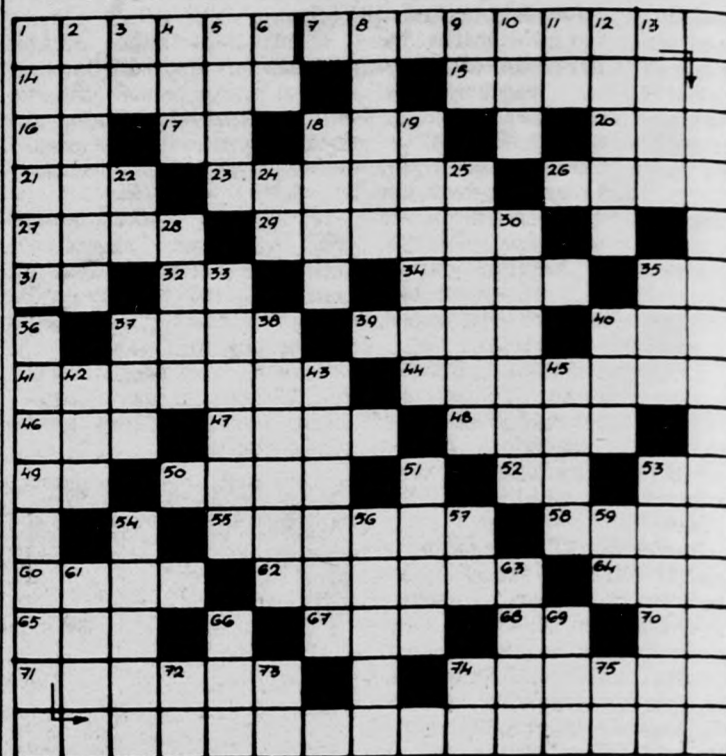
A felismerést, meglátást nagymértékben nehezíti, hogy úttestünk színe a lehető legrosszabb, a szürkésdrappos, bizonytalan színek dominálnak, amelyek a tárgyak nem emelkednek ki a környezetből. Még nehezebb a helyzet, ha az úttest nedves. Ha kis mértékű a nedvesség, akkor felületének színe elsötétedik, a ráeső fényugarakat elnyeli, nem veri vissza; ha pedig nagyobb mértékben vizes az útfelet, akkor szétszórja a ráeső fényugarakat, ilyen esetben tehát nagyobb a vakítás veszélye.

Éljünk a szabályok adta világítási lehetőséggel, de csak akkor, ha előzőleg gondosan beállítottuk a fényoszlop, s nem vakítjuk el a velünk szembejövőt. Ha a szembejövő gépkocsivezető idegesen villogtatja reflektorát, hogy a másik-

KERESZTREJTVÉNY

ESTE

A mezőkről az alkony lopva jár, most legbujább, mert elmúlo a nyár. A padokon pipázás, mély a csend. A kutak gémje kék, magosba leng...

Juhász Gyula egyik verséből idézünk; folytatása a re kiterjedő. 2. A Phaedra rejtvény vízszintes 7. és függőleges 36. számú sorában.

VÍZSZINTES: 1. Francia költő és író (Louis). 7. A istene a germán mitológiá-versidézet első folytatása; zárt betűk: A, E, A, A, S, 14. R. László című operában. 35. Jegykezelő nélküli tömegközlekedési járművek jelzése. 37. Sajtjáról híres holland város. 39. A Sajó mellékvíze. 40. A Winnetou írója (Karl). 41. Minusz előjelű. 44. Rab kezére kötött lánc. 46. Finn város. 47. München folyója. 48. Színművész (Lajos). 49. A Ludolf-féle szám. 50. Hibáz-tat. 52. Kézpénz, röviden. 53. Négylábú. 55. Izraeli váltópénz. 58. Férfinev. 60. Az étér és alkohol gyöke. 62. Kiegészítő adat. 64. Ifjúsági, rövidítése. 65. Roller részlet. 67. Üdülőlhely Opatija és Lovran között. 68. A ruténium vegyjele. 70. Amerikai légitársaság. 71. Személtelpei tevékenység. 74. Az udvar irányába.

FÜGGŐLEGES: 1. Mindenre kiterjedő. 2. A Phaedra rejtvény vízszintes 7. és függőleges 36. számú sorában. 3. Vércsoport. 4. A lelátó öröme. 5. A háború és halál istene a germán mitológiában. 6. Indulatszám. 8. Kártya-letét. 9. Régi címzésrövidítés. 10. Nagyon régi. 11. Tiltás. 12. Kézművészet. 13. Valamely kevés. 18. ... kódex, magyar nyelvemlék a 15. századból. 19. Dalmát tengerparti üdülőlhely. 22. Vés. 24. Adria fölött, röviden. 25. A gólyamant ókori neve. 28. Dajka. 30. Nép a Közép-Keleten. 33. Gyógyszerár. 35. G Him állat. 36. A versidézet befejező része; zárt betűk: O, D, Ö, R. 37. Ez az izmus önzés. 38. Színművész volt (László). 40. Eltérő fajtájú. 42. Furcsa egy hal. 43. Eredeti. 45. ... de Vega, a spanyol nemzeti dráma megteremtője (1562-1635). 51. Pula jugoszláv kikötő régebbi neve. 53. A völgy irányába. 54. Környezet (francia eredetű szó). 56. Juhfajta. 57. Kiejtett betű. 59. Mint a 17. számú sor. 61. A nyomás fizikai mértékegysége. 63. Fél-sziget a Szovjetunióban. 66. Fantom. 69. Szovjet város. 72. A gólyához című vers költőjének neveje. 73. Súlyarány rövidítése. 74. A kálium és a jód vegyjele. 75. Egyik minisztérium névjele.

E. B.

Beküldendő: a versidézet.

HALLOTT

Karl valószínűleg állandóan a kocsonyáról és a csatornáról és a csatorna motor és kénytelen.

Karj kétségbeesés, felesége azonban — Ne vedd aratósan vannak látni.

A lelkipásztor üzletbe.

— Könyörgöm napelött vettem — Mi történt? — Csupán arról a kocsin meg se

— Három hónapi rázassági ajánlat séli Inge a barát Mire a barátom — Persze, az is

A közlekedési megállítási Alfréd — Van autóm Alfréd: — Természetesen — A rendőr így felelt — Köszönöm, volna jogosítvány

Két örült ül a sikkhoz: — Ide hallgas a homokba akar

GYERMEK

Mese a székelyekről

Nyáron került a könyv, amelynek rekek egyik kedv Várhatóan a könyv a kis olvasók körvesorozatnak voltván, az eddig ismert, tizennyfejtés ságos sárkányt áll egyfejűt olyan tulaj amelyek csúnya k lenére vonzóvá te

ra.

„Szélid volt, mi egy kecskégida, j duló barát.” Az a miatta. „Micsoda — „Mintha ne Elküldte Süst, hogy számoljon le szívű egyfejű ahé totta volna az ell felbőszült apasár tán a sárkányok s kitagadta.

Elhagyta hát S mát, a tüzet fűjő gek lakhelyét, és mában az emberek zott jóságosokkal igaz baráttal, a folytatattak útjuk mindketten otthon éljenek.

Csukás István S ve az RTV Miner

Vékony, kis ter kislány előlombó könnyű overallt gévonat mentén gé alakításához a bl rzebe vékony gu körbe csipkét van gépünk, a szárá

HALLOTTUK VALAHOL

Karl valóságos imádkozó, szabad idejében állandóan a kocsiját bajlódott, megelégedve az otthonáról és a családjáról. Egy ízben azonban elromlott a motor és kénytelen volt a kocsi a szervizben hagyni.

Karl kétségbeesett, hogy meg kell válnia kedvencétől, felesége azonban megvigasztalta:
— Ne vedd annyira a szívedre. A szervizben is biztosan vannak látogatási napok...

A lelkipásztor betért a használt gépkocsikat árusító üzletbe.

— Könyörgöm, vegyék vissza a kocsi, amelyet tegnapelőtt vettem önöktől!

— Mi történt?

— Csupán annyi, hogy hiába minden ékesszólásom: ez a kocsi meg sem moccan!

— Három hónappal ezelőtt visszautasítottam Walter házassági ajánlatát, és ő azóta állandóan részeg — meséli Inge a barátjának.

Mire a barátó:

— Persze, az ünneplést is lehet túlzásba vinni...

***

A közlekedési rendőr a helyszínről kivezető úton megállítja Alfrédot:

— Van autótvezetői jogosítványa?

Alfréd:

— Természetesen. Látni óhajtja?

A rendőr így felel:

— Köszönöm, nem — nem szükséges. De ha nem volna jogosítványa, akkor meg kellene mutatnia!

***

Két örlött ül a sivatagban. Az egyik így szól a másikhoz:

— Ide hallgass, csúszál már egy kicsit odább. Én is a homokba akarok ülni!

HAJDÚSÁGI FARSANG

A Napló ételrecept-pályázatára érkezett

Görögpecsenye alföldi módra: Hozzávalók 4 személyre: 8 szelet vékony, kicsontozott karaj, 2-3 fej vörshagyma, 10 dkg kolozsvári szalonna (füstölt), 2 pohár tejföl, 10 dkg nyers rizs (megmosva), 70 dkg karikára vágott nyers burgonya, 25 dkg paradicsom karikára vágva, 15 dkg zöldpaprika karikára vágva, só, bors, fokhagymakrém, 3-4 kanál olvasztott zsir, pirospaprika.

A tepsi kibéleljük a vékonyra felszeletelt szalonna felével. Erre tesszük a megszórt, borsozott és fokhagymakrémmel bekenett karajszelvényeket, majd a karikára vágott vörshagymát rakjuk rá. A megmosott nyers rizsszel beszózzuk, majd újra szózzuk, s pirospaprikával meghintjük. Ezután rátesszük a karikára vágott paradicsomot, erre a zöldpaprikát, és ráöntjük a 2 pohár tejfölt. Ezután a karikára vágott burgonyát rakjuk rá és a megmaradt szalonnát ráterítjük. Szózzuk, borsozzuk és meglocsoljuk az olvasztott zsírral. Fóliával letakarjuk, kb. 45 percig így sütjük, közepesen meleg sütőben, majd a fóliát levéve pirospaprikával, sóval, borszal és paprika helyett ketchup és paprikamártást keverünk a fejfőhöz. Kiadós egytálétel és a felhasználás előtt egy nappal elkészíthető.

Tejszínes karaj: Hozzávalók 4 személyre: 8 szelet kicsontozott karaj, 2-3 fej vörshagyma, 2 dl tejszín, 10 dkg ementáli vagy trappista sajt, 10 dkg füstölt kolozsvári szalonna, 3-4 evőkanál ketchup, só, bors.

Egy jéni tálat kizsírunk és belerakjuk a húszelvényeket, melyet sóztunk, borsoztunk

Erre rákarikázzuk a vörshagymát és a szalonnát vékony darabokra összevágva, ráreszeljük a sajtot. Ha egyszerre nem fér a jéniába, akkor ismételjük az anyagok lerakását. A tejszínt a ketchuppal elkeverjük, és ráöntjük. Lefedjük a jéniát tetejével, vagy ha nincs, fóliával Kb. 1 óráig közepes tűznél sütjük. Ha a hús nem sül meg, de már levét elfőtte, fél pohár vizet pótoljuk, Rizsköröt vagy tepsi burgonya illik hozzá.

Beküldte: Kovács Gáborné, Debrecen, Csapó u. 95.

Tejszínes csirkegulyásleves (egytálétel) 4 személyre: Veszünk 1 db 70-80 dkg-os friss csirkét. Feldaraboljuk, combját, szárnyát is ketté vágjuk. Egy fazékban egy jó evőkanálnál zsírból és lisztből világos és higabb rántást készítünk. Előre összevágunk apróra 2 csokor petrezselyemzöldet és ha kész, a rántást beletelesszük, egy csapott evőkanál pirospaprikát, a petrezselyemzöldet, a húst, gyorsan összekeverjük és rögtön felengedjük hideg vízzel, hogy jól ellepje. Ízlés szerint szózzuk. (Aki szereti, tehet bele kevés, erős, csöves paprikát is). Többször kell kavargatni, nehogy a rántás leragadjon és lassan főzni. Két tojásból csipet sóval, kevés vízzel galuskát készítünk, és ha a hús megfőtt, beleszagatjuk. Készre főzzük. Tálalás előtt hozzáöntünk 2 dl friss tejszint.

Beküldte: Sutáné Basa Klára, Debrecen, Komlóssy út 82.

Bélyeggyűjtőknek

TURISZTIKAI VILÁGNAP

Szeptember 27-én a Magyar Posta két forint névértékű bélyeget bocsátott ki a turisztikai világnap alkalmából. Az Évfordulók-események sorozat keretében megjelenő címet az Allemi Nyomdában készült országráccsal. Vertel József grafikusművész tervezte alapján a bélyeg stílizált kulcsot ábrázol, amelynek feje a főföldgömb. A sziv alakú kulcsarató piros-fehér-zöld színből alakul ki. Az idegenforgalom ünnepe az Egyesült Nemzetek Szervezete kezdeményezésére tartják. Ennek megfelelően a bélyeg a turizmus kapcsolatteremtő erejét fejezi ki és azt, hogy népünk tárt kapuval fogadja a jászándékú idegeneket. Az új címet 2 137 300 fogazott és 4800 vágott példányban állítják elő.

Az idegenforgalom megbecsülését jelzi, hogy a Magyar Posta e témáról kétszer már megemlékezett (1967. bélyeg, 1976. blokk). A bélyeg akár itthoni, akár a világ más tájáról származó érteklők, lényegében idegenforgalmi plakát. Mindennap használatos bélyegünk az ország színpompáját, egyes városok jellegzetes épületeit tárják elénk. A legújabb három címet gyógy- és üdülőkölőhelyeket ajánl a betegek figyelmébe.

A turistákat különleges bélyegzésekkel is csábítja a posta. Hazánkban rajzos hirdető bélyegzést alig alkalmaznak. Franciaországban annál inkább. Hetekig minden címzett gyönyörködhet a madártani filmek, a gombások vagy az ásványok barátai találkozójának, a kézművesek vására pecsétjében. Állandó jelleggel hirt adnak a bélyegzők egyes városok jó boráról és jó pincéiről, más helységek sport- és kirándulási lehetőségeiről. Ha már más nincs, nézzük meg az apró fémtárgyak kiállítását, ahová régi vízcsap, zár, lakat és kulcs képe csábít és osztályrészül jut a Fressenneville-ben levő múzeum látogatóinak.

ZUMSTEIN

A katalógusok megjelenése az öszt, tehát a bélyeggyűjtés kezdetét jelzi. Az első fecske az 1986. évi Zumstein. A Svájcban megjelenő, tehát svájci frankban értékelő katalógus négy kötetben tárgyalja az Európában kiadott összes bélyeget. A Magyar Posta kiadványait a negyedik kötetben találjuk. A svájci frank ártályamának emelkedése ellenére a magyar bélyegek megtartották korábbi árukat, sőt gyakori a magasabb jegyzés is. Néhány ár az új katalógusból (zárójelben az előző értékelés) 1871. Kőnyomtatás 15 kr. részvörös 2500 (2250), 1915. Arató 9 (6), 1931. Zeppelin 350 (300), 1950. UPU-blokk 900 (775), 1956. Bélyegnap 6 (5) svájci frank. Jól szerepelnek a ritkaságok, a tévnyomatok is: Fordított Madonna 9000 (8750), Arató 600-800 450 (350), Vasút szám nélkül 1200 (1000) frank. Becsüljük az újdonságokat, így a Dunahidák sorozatot 8, a Blokkot 9, a nemzetközi ifjújás év sort 8 frankon jegyzik.

ÚJDONSÁGOK

A modern fizika egyik megteremtőjéről, Niels Bohr professzorára emlékezik Dánia. A Nobel-díjas születésének centenáriuma-ra 2,80 kr névértékű bélyeget adtak ki, amelyen fénykép alapján mutatják be az ünnepelt feleségével együtt.

Az árak emelkedése az 5 és 25 érmék bevonására kényszerítette a svéd bankot. Minden rosszban van valami jó. Ennek következtében új forgalmi bélyegeket bocsátanak a legkedveltebb társasjátékokról. Rövidesen tehát az ötletes svéd posta bélyegein feltűnik majd a halma, a dominó, a „ne nevesd kerán” és a sakk.

Az UNESCO székhelye Párizsban van, így az ENSZ ezen intézményének a francia posta ad ki bélyeget. Három címet az emberiség csodálatos alkotásaira (Karthágó Római színház, Havanna Régi tér és Szri Lanka Templom) hívja fel a figyelmet.

A fogások Belgrádban tartják világkongresszusukat. A tanácskozást 70 D névértékű bélyeg örökíti meg. — A tengerek élővilágából az algák is bélyegre kerülnek. Változatos, színes formájuk négy új jugszláv bélyeget díszít.

GYEREKEK

KÖNYVESPOLCA

Mese a szelíd sárkányról Timur és csapata

Nyáron került a könyvesboltok polcaira az a könyv, amelynek főhőse — a magyar gyerekek egyik kedvence — Süsü, a sárkány. Várhatóan a könyvnek is nagy sikere lesz a kis olvasók körében, csakúgy mint a tévésorozatoknál volt. Hogy miért? Csukás István, az eddig ismert és megszokott három-, hét-, tizenégyfejű rémisztők helyett egy jószágos sárkányt álmodott világra. S a híres egyfejűt olyan tulajdonságokkal ruházta fel, amelyek csúnya külseje, behemót alakja ellenére vonzóvá tették őt a gyerekek számára.

„Szelíd volt, mint a bárány, félnék, mint egy kecskegida, jámbor volt, mint egy kolduló barát.” Az apasárkány bánkódott is miatta. „Micsoda szégyen!” — mondogatta. — „Mintha nem is az én fiam lenne!” Elküldte Süsüt, régi sárkányzokás szerint, hogy szamoljon le az ellenségével. De a jószívű egyfejű ahelyett, hogy miszlikbe aprította volna az ellenséget, meggyógyította. A felbőszült apasárkány e nyúl szívűség hallatán a sárkányok szegényének nevezte fiát, és kitagadta.

Elhagyta hát Süsü a sárkányok birodalmát, a tüzet fűjő, lángot okádó szörnyetegek lakhelyét, és elindult egy pillangó nyomában az emberek közé. Útja során találkozott jószágosokkal és gonoszokkal, végül egy igaz baráttal, a Kóbor Királyfival. Együtt folytatták útjukat, hogy kalandok után mindketten otthonra leljenek és boldogan éljenek.

Csukás István Süsü, a sárkány című könyve az RTV Minerva kiadásában jelent meg.

„Három hónapja már, hogy Alekszandrov ezredes egy páncélos egység parancsnoka — elment hazulról. Valószínűleg a fronton volt. Nyár közepén sürgönyözött leányainak, Olga-nak meg Zsenyának, hogy a szünidő hátralevő részét Moszkva melletti nyaralójukban töltsék el.”

A lányok hát elhagyták Moszkvát, hogy a nyaralótelepen, a kis ház és a nagy kert biztonságában meghúzódjanak. A helybeli férfiak is elmentek már a frontra, magukra hagyva az asszonyokat. Mindez közvetlenül a Nagy Honvédó Háború előtt, a finn—szovjet harcok idején történt.

A nyaralótelep lányaira, asszonyaira azonban megőcsik vigyázott valaki. Titokban behordták a fájukat a kamrába, telihúzták vízzel üres dézsáikat, ajándékkal örvendeztették meg az apjuk után siró-rívó kislányokat. Ha egy családból vöröskatonának állt valaki, kapujára máris odafestették titokzatos kezek a vörös csillagot. Alekszandrov ezredesek házára is felrajzolták a jelt. Így a lányok, Olga és Zsenya, a csapat védelme alá kerültek. Zsenya maga is barátságot kötött a mindig segíteni kész fiúkkal, és kivette részét izgalmas kalandjaikból. A csapat vezére Timur volt, a melegsívű kamasz, aki barátaival, a nagyfejű, matröztrikós Gejkával, Kolja Kolokolsikovval, Szima Szimakovval és a többiekkel szép tetteket vittek véghez.

Titokzatoságuk miatt azonban bonyodalmak is támadtak. A városka lakói összetévesztették őket legádázabb ellenségeikkel, az utcagyerekek csapatával. Hogy miként küzdöttek meg ellenségeikkel, s a rájuk zúduló rágalmaikkal? Erről szól Arkagyij P. Gajdar Timur és csapata című izgalmas, romantikus regénye, amely a Móra és a Kárpáti Kiadó közös gondozásában jelent meg.

Fazekas Valéria

AFORIZMÁK

A Júdások is megtanulták vinni a keresztet.
(Stanislaw Jerzy Leo)

A „háromszögben” is csak kettős életet lehet élni.
(Kreca P.)

Neked van igazad? Örülj neki, de hagyd a fenébe a dolgot!
(Vojto Haring)

Minden férfi tévedhet, amikor feleséget választ magának, de nélküle ezt soha nem venné észre.
(Michail Genin)

A kivételek minden esetben érvényesek, kivéve azokat az eseteket, amikor a szabályok érvényesülnek.
(B. Bejnfest)

Az igazi úriember önmagától is megvédi a hölgyet.
(Konsztantyin Melihan)

Háromféle barát van: aki szeret bennünket, akinek közömbösek vagyunk, és aki gyűlöl bennünket.
(Chamfort)

Nemcsak az emberek változtatnak helyet. A helyek is változtatják az embereket.
(Ismeretlen szerző)

Az igazság van. A hazugságot kitalálják.
(Georges Braque)

A golyák jönnek-mennek, de a gyerekek maradnak.
(Francia közmondás)

A legszívesebben elrettenő példákkal nevelünk.
(Jiri Záček)

Kenyér: az éhségre adható egyetlen becsületes válasz.

Káröröm: gyűlölet nélkül nincs öröm.

Gépkocsi-kiállítás: az úgynevezett felnőttek játékkiallítása.

Racionalizálás: a nyereség-hajhász ürügye.

Jólet: a második kocsi a barátnő számára.

Televízió: altató egy fárasztó nap után.

Házimuzsika: a feleség zongorázik, a férj füttyül rá.

Inkvizíció: hit, holttestek keresztfül.

Vékony, kis termetű anyuka blúzából vagy a nagyobbik kislány előlógombos ruhájából a rajzon látható módon kis könnyű overallt alakíthatunk a kisbabának. A szagotot vonal mentén gépeljük le az ujjakat, és a nadrágszár kialakításához a blúz alsó részét (a felesleget) kivágjuk. A tejjel rézbe vékony gumit fűzünk, a derékvonalra pedig kívül körbe csipkét varrunk. A nadrág alsó szegélyére is csipkét gépelünk, a szárába szalagot húzunk és masnira kötjük.
B. K.

Labdarúgó NB I: Videoton-DMVSC

Labdarúgó NB II: D. Kinizsi-Komló

Sport
Sportrovai-igyeletes:
CSUBÁK ZOLTÁN
Ügyelet: 9-től 12-ig
Telefon: 17.152

A labdarúgó NB I-ben ma, szombaton délután hat óra körül Székesfehérváron, a Videoton (9.) a DMVSC-t (14.) fogadja. A mérkőzést a Hartman (Nagy B., Győri) játékezői hármas irányítja. Mindkét csapat vereséget szenvedett az elmúlt fordulóban, és ma az UEFA Kupában induló fehérváriak esélyesek a győzelemre. A DMVSC-ek közül Paróczai kívül Supka, Magyar B., Magyar Zs. és Nagy tartozik a maródiak közé, bár felépüléskor vannak. Szabó J. visszakérült az első csapat-

hoz. A tervezett együttes: Mező — Cseke vagy Nagy, Mohácsi, Szűcs, Kiss — Bücs, Szabó J., Supka vagy Sándor, Benyó — Mörtelem vagy Magyar Zs., Magyar B.

Az NB II-ben a Debreceni Kinizsi (17.) a Komló (17.) együttesét fogadja vasárnap délután három óra körül, a Vágóhid utcai sporttelepen. A debrecenieknél Bezzegh és Pásztor játéka kérdéses. A mérkőzést a Szekeres (Aczél, Kendi) bí-

rói hármas irányítja. A D. Kinizsi tervezett csapata: Vadon — Bezzegh vagy Kallapos, Garamvölgyi, Takács, Sebők — Leiszt, Magyar Á., Andirkó — Bruder, Fehér, Pásztor vagy Barna.

KÉZILABDA NB I

Nők: DMVSC-BHG SE 29-23 (15-11).
Debrecen, 600 néző, vezető: Balogh, Schmidt.
Férfiak: Tatabánya-D. Dózsa 32-27 (19-12).
Tatabánya, 800 néző.
D. Dózsa: Medgyessy-Pusztai 2, KORDÁS 12, KASKU 5, SIPOS 5, Péter, Menyhért 2, Csere: Szathmári (kapus), Mezei 1, Kerekes, Krizsal, Szabó G. Edző: Arva Csaba.
A mérkőzés 4-4 és 22-19 is volt az eredmény. A BEK-ben szereplő bányász csapat a találkozó végén kiengedve is magabiztosan győzött.

zaiak nagyobb tudása és egysége, s ez döntőnek bizonyult. A mérkőzésen Debrecenben megkezdődött a Délibáb Kupa nemzetközi női röplabdatorna, amely ma és vasárnap is tart. Az első napi eredmények: Dynamo Kaunas-DMVSC II 3:0, DMVSC-Olimpia Oradea 3:1, BVSC-Duna Tsz SK 3:2, BVSC-DMVSC 3:1.

RÖPLABDA

Pénteken Debrecenben megkezdődött a Délibáb Kupa nemzetközi női röplabdatorna, amely ma és vasárnap is tart. Az első napi eredmények: Dynamo Kaunas-DMVSC II 3:0, DMVSC-Olimpia Oradea 3:1, BVSC-Duna Tsz SK 3:2, BVSC-DMVSC 3:1.

A SZAKEMBER SZEMÉVEL NAGYÍTÓ ALATT A FÉRFI RÖPLABDA

Mostanában gyakran szövegkötő nekem ezt a kérdést: mi van a röplabdával Debrecenben? Mikor lesz újra NB I-es csapata a városnak? A kérdések a régi szép idők emlékeit, amikor a DEAC csapata több mint tíz évtized óta a legjobbak között játszott és a város népszerű együttese volt. A kérdés ilyen módon való feltevése csak félig jogos, hisz ma is van I. osztályú csapata a városnak. A DMVSC leányi éppen az elmúlt szezonban kiemelkedően szerepelt, a legjobb vidéki csapatként ötödik helyen végeztek. Tehát amikor a röplabdázás problémát vizsgáljuk, döntően a férfiakról kell szólni.

A DEAC 1973-ban esett ki az I. osztályból. Azóta már tizenkét év telt el s mégis idáig kell visszanyúlni, ha a jelenlegi helyzetből a kiutat keressük. Miért esett ki a csapat? A városi sportvezetés és az egyesület természetesen vette, hogy a csapat az I. osztályban van, nem vette észre a gondokat, a szakosztály nem kapta meg az öt megillető jogos támogatást. Nem oldották meg a játékosok gondjait, így azok vagy eltávolítottak a városból, vagy abbahagyták a játékot. A kiesés után elvártnak volna a visszajutást, viszont most azért maradt el a támogatás, mert „előbb bizonyítsanak, majd aztán lesz támogatás” volt a vezetés véleménye. Nem csoda tehát, hogy az edző és a játékosok kedvüket vesztették és csak erőltetett kérésre tettek a feljutásra. Hiába születtek ekkor már határozatok, ezek nem voltak egyebek vágyalmánál. 1979-ben a megyei pártbizottság, majd 1980-ban ennek alapján a megyei tanács által elfogadott

maximálisan. A patronáló vállalatok jelentős része is elmarad lehetőségeinek határától. Így hiányoznak az előrelépéshez feltétlenül szükséges anyagiak. Férfi röplabdásokat foglalkoztat a Kinizsi is. Itt talán még rosszabb a helyzet. A jelenlegi gazdasági szabályok nehéz helyzetbe hozták az egyesületet. A labdarúgó-centrikus támogatás kizárja, hogy az egyesület vezetése több támogatást adjon a jelenleginél a röplabdára. Ebben a helyzetben a klubok vezetése nem erőtlen a több pénzt igénylő feljutásért.

Egy első osztályú csapattal rendelkező szakosztálynak évente szerényen számíthatva is 6-800 ezer forintra van szüksége. Ezt kell tehát előteremteni. Az elmúlt évek példái kétséget kizáróan bizonyították azt a tényt, ahol megvan a megfelelő feltétel, csak ott várható el az eredmény. Ezt láthatjuk az ország, Nyíregyháza, Kazincbarcika röplabdásainak jó szereplése mögött, de a DMVSC női csapatának példája is ezt bizonyítja.

Állami költségvetésből a jelenleginél sokkal többet nem várhatunk. Vannak azonban Debrecenben olyan jól dolgozó vállalatok, akik tudnának segíteni gondjainkon. Meg kell keresni (éppen a jól menő szakosztályok példáját átveve) mindezeket a lehetőségeket, amelyek célravezűek.

Itt érkezünk el a kulcskérdéshez? Hogyan? A debreceni röplabda gyenge pontja mindig is a gyenge szakosztályi vezetés volt. Néhány vezető került ki a szakosztályok élére, hiányoztak a tevékeny irányítók, s így ezt a munkát is az edzők, játékosok végezték. Ma ez már nem megy. Szerintem azon áll vagy bukik egy új NB I-es csapat sorsa: lesznek-e megfelelő vezetői, menedzserei. A szakosztály elnökségébe, vezetésébe olyan röplabdát szerető, tekintélyvel, súllyal rendelkező embereket kell bevonni, akik akarnak is tenni valamit. (Kapasból egy-két nevet: dr. Buris László, dr. Bruchner Ernő, Csernus István, dr. Cs. Nagy Gábor.) Az operatív munkát

megyei sportfejlesztési terv is tartalmazza a DUSE röplabdásainak NB I-be való jutását. A teljesítés elmaradt, mert nem történt gondoskodás a feltételek megteremtéséről, s nem is kérték számon senkitől ennek elmaradását.

Itt állunk tehát egy megoldandó feladat előtt. Véleményemet szeretném elmondani: hogyan lehet(ne) a kérdést megoldani.

A rendelkezésre álló játékosállomány alkalmas lehet a feladat teljesítésére. Megtörtént a generációváltás. Az NB I-et járt öregek helyét tehetséges fiatalok vették át, akik most vannak a legjobb versenyzői korban (Szekeres, Vinnai, Tóth, Szilágyi stb.). Nyugodtan állíthatom, hogy a debreceni játékosállomány semmivel sem gyengébb, mint a nyíregyházi, ahol évek óta stabil első osztályú csapat van. Igen tehetséges a közvetlen utánpótlás is (Illés, Kovács, Kaszás, Basa stb.), akik jól kiegészíthetik a felnőtteket és hosszabb távra biztosíthatnák az eredményes szereplést. Felelősök vagyunk ezekért a játékosokért. Nem hagyhatjuk őket elkallódnival, illetve eltávolítani a városból. Sajnos már megvannak ennek a jelei. Fekete Szolnokra ment, Katona I. pedig abbahagyta. Azok, akik dolgoznak, kapjanak megfelelő munkahelyeket. A továbbtanulni szándékozók pedig kapják meg azt a támogatást, amit régebben a DOTE és a DATE is megadott és más felsőoktatási intézetben ma is megadnak (nem elvtelen támogatásra gondolok).

Tehát a játékosok megvannak, nem vagyunk rászorítva, hogy más vidékekről „importáljuk” őket.

A legnagyobb gondot kétségtelen a feltételek megteremtése jelenti. Itt van szükség minőségi változásra. A jelenleg érvényes koncepció a hagyományok alapján a DUSE-t támogatja. Megtörtént az egyetemi klubok összevonása Debrecenben, de ez nem járt az anyagi erő növekedésével. Jelenleg egyik felsőoktatási intézmény sem tekintti sajátjának a klubot, s még az amúgy is szűkös lehetőséget sem használják ki a támogatásban

olyan emberekre kell bízni, akiknek ebben gyakorlatuk van

és korábban már bizonyították is (Major Dénes, Tardi Sándor). Ki kell tehát alakítani azt a „stábot”, amely szívügyének tekinti a régi hírnév visszazsuzserezését. Azt hiszem, számíthatnak sok régi röplabdás és röplabdabaráti támogatására.

Nem elhanyagolandó a szakmai munka megerősítése sem. A röplabda is, mint legtöbb sportág az utóbbi időben tovább fejlődött, a követelmények megnövekedtek. A játékosállomány meg tud felelni ezeknek a követelményeknek, csak fel kell készíteni őket. Nem akarom a jelenleg dolgozó edzők munkáját alábecsülni, hisz ők már bizonyították nehéz körülmények között is, de szükségesnek tartanám egy főfoglalkozású, ambiciózus, fiatal edző beállítását. (Lehetne ez esetleg Fodor Ákos is.)

Részese voltam a hajdani sikereknek játékosként, jelenleg vezetőként azon munkálkodom, hogy ismét eljusson az élvonalba Debrecen férfi röplabdaspontja. Ezért írom le gondolataimat. Úgy érzem, hogy valami megmozdult és a terv nem marad ábránd. A megyei sportvezetés segíti törekvéseinket. Az egyesületi vezetés koncepciója is változott. Az utánpótlás-nevelésben kiépült a korosztályos rendszer a Sportiskola keretei között. Fiatal testnevelők dolgoznak az általános iskolákban (Szabó Csaba, Kiss Imre, Szilágyi László). Szélesedik a bázis a középiskolákban is (Mechwart, Fazekas). Az NB I-be jutás nagy lökést adna a sportágnak. Ehhez kell tehát összefogni mind azoknak, akik szívügyüknek tekintik ezt a kérdést, és akkor nem a múltat kell emlékeznünk, hanem a jelen sikereinek lehet örülni.

Fészer Pál

„Még reménykedem”

Kétségek között, tanácstalanul

MIÉRT NEM JÁTSZIK PARÓCZAI SÁNDOR?

Napoznak a törzsszurkolók a kellemes koraőszi délutánon. Az Oláh Gábor utcai pálya betonlépcsőin üldögélnék, köpködik a napraforgót és közben hevesen vitatkoznak nyugdíjas napjaikról szenvedélyéről, a fociról. Terítékre kerül a csapat teljesítménye, a játékosok magánélete, a vezető edző „Szoboszló-komplexusa”, a vezetőség átigazolási bizonyítványa. Kivesznek mindent és mindenkit. Az egyik „főideológus” széles gesztusokkal magyarázza álláspondját, melynek lényeges mondata a következő:

— Uram, azt mondom én maguknak, hogy ez a Paróczai úgy hiányzik most nekünk, mint éheznek egy falat kenyér...

Nem messze tőlük a válogatottdélvidéki szomorú támogatja a korlátot és sóvárogva nézi társai edzését. A pályán két csoportra osztva egymás ellen játszanak a DMVSC labdarúgói. Adáz harc folyik a győztes találatért. A mester, dr. Pusztas Lajos is beszáll tanítványai közé, miként a másik térfélen Szabó Béla pályaedző. Egy gyors akció végén az egykori debreceni „üdvöske” majd válogatott Vasas-csapat bődületes gólt ragaszt Horváth Béla kapujába...

— Fantasztikus, hogy milyen lövéreje van, és a rugótechnikája is irigylésre méltó — jegyzi meg csendes Paróczai. Nem állom meg, hogy kérdésemet nem most szegezzem a mellétek: — Azt beszélik a városban, hogy miatta nem játszol, ellentétek vannak közöttetek. Igaz-e a mende-monda?

— Nevetséges és badarság az egész. Tavaly december óta kínoz egy makacs sérülés, aminek sokáig senki sem tudta pontosan megmondani az okát, lényegét. Rettenetesen fáj a bal lábom. Volt idő, hogy lépni nem bírtam vele. Az orvosok sokáig lovaglóizm-sérülésre gyanakodtak, és annak megfelelő terápiában is részesültem. A közelmúltban azonban kiderült, hogy másról van szó. A csípőízületem fedezték fel csontkínóvást, meszesedést és porckopást! Ezért nem bírom már felemelni sem a lábamat. Rengeteget szenvedtem vele eddig is, és nem-

rosszindulatú megjegyzést, de azokra is csak azt tudom válaszolni, hogy tiszta a lelkiismeretem. Nézd, az átigazolási időszakban engem több klub is megkeresett, mivel nyáron lejárt a szerződés. Ha hiszed, ha nem, olyan kecseset ajánlatokat is kaptam, melyekkel érdemes lett volna komolyabban is foglalkozni. Miért nem tettem, és miért nem írtam alá elsőnek a DMVSC-ben újabb hároméves szerződést? Azt mert nagyon jól éreztük magunkat Debrecenben. Az ilyenkor szokásos alku során én nem pénzt kértem a vezetőktől, hanem azt, hogy segítsenek hozzá bennünket egy kis presszóhelyiséghez. A saját megtakarított pénzünkért. Ez a kérdés sehol sem lett volna extra, mindennél megteremtés fogadták volna. Az itteni vezetők is partnerek voltak, és közbenjárásukra nyílt meg a Micsurin utcán a Muskáti. Most is úgy érzem, mindaz amit kértem és kaptam, törvényes és nem méltatlan. Amióta itt vagyok, mindig becsületesen küzdöttem, hajtottam a debreceni színre. Ezt a szurkolók is tanúsíthatják. Arról nem beszélve, hogy végül is nekem túl sok „közöm” nincs a presszóhoz, mivel az a feleségem munkahelye lett. Ő már korábban, Budapestben is a vendéglátás szakmában dolgozott, így most azt csinálja, amit szeret és amire ért is. Én még egy poharat nem mosogattam ott el... A sérülésem pedig már tavaly decemberben kirozott, amikor a presszó még a láthatáron sem volt. Hát erről ennyit. Azt hiszem, elég és meggyőző lehet azok számára is, akik ebben látták a gyengébb teljesítményem okát.

— Mi történik abban, az esetben, ha búcsút kell mondanod életed nagy szerelmének, a labdarúgásnak?

— Nem tudom elhinni, hogy erre sor kerülhet. Ha mégis...? Mindenképpen az egyetemen szeretnék maradni. Edzőként vagy sportvezetőként is kamatoztatni tudnám pályafutásom tapasztalatait. Végül is ehhez értek a legjobban. A sok segítő kéz, ami most felem nyúl, még táplálja bennem a reményt. Talán visszatérhetek.

Szentgyörgyi János

— Hidd el, mindent meg tettem a pályán és azon kívüli is. Kínzóztam magamat, de kiutat nem leltem. Plusz edzéssel akartam behozni a lemaradásomat, de ezzel is csak ártottam az egészségemnek. Ugyanakkor bántott a sok szemrehányás és kritika.

— Úgy tudom, hogy „bentlakó” lettél a Nagyerdei Gyógyfürdőben is.

— A nappali szanatórium szinte valamennyi orvosi szolgáltatását igénybe vettem a gyógyulásom reményében. Külön köszönettel tartozom dr. Szelekovszky Sándor főorvos úrnak és minden munkatársának segítő szándékúknak.

— Végül is most miben reménykedsz, ha egyáltalán lehet ezt mondani?

— Sok jóban nem. A klinikán kiváló sebészek konzultáltak felettem, és véleményüket keréken megmondták. A műtét beavatkozás értelmetlen és kockázatos. Még egy sikeres sebészeti akció esetén is örökre búcsút kellene vennem attól a sportágtól, amely számomra oly sokat jelentett. Ez a vélemény annyira szíven ütött, hogy talán még ma sem tudom feljogni az értelmet. Ugyanakkor nincs okom kételkedni sem Rigó és Papp doktor urak jóindulatában sem, akik bennem a labdarúgón túl az embert, a családapát is látják. Reménykedem ugyan valami csodában, de nagyon tanácstalan is vagyok.

— Egyesek úgy gondolták, hogy a nemrég megnyitott presszó, a „Muskáti” gondjai vonták el figyelmedet a fociról.

— Azok után, amit elmondtam neked, azt hiszem felesleges erre még szót is vesztegetni... Hallottam sok

HÉT VÉGI SPORTMŰSOR

- Szeptember 25., szombat**
Kézilabda
MEDICOR-pálya, 10: D. MEDICOR-Győri Textiles (női NB I. B., Horváth, Nemcsik). — 11.45: D. MEDICOR-Balassa gyarmat (férfi NB II., Balogh, Schmidt). — Közüti pályán, 14.45: D. Közüti Építők-Ozdi Kohász (női NB I. B., Mikus, Petye-rák). — DUSE-pálya, 9: D. Universtas-Püspökudvari MÁV Egyetértés (férfi megyei, Szűcs, Varga). — DMVSC Vágóhid utcai sporttelepe, 16.15: D. Sportiskola-Földes (női megyei, dr. Anderkó, Nagy J.). — Dózsa kistadionja, 16.15: D. Sportiskola-D. Kinizsi DEKO (férfi megyei, Szabó S.).
Videók. NB II. Nők: Kaba-Sziráni (16. Kiss, Olmari). — Mezei bajnokság. Nők: Nádudvar-Berettyóújfalui MSE (16.15. Szűcs, Varga Z.). Hajdúszoboszlói Bocskai-Balmazújváros (16.15. Juhos, Nagy L.). — Hajdúnánás-Hajdúszoboszlói (16.15. Szabó, Szolnoki). — Férfiak: Hajdúdorog-Hajdúszoboszlói Gazláng (16.10. Gali, Szabó J.), Polgár-Bihari keresztes (15.45. Kiss I., Simon). Hajdúszoboszlói-Berettyóújfalui MSE (17.15. Komáromi, Vass). — Női II. osztály: Hadháztéglás-Gyegyk (10. Juhos, Nagy L.).
Kosárlabda
Békéscsaba Béla utcai iskola tornaterme, 11: D. Sportiskola-Miskolci Postás (férfi). — Nyomtató utcai Általános Iskola tornaterme, 14: D. Universtas-Miskolci Postás (női). NB II-es mérkőzések.
Labdarúgás
Vágóhid utcai sporttelep, 15: DMVSC-Nyíregyházi VSSC (NB-s serdülő, Balogh J., Nyilasi). — 11.30: DMVSC-NYVSSC (NB-s ifjúság, Tóth S., Balogh J., Nyilasi).
Ritmikus sport gimnasztika
Városi sportcsarnok, 8: Nemzetközi felnőtt, ifjúsági és serdülő verseny a Kinizsi Kupáért.
Röplabda
DMVSC nagyerdei sportcsarnok, 8: Dinamo Kaunas-BVSC, 10: DMVSC-Duna Tsz SK, 12: DMVSC II-Olimpia Oradea, 14: BVSC-DMVSC II, 16: Dinamo Kaunas-DMVSC, 18: Duna Tsz SK-Olimpia Oradea. A női nemzetközi Dél-libáb Kupa második napi mérkőzések.
Tájfutás
Debrecen-Pac térsége, 9.30: Debrecen ez évi váltóbajnoksága, nők és férfiak részvételével.
Teke
DMVSC nagyerdei automatapályája, 9: DMVSC-Borsodi Építők Volán. Férfi NB II-es mérkőzés.
Szeptember 29., vasárnap
Asztalitenisz
Irinyi élelmiszeripari tornaterme, 8: Debrecen ez évi női férfi tizek bajnoksága. Első versenynap. (Folytatás ugyanitt 30-án, hétfőn délután 5 órá-tól).
Kézilabda
Városi sportcsarnok, 10.30: D. Dózsa-SZEOL-Délp SE (férfi NB I., Halmi, Kovács). — Közüti pálya, 10.15: D. Közüti Építők II.-D. Vörös Meteor (női megyei, Zavaczkó).
Videók. Megyei bajnokság.
Férfiak: Nyíradony-Létavérs (10.15. Gacsályi I., Mezei), Derecske-Földes (9.30. Tatis), Hajdúnánás-D. Spartacus (10.15. Kiss L., Simon). — Női II. osztály: Berettyóújfalui ELZETT-Konyár (10. Juhos, Nagy L.), Püspökudvari Zöld Mező II.-Sárrétudvari (9.30. Mezőteleki), Kaba II.-D. Kinizsi II. (9.30. Szabó S.), Hajdúszoboszlói-Derecske II. (15. Mezőteleki).
Labdarúgás
Vágóhid utcai sporttelep, 15: D. Kinizsi-Komló Bányász (Szekeres, Aczél, Kendi). NB II-es mérkőzés.
Videók. Területi bajnokság.
Tíz- és csapat (15): Püspökudvari MÁV Egyetértés-D. Universtas (Tajtyú, Ambánszki Tóth S.), Hajdúszoboszlói Bocskai-Hajdúszoboszlói Bocs-

